JAUNIMO DRAUGAS

VILNIUS, 1936 m.

REDAKCIJA ATSAKO

K. Č. Lietuviui. Kiekvienas laikraštis savo nuožiūra taiso straipsnius ir net laisvąją kūrybą, jei joje yra trūkumų. Jei Draugas nenori, kad jūsų eilėraščiai būtų „reformuojami", nieko kito mums nebelieka, kaip tik jų nespausdinti, nes eilėraščiuose yra trūkumų. Eilėraštį „Išvažiuoju art dirvonų" turėjome apkarpyti, nes perdaug ryškus jame Binkio eilėraščio sekimas. „Su jaunyste" ir kituose eilėraščiuose nemaža trūkumų ir įvairių nenuoseklumų. Tokie eilėraščiai kaip „Kruvinas peilis" ir „Raudonskruostė mergužėlė" nieko bendro neturi su poezija.

Ir šiuo kartu įdėjome pataisę savo nuožiūra. Tačiau nenorime daugiau Draugo „žeminti ir skriausti", todėl atsiųstais eilėraščiais nebegalėsime pasinaudoti.

Aukštaičiui. Draugo poezijoje dar daug pasitaiko netobūlumų. Visų pirma ne visai skiriate, kas yra gražu, nauja, o kas prasta, nublukę. Daug vartojat gramatiškų rimų. Kai kuriuos eilėraščius pataisę įdėsim.

Čekauskui ir Kuolaičiui. Eilėraščius gavome, pasinaudosim jais vėliau.

Magalonei. Šiuo kartu dar nei straipsneliai nei eilėraščiai spaudai netinka.

Dzieškaučiniui. Kai kuriomis eilutėmis pasinaudosim. Draugo poezija labai silpna formos atžvilgiu. Pradedant rašyti, visų pirma reikėtų susipažinti su pagrindiniais eiliavimo reikalavimais. Visų jūsų eilėraščių galūnių darna, t. y. rimas, tai tik tų pačių gramatiškų formų derinimas, pav., mergelė-porelė, mūsų-jūsų, paspaudėm-audėm, nakružė-širdužė-mergužė ir t. t. Tokia galūnių darna yra nepoetiška, negraži.

A. Ivanauskaitei. Neblogai, sese, rašai, bet kai kurios eilutės daugiau tiktų vaikams, pav., „Aušrelės" skaitytojams. Prašom mums atsiųsti eilučių, pritaikintų jaunimui ir vyresniems skaitytojams.

Žižmaičiui. Draugas painioji ritmą, bet vistik šiuo kartu eilėraščiai geresni už anksčiau atsiųstus. Jais galėsime pasinaudoti. Prašai paaiškinti apie „savotiškus" eilėraščius, kurie, Tamstos manymu, neturi nei rimo nei ritmo ir forma jų savotiška, o vis tik yra spausdinami ir giriami. Gaila, kad nenurodai, kur tokius eilėraščius skaitei. Greičiausiai tai buvo naujoji poezija. Šie eilėraščiai taip pat turi ritmą, tik jis yra savotiškai išdėstytas, atsižvelgiant į sakinių ir žodžių svarbą. Rimas čia esti nepilnas, o kartais ir visai nėra. Daug dėmesio kreipiama į posmų ir eilučių sudarymą, t. y. ornamentiką. Ją sudarant taip pat atsižvelgiama į sakinių ir žodžių turinį ir jų svarbą. Tokie eilėraščiai daug sunkiau rašyti.

V. B. Eilėraščius gavome. Kas tiks, įdėsime.

Gėliūniškiui. Pasikalbėsime su minimu asmeniu ir kiek galėsime stengsimės padėti jūsų pažįstamui.

Vietiniui. Dėkojame už nuotraukas ir korespondenciją.

Beržui. Gavome. Dėkui.

Tiv. Bus įdėta vėliau.

A. G. Džiugu, kad bendradarbių eilės didėja. Kas tiks, dėsime.

— Ne pirma ir ne paskui, bet iš karto reikia auklėti žmoguje katalikas ir lietuvis — sako Tautos Vadas Antanas Smetona.

Tik tas auklėja tokį žmogų, kas skaito, platina „Jaunimo Draugą" ir jame skleidžiamas mintis.

Jaunimo Draugas
1936 m. Birželio m. XI metai № 6 (126)
Vilniaus jaunuomenės mėnesinis laikraštis

Kaip palengvinti vargų našta

Tik šviesus, valingas ir kūrybinių jėgų kupinas lietuviškas jaunimas pajėgs šių dienų sunkioje būklėje sėkmingai grumtis su vargais ir naudingai patarnauti savo kraštui. Todėl vienas svarbiausių mūsų bręstančios kartos siekiamų tikslų yra savo dvasinio pajėgumo ugdymas.

Tačiau, to tikslo siekiant, reikia visuomet turėti galvoje, kad kiekvienos tautos bei visuomenės ir kiekvieno paskiro asmens dvasinių jėgų plėtotė žymiai priklauso nuo medžiaginių sąlygų, kuriose tenka toms jėgoms pasireikšti. Medžiaginis gerbūvis — geriausia dirva apšvietai, mokslui ir apskritai kultūrai klestėti. Priešingai, nuolatinė sunki kova dėl kasdienės juodos duonos nepakankamo kąsnio kartais išsemia visas varguolio jėgas ir užima visą jo turimą laiką; kultūrinės gėrybės jam nepasiekiamos. Be to, medžiaginis skurdas dažnai pagimdo visokius nupuolimus ir parengia tautinį bei dorovinį išsigimimą. Todėl tenka kreipti ypatingas dėmesys į mūsų tautiečių medžiaginę būklę ir budriai daboti, kad nepraleidus nė vienos progos savo vargui sumažinti.

Tiesa, mūsų krašto ūkiškasis gyvenimas reikalauja didelių ūkiškų reformų, bet jos ne nuo mūsų priklauso, apie jas būtų bergždžia ir kalbėti. Bet ir mūsų rankose būna kai kurių priemonių savo būviui pagerinti, tik daugumas jų nepanaudoja.

Argi ne mūsų pačių kaltė, kad beveik visa prekyba ir amatai mūsų krašte ne lietuviams atiteko. Lietuviškos skaitlingos šeimos nariai, užuot ėmęsi amato ar kitokio verslo, pasidalina iš tėvų paveldėtą, ir taip jau mažą, nederlingos žemės sklypą, kad ant jo dar didesnį, negu jų tėvai, vargą vargtų.

Žinoma, kad nelengva toli nuo miesto gyvenančiam neturtingam ūkininkaičiui amato pasimokinti. Sunku ir prekybą be pinigo pradėti. Tačiau taip pat yra žinoma, kad tvirtas pasiryžimas ir ištvermė gali didžiausias kliūtis nugalėti, tik, deja, dažniausiai to pasiryžimo ir ištvermės trūksta. Juk nė vienas žymus amatininkas, ar net pramoninkas, savo verslą pradėjo nuo dirbtuvės grindų plovimo, būdamas nedavalgęs ir apiplyšęs. O didieji pirkliai dažniausiai pradeda prekybą nuo silkių ir adatų pardavinėjimo. Jie paskui tampa žymūs ir turtingi, nes jie žino laimės paslaptį, jie yra giliai įsitikinę, kad kiekviena, mokslą einant,

išvargta diena paskui būna tvirtas, gerai procentuojantis indelis visam gyvenimui.

Antra mums pasiekiama priemonė kovai su medžiaginiu skurdu—tai visuomeninis susipratimas, ar kitaip sakant, solidarumas, pasireiškiąs sutartiniu tautiečių bendravimu ir savitarpio parama ekonominiame gyvenime.

Šiandie žmonių reikalai taip susipainioję, kad ir dienos neišgyvena vieni kitų neužkliuvę. Tai, žiūrėk, tau kito pagalbos prireikė, tai vėl tenka kitam patarnauti. Mat, pats negali visa žinoti, visa mokėti ir visa, kas reikia, pasigaminti. Vieni tinka vienam darbui, o kiti kitam. Todėl ir atsiranda neišvengiamas reikalas vieniems kitų patarnavimu naudotis.

Kaip būtų naudinga, kad lietuvis savo reikalus atliktų pas lietuvį: verslininkas pirktų reikalingus ūkiškus gaminius pas savo tautietį ūkininką, o pastarasis naudotųsi savo tautiečio verslininko patarnavimu. Iš to būtų dviguba nauda: pinigas verstųsi tarp savųjų ir nebūtų išnaudojimų, nes lietuvis savo pareigose sąžiningas.

Gražių visuomeniško subrendimo pavyzdžių mums pateikia kitataučiai. Kas mūsų nepastebėjo, kad žydas, ką tik gali, perka pas žydą. Jis ir darbo, ypač švaresnio darbo, duoda pirmiausia savajam tautiečiui. Todėl žydai lengviau verčiasi ir gražiau už mūsiškius gyvena.

Taip pat mums prieinamos kopečios gerbūvin kopti—tai taupymas.

Žinoma, ne kiek ten pritaupysi, kai bent pusmetį skatikas rankon nepakliūna, o žiupsnį druskos ar lašą žibalo reikia bargan imti. Bet juk tarp mūsų būna ir tokių, kurie dažnai skatiką mato, tik, deja, neilgam. Daugelis mūsų šį tą dirba ir šiek tiek užsikruta, bet dažnai, ką gauna, tą ir išleidžia, arba dar daugiau išleidžia, negu gauna, ir iš skolų niekad neišbrenda.

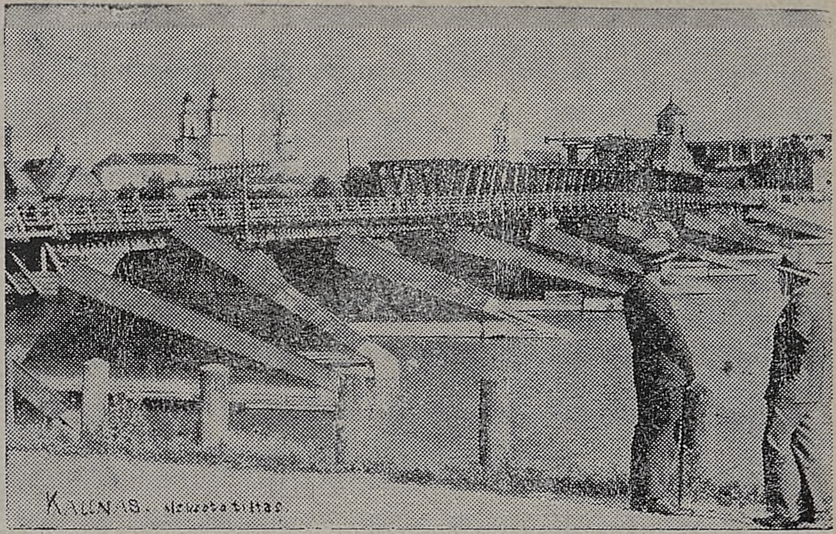
Tiesa, kad laikai sunkūs ir visų pajamos palyginamai mažos. Bet jeigu laikai pagerėtų ir kiekvieno pajamos dvigubai ar trigubai padidėtų, tai juk ir tuomet visiems neužtektų, juk ir tuomet būtų prasiskolinusių. O jeigu priešingai, sunkmetis ilgiau tvertų ir pajamos mažėtų, tai ir tuomet gyvi žemėn nelystum, o tik prie naujų gyvenimo sąlygų prisitaikintum ir toliau gyventum.

Vadinasi, galima išsiversti dar su mažiau, negu dabar kiekvienas mūsų išsiverčia, vadinasi — ir dabar galima taupyti. Čia reikia tik taupymo dvasios, reikia noro šį tą užsigyventi. Ne tas turtėja, kas daug uždirba, bet tas, kas mažiau išleidžia, negu uždirba.

Ne vienas mūsų dažnai skundžiamės savo vargais ir kaltinam sunkius laikus ar blogas aplinkybes. Kitiems ir galvon neateina, kad daugelis nūdienio skurdo priežasčių yra tarp mūsų ir kad mūsų rankose yra nemaža priemonių savo būklei gerinti.

Kiekvienas šviesus jaunuolis privalo žinoti, kad gera mūsų tautiečių medžiaginė būklė yra būtina mūsų dvasinių jėgų ugdymo sąlyga ir visokio savarankiškumo pagrindas. Darykim bent tai, ką šiandie galim daryti tam pagrindui sutvirtinti.

Titnagas.

Gražiai ir moderniškai susitvarkiusį Kauną puošia platusis Nemunas, kurį, tartum pasakiškos juostos, perjuosia keli naujoviški tiltai, jungdami miestą su priemiesčiais. Vaizdely — pertvarkomas Aleksoto tiltas, ledlaužiai ir dalis miesto.

Kooperacija ir jos reikšmė mūsų krašte

(Paskaita, skaitytina jaunimo susirinkimuose.)

Mūsų sodžiaus buities keliai erškėčiais nukloti, gausiai karčiomis, o dažnai ir kruvinomis ašaromis aplaistyti. Jau keletas šimtmečių mūsų sodžiui tenka nešti sunki gyvenimo našta, vesti kova dėl juodos duonos kąsnio. Nors mūsų sodžiaus gyventojai dirba sunkiau negu kiti, bet to darbo vaisių visai mažai temato. Kadaise prieš dešimtis ir šimtus metų visa, ką mūsų vargingas sodžius pagamindavo, pasiimdavo galingasis ponas, kuris savo darbininkus, mūsų sodžiaus gyventojus, išnaudodavo ir traktuodavo juos kaip gyvulius. Dabar, kada jau iš ponų vergovės išlaisvininta, kada baudžiavos pėdsakai liko tik raštuose, padavimuose ir iš dalies mūsų būde, mūsų sodžiaus gyvenimas labai mažai pagerėjo. Nežiūrint, kad ūkiai vedami naujesniais, lyg ir pagerintais būdais, kad iš tų ūkių gaunami didesni derliai, bet mūsų sodžiaus gyventojai vistiek kenčia skurdą ir vargą, vistiek tenka patirti skaudus juodos duonos nedateklius. O ką jau kalbėti apie mūsų sodžiaus kultūrinę padėtį! Tuo tarpu, kai kitur gyveną ūkininkai naudojasi visu, pilnu šių dienų gyvenimu: išnaudoja savo reikalams spaudą, elektrą, telefoną, radio, įvairius motorus (pav., autus) ir kitus žmonių gyvenimą lengvinančius išradimus. Negalima sakyti, kad nejaustų tos padėties mūsų ūkininkai ir kad nenorėtų jos pataisyti, pagerinti. Daugumas, sunkiai dūsaudami, galvoja, kaip iš to skurdo išsivaduoti ir sukurti bent kiek šviesesnį rytojų. Bet tiems norams įvykdyti reikia ne tik noro, bet ir valios, sutarimo, pasiryžimo. Pirmiausia reikia surasti tiesus, tikras kelias, kuriuo einant pamažu, bet nuolat, galima būtų gerinti dabartinė padėtis. Be to, reikia visiems gerai įsisąmoninti, kad šiuo metu galima dabartinė padėtis pagerinti tik savo jėgomis, nelaukiant jokios pagalbos iš šalies ar iš viršaus.

Šiandie ūkininkai iš savo ūkių negali tiek gauti, kiek jiems reikia visokiems reikalams išleisti. Žodžiu, ūkininkai yra priversti išleisti daug daugiau, negu gauna iš ūkio. Tokiu būdu kasmet susidaro nedateklius, kuris ir yra ūkininkų pražūtimi. Esant nedatekliui, ūkininkas neturi lėšų sugedusiems ūkio įrankiams sutaisyti, negali savo ūkio ar jo paskirų šakų gerinti. Tuo tarpu auga jaunoji karta, kurią reikia išmaitinti, bent kiek pamokinti, aprengti ir duoti kokį nors pragyvenimo šaltinį. Užsidarius Amerikos ir kitų valstybių sienoms, į kurias išvykdavo daugybė mūsų krašto žmonių, dabar priversti pasilikti savo krašte, laukti netikro rytojaus.

Tokiai padėčiai esant, reikia su didžiausiu rimtumu pažvelgti į gyvenimą ir ieškoti ko-

kios nors išeities. Ypatingai tuo reikia susirūpinti jaunajai kartai, mūsų jaunuomenei, kad ji galėtų surasti priemonių dabartinei padėčiai gerinti ir sudaryti palankesnes savo gyvenimui sąlygas.

Pažvelgus šiandien į mūsų sodžių tenka pastebėti vienas labai neigiamas jame reiškinys — žmonių pakrikimas. Nors visi ūkininkai kenčia tą patį vargą ir skurdą, nors dirba ir tą patį vienodą darbą, bet gyvenime kiekvienas eina savu keliu, mažai viens kitam padėdamas. Toks nesutarimas bendruose varguose, bendrame gyvenime yra labai kenksmingas. Norint patiems savo padėtį pagerinti, reikia visuose reikaluose, visose srityse ir visuomet visiems eiti iš vien. Tik tada yra galima šiokia tokia pažanga, šiokis tokis gyvenimo pagerinimas.

Štai, pažiūrėkite į skruzdėlyną. Tūkstančiai mažų skruzdėlių bėga vienu, pačių išvalytu keliu ir neša kas lapelį, kas spyglį, kas šakutę. Neša visos į vieną vietą, vieną skruzdėlyną. Ir po metų kitų mažutis skrudėlynas išauga į didelį, metrinį kaupą, kuriame skruzdėlių skaičius irgi atitinkamai padidėja. Taigi matome, kad bendrai dirbdamos suneša tokias krūvas, pasistato tokius milžiniškus sau rūmus. Bet ir nieko nuostabaus. Jos dirba sutartinai, nuoširdžiai, stropiai ir tvarkingai. Viena kitai nekenkia, netrukdo, bet padeda, ko viena negali, tai kita suteikia savo pagalbą. Priešingu atveju jos visos žūtų nuo šalčio ar kitų priežasčių. Tą patį matome bičių gyvenime. Panašiai elgiasi ir paukščiai kai skrenda į dausas — šiltus kraštus. Tada jie lekia dideliais pulkais, stengdamiesi visur viens kitam padėti. Skrisdami per jūrą audros metu visi kartu susileidžia ant vandens ir sukibę bendrai kovoja su įšėlusia audra, įniršusiomis didžiulėmis bangomis. Ir tokiu būdu išlieka gyvi ir sveiki. Jeigu lėktų kiekvienas sau, tai didesnė jų dalis žūtų. Šitokis tamprus sugyvenimas, vieno kitam padėjimas, dirbimas kartu vieno bendro barbo vadinasi solidarumas, bendradarbiavimas, arba dar *kooperacija*. Šio darbo svarbiausi dėsniai yra šie: laimėje ir nelaimėje visi už vieną, o vienas už visus; nesiduoti niekam skriausti ir išnaudoti; visus reikalus, su kuriais gyvenime susitinkama, imti savo rankosna.

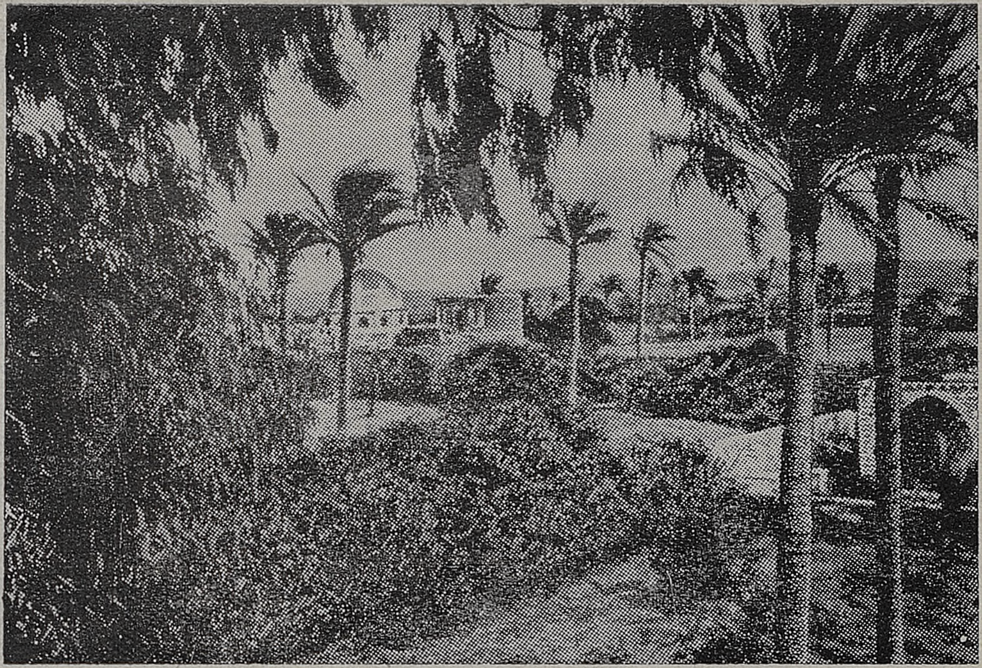
Šie pavyzdžiai jau nuo daugelio metų apgalvotai pagal tam tikrus dėsnius įvesti ir žmonių gyvenime, steigiant bendroves, kooperacijas.

Kooperacija po savo vėliava subūrė daug milijonų žmonių, o kai kurias valstybes bei kraštus išvedė iš skurdo ir vargo. Mūsų krašte kooperacija jau pažįstama, prigijusi, bet menkai išsiplėtusi, nes jos dėsniai mūsų žmonėms tik paviršutiniškai težinomi. Prisižiūrėkime arčiau ir pasvarstykime jų reikšmę mūsų krašte.

Svarbiausias kooperacijos dėsnis, tai bendromis jėgomis gerinti savo gyvenimą. Tai yra labai bendras posakis. Todėl, norėdami jį suprasti ir išaiškinti jo praktišką reikšmę, panagrinėkime atskiromis gyvenimo šakomis. Imkime pirmiausia vartojimo sritį.

Kiekvienam žmogui, taigi ir ūkininkui, reikia druskos, žibalo, rūbų, batų, vinių ir t. t. Taigi kiekvienas žmogus yra vartotojas. Beveik visus vartojamus dalykus žmonės perkasi mažose krautuvėse. Pavyzdžiui, viniai atkeliauja pas ūkininką tokiu būdu: pirmiausia fabrike pagaminti viniai parduodami dideliam urmininkui (kuris laiko didelius sandėlius ir pardavinėja tik urmu—hurtu), o šis parduoda mažesniam urmininkui, iš kurio ima didelės krautuvės, iš šitų mažos krautuvėlės, iš kurių perkasi ūkininkas. Tai ką gi šioje srityje gali padėti kooperacija?—Viniai, keliaudami per keletą rankų, vis brangsta, jų kaina didėja. Pirmiausia gerokai uždirba vinių gamintojas—fabriko savininkas, toliau uždirba stambusis urmininkas, didelės krautuvės savininkas ir galutinai smulkus krautuvininkas. Uždirba jie visi už tarpininkavimą. Uždirba jie gerokai, nes per keletą metų smarkiai praturtėja, puikiai įsitaiso. Užsidirba todėl, kad kiekvienas vinius parduoda brangiau, negu pirko, o kai kada menką jų rūšį parduoda kaip gerą, aukštą. Dažnai parduodami apgauna sverdami bei matuodami. Kadangi vinių visiems ūkininkams reikia, tai galima pasielgti šitaip: vienos apylinkės ūkininkams reikėtų susidėti pinigų ir vinius nupirkti pas fabriko savininką. Tada bus aplenkti keli tarpininkai ir viniai daug pigiau atsieis, ūkininkams liks keletas ar daugiau auksinų. Tai štai ir yra vienos gyvenimo srities pagerinimas, palengvinimas

SUJUDO PALMIŲ ŠALIS

Palestinos miestas Gaza, kuriame paskutiniu metu įvyko didelės riaušės ir muštynės arabų su žydais. Mat, kaskart vis daugiau žydų renkasi Palestinon, kur linkę sukurti savo valtsybę. Tam priešinasi arabai, kurie nori išvaryti žydus iš Palestinos ar bent suvaržyti jų įvažiavimą.

bendrai sujungtomis jėgomis. Tokiu būdu galima nusipirkti ne tik vinių, bet ir druskos, cukraus, muilo, žibalo ir t. t., žodžiu, visų vartojamų dalykų. Panašiai galima ne tik nusipirkti, bet patiems ką nors pagaminti ir savo nariams parduoti. Tada prekės dar pigiau atsieitų.

Tą visa galima atsiekti suorganizavus vartotojų kooperatyvą, bendrovę. Šios bendrovės tikslas—visus vartojamus dalykus pirkti tiesiai iš fabriko arba iš urmo sandėlio, aplenkiant visą eilę tarpininkų. Pirktas prekes parduoti nariams tokia kaina, kad prekes pardavus pasidengtų išlaidos ir dar šiek kiek liktų pelno, kuris gale metų padalinamas tarp narių pagal jų įpirkimo sumas, t. y. kas daugiau įpirko, tas atitinkamai daugiau gauna ir pelno. Be to, bendrovė griežtai pasiryžta laikyti tik geras prekes, duoti gerą, teisingą svorį arba mastą.

Šitokia kova su išnaudojimu, apgavyste yra visada sėkminga ir ūkininkams labai naudinga. Praktika parodė, kad tuo būdu galima sutaupyti didžiausias sumas ir per ilgesnį laiką žymiai pagerinti savo narių gerbūvį. Pažiūrėkime, ką šioje srityje atsiekė seniausia pasaulio vartotojų bendrovė.

Vartotojų bendrovės atsirado Anglijoje 1844 metais, siaučiant dideliam nedarbui Ročdelio miesto 28 audinių fabriko bedarbiai, galvodami apie savo sunkaus gyvenimo pagerinimą, nutarė įsteigti vartotojų bendrovę, kurią pavadino „Ročdelio teisingųjų pionierių sąjunga". Sąjunga nustatė, kad nuo narių bus imamas pajus po 1 svarą sterlingų, kuris galima sumokėti dalimis. Už tuos pinigus Sąjunga įsteigs vartojamųjų dalykų krautuvę, pradės gaminti tik tokias prekes, kurios bus reikalingos; pastatys namą, kuriame ras prieglaudą nariai, bus įsteigta mokykla dėl narių vaikų, klubas ir t. t.". Kadangi nariai buvo bedarbiai, tai pajų mokėjo dalimis, kas savaitė po 24 skat. Pradžioje surinko taip mažai pinigų, kad galėjo nupirkti tik miltų, cukraus, sviesto.

Toliau pirmoji pasaulyje vartotojų bendrovė žengė didžiuliais žingsniais pirmyn:

Metai	Narių skaičius	Pajų kapitalas	Apyvarta	Pelnas
		svarų sterlingų		
1855	1.400	11.032	44.902	3.109
1865	5.326	78.778	196.234	25.156
1875	8.415	225.682	205.657	48.212
1885	11.034	324.645	252 072	45.254
1895	12.584	362.295	290.056	51.713
1905	12.802	388.820	280 552	54.339
1915	21.794	380.600	459.100	80.300
1920	25.162	455.100	1.011.197	111.447

Dabar ši bendrovė turi 40 filijų, kurių kiekviena yra nuosavuose namuose. Turi savo didžiulę rūbų siuvyklą, batų dirbtuvę, skerdyklą, duonos kepyklą, tabako fabriką, malūną, audyklą, verpyklą, popieriaus fabriką, didžiulę 25.000 tomų bibliotetą, ir prie filijų 25 skaityklas. Bendrovė kasmet už pajų moka 4%, o už įpirktą sumą 11%. Bendrovės krautuvėse dirba keli šimtai darbininkų, o dirbtuvėse ir fabrikuose jų priskaitoma tūkstančiai.

Ročdelio pionierių pavyzdžiu prasidėjo steigtis visuose Anglijos miestuose vartotojų bendrovės, o netrukus ir visame pasaulyje.

Lietuva nors yra jaunutė valstybė ir kooperatinį gyvenimą pradėjo tvarkyti tik prieš keliolika metų, bet jau dabar per įvairius kooperatyvus ūkininkai visko gali gauti ir viską gali parduoti. Vien tik vartotojų bendrovių dabar Lietuvoje veikia apie 260 su 41.600 narių, kurių pajų kapitalas siekia 5.300.000 litų, o vienerių metų apyvarta viršija 52 milijonus litų. Kredito kooperatyvų yra apie 400, pieno padirbimo bendrovių apie 230, žemės ūkio kultūrai kelti—apie 240, įvairių kitų apie 60. Taigi iš viso Lietuvoje veikia apie 1.100 įvairių kooperatyvų su 190.000 narių. Iš to matome, kad Lietuvoje kooperacija išvarė labai plačią vagą. Pažanga kiekvienais metais yra žymi, nes kaip valdžia, taip ir patys ūkininkai su didžiausiu atsidėjimu remia kooperatinę idėją ir visomis pastangomis padeda jai vystytis.

Žodžiu, 1844 metais 28 Ročdelio bedarbių paskutiniais skatikais sukurta vartotojų bendrovė davė pradžią milžiniškam sąjudžiui, kuris paplito po visą pasaulį ir per kelias dešimts metų po laumės juostos vėliava*) sujungė dešimtis milijonų vargingiausių darbo žmonių, kurie čia rado apsaugą nuo visokio plauko išnaudotojų. Mat, kooperatinė idėja visai skiriasi nuo privatiškų prekybininkų ar pramonininkų tikslų. Šie paskutinieji visomis priemonėmis stengiasi kuo daugiausia uždirbti, kuo didžiausius susikrauti sau turtus. Prekybininkai (pirkliai) susikrauna turtus, pardavinėdami labai brangiai prekes vargingiems žmonėmis, be to, pardavinėdami apgaudinėja pirkėjus, duodami mažesnį svorį, ar mastą (mierą) arba menkos rūšies prekę parduoda kaip geros rūšies. Pramonininkai (fabrikų savininkai) praturtėja tokiu būdu, kad darbininkams moka už darbą labai mažai, o tuos gaminius, kuriuos darbininkai taip pigiai pagamina, parduoda labai brangiai. Tokiu būdu šitie piniguočiai susikrauna didžiausius turtus, išnaudodami pačius vargingiausius žmones. Taigi pinigai pramonininkų ar prekybininkų rankose virsta neturtingų žmonių išnaudojimo, pavergimo įrankiu, turtu tik tiems, kurie turi pinigų. Tuo tarpu pinigai kooperatininkų rankose yra priemonė vargingų žmonių padėtį pagerinti. Čia ne pinigas žmones pavergia, bet žmonės pinigą. Kooperatininkams pirmoje vietoje svarbu žmonės, o ne kapitalas. Kooperatyve gali rasti sau vietą tik doras, teisingas žmogus. Čia visi lygūs: ar turi vieną pajų ar 10, vistiek tik vieną balsą teturi. Kooperatyvui svarbu ne pelnas, bet pagerinimas savo narių padėties: svarbu, kad nariai geriau gyventų, kad šviestųsi, kultūrėtų. Todėl kooperatyvai stengiasi turėti knygynėlius, skaityklas, bibliotekas ir net mokyklas. Iš to matome, kad kooperatinė idėja labai plati: ji apima visą žmogaus gyvenimą ir stengiasi išauginti naują žmogų, kuris mokėtų broliškai gyventi, sudaryti su sau panašiais vieną bendrą šeimyną ir būtų pasiryžęs kiekviename atsitikime padėti savo artimui pagal dėsnį: visi už vieną, o vienas už visus.

Mūsų krašte šiai idėjai dar plati dirva. Nors jau yra keliolika kooperatyvų ir nors jų medžiaginė padėtis gera, bet pati kooperatinė idėja kaip narių taip ir nenarių tarpe dar mažai žinoma ir nesuprantama. Todėl mums reikia savo krašte plėsti ne tik kooperatyvų skaičių, bet ir pačią idėją, be kurios kooperatyvai ilgai neišsilaikys.

Kooperatyvų yra daug rūšių: vartotojų, gamintojų, darbo, kredito, sveikatos ir t. t. Mūsų krašte pirmiausia reikėtų steigti gamintojų (pav., pieninės) ir vartotojų.

Vartotojų bendrovė galima steigti miesteliuose, kur dar nėra panašios bendrovės, didesniuose kaimuose, kurie yra toliau nuo miestelių, turinčių vartotojų bendroves, prie vieškelių, plentų ir t. t. Žodžiu, vartotojų

*) Kooperatininkai turi savo vėliavą, kuri sudaryta iš laumės juostos („striaublio") spalvų.

bendroves galima steigti ten, kur arti nėra įsisteigusios kitos bendrovės. Prieš steigimą reikia surinkti mažiausia 40 asmenų, kurie sutiktų tuojau prisidėti prie bendrovės ir sumokėti nustatytus pajus. Pajaus didumas yra nustatytas Revizijos Sąjungos ir negali būti mažesnis kaip 25 auksinai. Bet nereiškia, kad tie 25 auksinai reikėtų iš karto sumokėti. Paprastai nutariama mokėti 10 ar 15 auksinų, o likusieji sumokami per 5 metus. Dažniausiai tie likusieji mokėti nereikia, nes bendrovė pajų sąskaiton įskaito dividendą (pelną), kurį gale metų gauna kiekvienas narys. Bet visgi kuriant bendrovę reikia turėti 400—500 auksinų, nes pradžioje yra nemaža vienkartinių išlaidų, pav.: 1) už opiniją Sąjungai 15 auks., 2) statuto registravimas teisme 45 auks., 3) prekybos liudymas 18 auks. (visiems metams), 4) kanceliarijos knygos 40 — 50 auks., 5) svarstyklės ir kiti daiktai apie 100 auks. Tokiu būdu prekėms pinigų lieka visai nedaug. Todėl ir reikalaujama, kad pradžioje būtų mažiausia 40 narių ir kad jie sudėtų mažiausia po 10 auks. pajaus. Kada tiek narių susiranda, tada reikia atlikti formalumai: sušaukti steigiamas susirinkimas ir išrinkti vykdomuosius bendrovės organus: valdybą ir tarybą. Šie formalumai yra gana painūs, todėl ten, kur atsiranda tinkamos sąlygos bendrovei, reikia tuojau kreiptis Lietuvių Ūkio Draugijon, kuri suteikia nurodymų: pasako, ar ten bendrovė reikalinga, atlieka visus formalumus ir duoda patarimų, kaip ją vesti ir tvarkyti.

J. J.

J. ČEKAUSKAS

Gimtoji troba

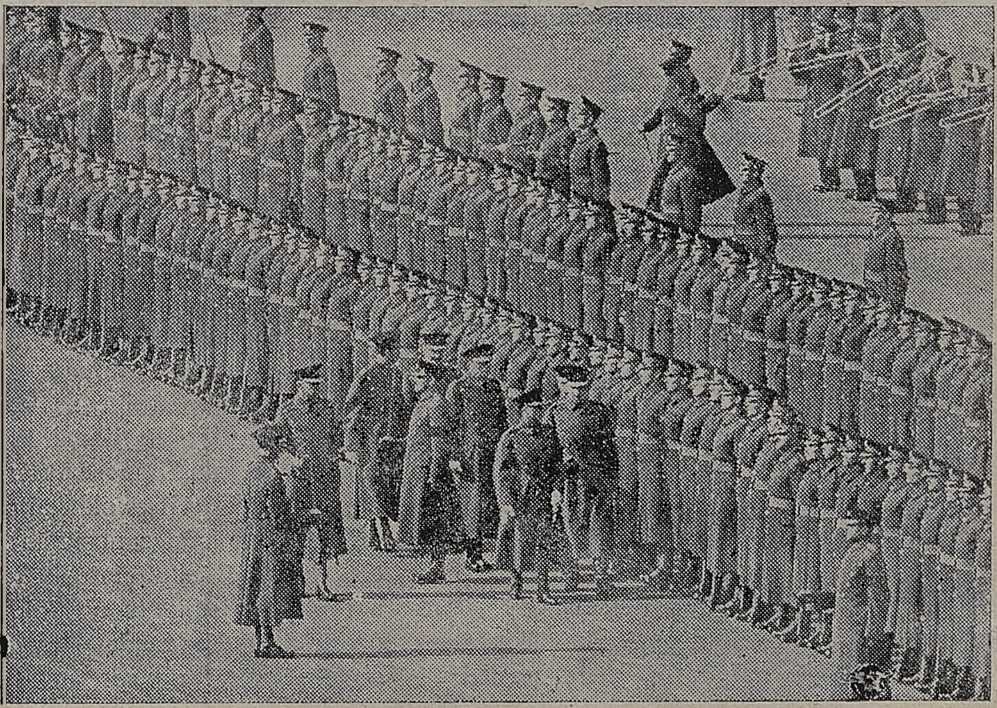
Ant kalno kryžius, prie kryžiaus uosis,
Pakalnėj upė, krantuos meldai,
O ten prie kelio, trobos gimtosios
Lyg auksu žėri maži langai.

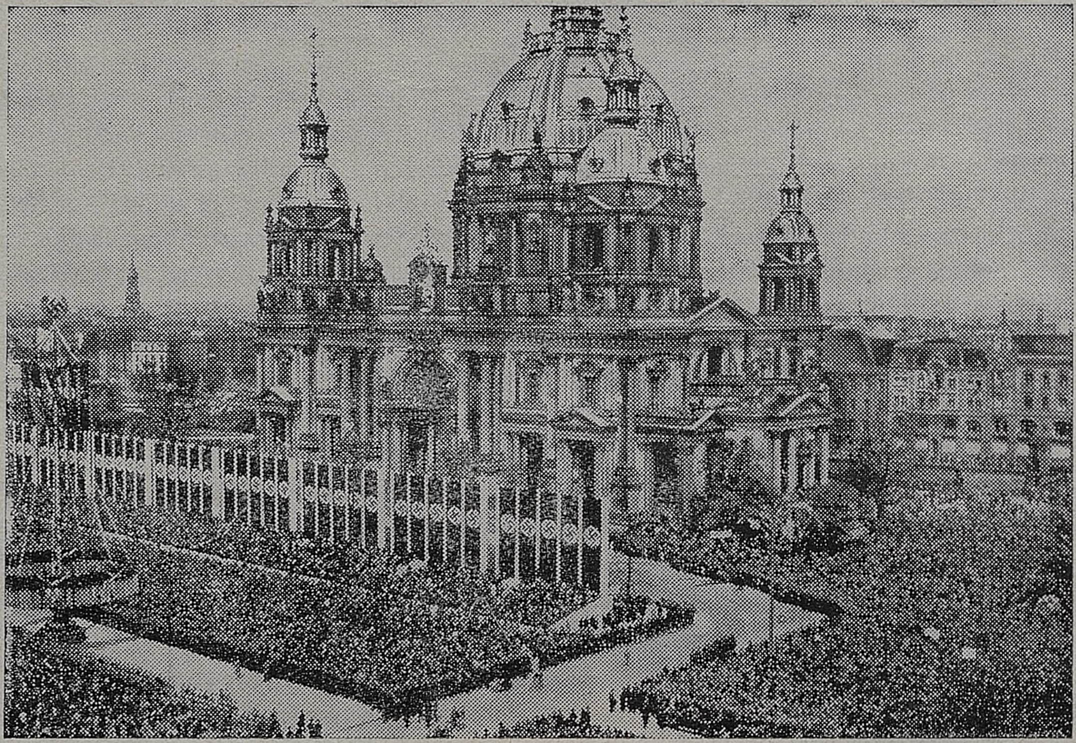
Dažnai man širdį traukia namolio,
Dažnai sapnuoju stogą šiaudinį,
Sesutės dainą, darželį rūtų,
Lyg brangų turtą širdužė mini.

Kelius nuėjęs, aš vėl sugrįšiu
Gimto kiemelio pasižiūrėti,
Žinau, sesutė ir motinėlė
Mane priimsit klajūną-svetį.

TOLIMON SARGYBON

Pastaruoju metu Palestinoje eina smarki kova tarp arabų ir žydų. Anglai mėgino tas riaušes nuraminti, bet kai kur ir nepavyksta. Todėl skubotai stiprina ten savo jėgas — siunčia naujus kariuomenės pulkus. Vaizdely Anglijos karalius Eduardas VIII apžiūri kariuomenės būrius, išvykstančius Palestinon.

Hitlerininkų eilės kas kart didėja. Kasdien auga vokiečių jėgos, tuo pačiu auga ir pavojus jų kaimynams. Vaizdely tūkstantinės hitlerininkų minios, susirinkusios Berlyno aikštėje jaunimo šventės proga savo vado kalbos pasiklausyti.

Kovos už gimtąją kalbą

Nuo 1873 m. vokiečiai pradėjo Mažojoje Lietuvoje lietuvių kalbą žiauriai naikinti. Tais metais Rytprūsių valdžios išleistais parėdymais dėstomąja kalba, visur ir visiems mokslo dalykams pradžios mokyklose buvo įsakyta vartoti vokiečių kalbą. Išimtis buvo padaryta tik žemutiniame skyriuje tikybai dėstyti, kur leidžiama buvo mokyti bet kuria kalba, jei daugumos vaikų gimtoji kalba buvo ne vokiečių. Įsakmiai buvo nustatyta, kad ir vokiškai nemokantieji vaikai skaityti ir rašyti turi pradėti ir mokytis vokiečių kalba. Svetimos gimtosios kalbos tik tiek tebuvo leidžiamos vartoti, kiek tai išaiškinimui dalyko būtų neišvengiama. Buvo nustatyta, kad vėliausia trečiuose mokslo metuose ne vokiškai kalbantieji vaikai turi būti tiek išmokyti, kad jie į vokiškus klausimus galėtų vokiškai atsakyti ir vokišką elementorių galėtų paskaityti ir paskaitytą vokiškai atpasakoti. Kitose gimtose kalbose skaityti ir rašyti buvo leidžiama mokyti tik paskutiniame skyriuje. Šiam dalykui betgi neturėjo būti paskirta daugiau laiko, negu būtinai reikalinga. Mokyklose, kur mokinių dauguma buvo su gimtąja vokiečių kalba, mokymas kitų mokinių skaityti ir rašyti gimtoje kalboje su valdžios žinia galėjo būti visai panaikinamas.

Taip skambėjo įstatymas. Lietuviai iš karto jo nesuprato ir kreipėsi į tuometinį švietimo ministerį Falkį. Jis jiems 1874 m. paaiškino, kad „rasta naudinga ir būtinai reikalinga, kad lietuvių vaikai visa vokiškai mokytųsi. Naujasis mokymo būdas nesiekia nieko kito, kaip tik išrauti iš šaknų lietuvių kalbą". Toks buvo autentiškas įstatymo aiškinimas. O reikia neužmiršti, kad tada daug buvo mokinių, kurie vokiškai visai nesuprato. Taip antai, pačių

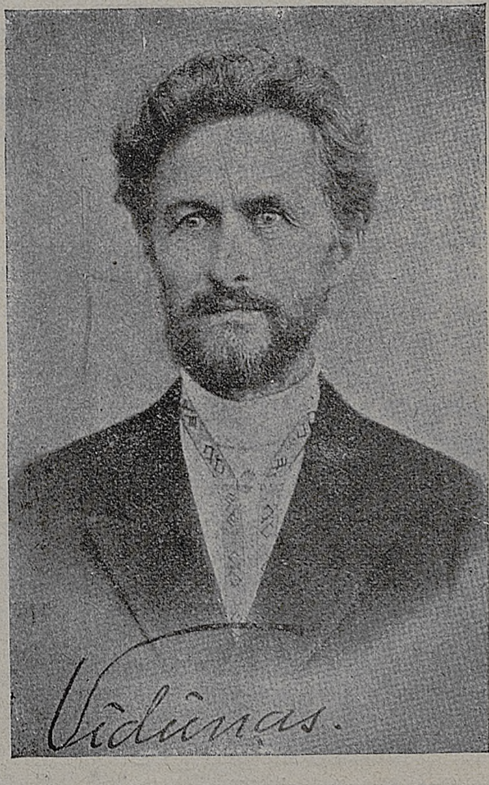
vokiečių statistikos duomenimis, 1871 m. iš 18.000 lietuvių mokinių tik 8.000 vokiškai tesuprato, o 10.000 mokėjo tik lietuviškai. Dar 1886 m., pagal vokiečių statistiką, 13.000 Maž. Lietuvos mokinių savo šeimose vartojo tik lietuvių kalbą ir tik 8.000 lietuvių ir vokiečių kalbas. Turint galvoje tai, galima suprasti to įstatymo barbariškumą. Kūdikiai turėjo lavintis toje kalboje, kurios jų tėvai nevartojo ir kurios jie patys nesuprato. Toks mokslas, žinoma, maža tegalėjo duoti naudos tolimesniam gyvenimui, nes pirmoje eilėje lietuvių vaikams teko mokytis pačios kalbos, o ne ja dėstomų dalykų. Matyt, valdžia to ir norėjo. Nors mokyklos buvo užlaikomos pačių lietuvių mokesčiais, nors iš lietuvių mokesčių vokiečiai atėjūnai plačiai gyveno, valdžia, brutaliai pamindama jų natūralias teises, neleido lietuvių vaikams įgyti mokslo jų gimtąja kalba.

Tad suprantama, kad lietuvius tas labai sujudino. Nežiūrint to, kad per 600 m. jiems smurtu, taikia įtaka ir moraliniu teroru buvo skiepiama vergiško valdžiai nuolankumo dvasia, lietuviai betgi suprato, kad valdžia jų gimtosios kalbos neturi teisės atimti. Stengdamiesi būti gerais valstybės piliečiais, jie betgi norėjo būti ištikimi ir savo prigimčiai. Todėl lietuviai prieš tokius vokiečių valdžios užmanymus ėmė protestuoti ir rūpintis, kad jiems daromos skriaudos būtų atitaisytos.

Lietuviai savo teisių atgavimu rūpinosi per delegacijas, peticijas ir per savo rinktus atstovus. Pirma didesnė peticija imta organizuoti 1879 m. Tais metais mokytojas Jurgis Lapaitis iš Lauknos, Kristupas Butkeraitis iš Pašyšių ir Endrikas Dainatis iš Užrudžių (Pilkalnio apskr.) „Lietuviškoje Zeitungoje" įdėjo atsišaukimą, kuriame įrodinėjo 1873 m. vokiečių valdžios nuostatų neteisingumą, nes „tėvai yra lietuviai, o kūdikiai nuo jų atplėšiami, vokiečiais nepastoja, lietuviškai temoka, o vokiškai skaitydami nesupranta". Tiems mokyklų nuostatams sušvelninti, sumanytojai siūlė rašyti karaliui peticiją ir rinkti po ja parašus. Lietuvių tarpe ta mintis rado gyvo pritarimo, ir tais pačiais metais buvo surinkta 17.000 parašų. Tų pačių metų gegužės mėn. 11 d. peticija buvo nusiųsta karaliui. Bet praėjo pora metų, o lietuviai jokio atsakymo nesulaukė. Tik 1881 m. pavasarį paaiškėjo, kad karalius jau seniai atsakymą buvo davęs ir pripažinęs, kad tikybos mokymas lietuvių vaikams per visą mokyklos lankymo laiką turėtų būti lietuvių kalba atliekamas ir kad lietuviškai skaityti turėtų būti mokomi jau ir antrame skyriuje. Tik Karaliaučiaus apygardos prezidentas tą atsakymą slėpė. Iškilus tam, prezidentas turėjo pasitraukti. Jo papėdininkas 1881 m. birželio mėn. 22 d. išleido parėdymą, kad lietuvių vaikams visas tikybos mokymas būtų lietuvių kalba atliekamas ir kad antrame skyriuje jie turi būti pamokyti ir lietuviškai skaityti. Tokį pat parėdymą davė ir Gumbinės apygardos prezidentas.

Po tokių parėdymų atrodė, kad lietuviams daroma skriauda bus bent kiek atitaisyta. Bet pasirodė, kad valdininkai ir mokytojai nė to nenori daryti. Kaip apygardų valdybos anksčiau buvo nuslėpusios karaliaus atsakymą, taip dabar vietos valdininkai ir mokytojai ati-

ŽYMUS KOVOTOJAS

D-ras Vydūnas, Mažosios Lietuvos gyvenimo vairuotojas, nenuilstamas lietuvybės žadintojas, kuris „kultūringųjų" vokiečių buvo daug kartų stumdomas, mušamas, niekinamas.

dėliojo apygardų valdybų išleistų parėdymų vykdymą. Tai matydami, lietuviai vėl ėmė organizuoti bendrus prašymus. Prašymai buvo organizuojami apskritimis. Klaipėdos apskrityje į tam reikalui sudarytą komitetą įėjo Plonaitis iš Bendikų, Kapustas iš Jankaičių, Misulis iš Lužų ir žodžio sakytojas Žiurlis iš Vitės. Visose apskrityse buvo surinkta apie 7.500 parašų, kurie kartu su prašymais nusiųsti vokiečių švietimo ministeriui 1882 m. pabaigoje.

Su šiomis pirmomis peticijomis šį tą laimėję, lietuviai bent 10 metų susilaikė nuo platesnių peticijų organizavimo. Bet 1891 m. vėl susidarė komitetas, kuris surašė švietimo ministeriui prašymą, kuriame, tarp kita ko, prašė: 1) kad visi vokiškai pranešami mokslai būtų visur, kur reikia, ir lietuviškai dėstomi, jog vaikai ne bet kokius tuščius žodžius, bet gyvą pažintį laimėtų, 2) kad lietuviškai kalbančių vaikų surašymai būtų atidžiau atliekami, ir kad lietuviškai kalbantieji nebūtų priskiriami prie vokiečių, kas anksčiau pasitaikydavo, 3) kad mokytojams būtų uždrausta vaikus dėl lietuvių kalbos bausti. Komitetas lietuviškuose laikraščiuose įdėjo apie tai pranešimus ir kvietė rašytis po tokiu prašymu. Trumpu laiku po prašymu buvo surinkta 19.537 parašai. 1892 m. kovo mėn. 5 d. prašymas su parašais buvo išsiųstas švietimo ministeriui. Toks prašymas valdžiai buvo nemalonus, nes to pat tada prašė ir danai, lenkai, vendai ir žydai. Todėl Berlyno spauda lietuvių prašymą apšaukė neteisingu. Tuometinis švietimo ministeris grovas Zedlitz pasitraukė, o lietuvių nuraminimui buvo pranešta, kad jų prašymas svarstyti paliktas vėlesniam laikui.

Tačiau po trijų metų nesulaukę atsakymo, lietuviai vėl ėmėsi organizuoti naują peticiją. 1895 m. lapkričio mėn. 26 d. peticijos tekstą parašė daktaras Sauerveinas. Ten buvo prašoma, kad skaitymo ir rašymo mokslas būtų mokomas ir vartojamas mokyklose abejomis kalbomis - vokiškai ir lietuviškai, kad mokytojams būtų draudžiama versti tėvus su vaikais vokiškai kalbėti. Po šia peticija buvo surinkta didžiausias parašų skaičius, būtent — iš viso 27.773 parašai. Daugiausia parašų buvo iš Tilžės apskrities — 9.518 parašų, toliau — iš Klaipėdos apskrities 6.288 parašai ir iš Šilutės apskrities 4.107 parašai. Peticiją įteikti karaliui buvo nutarta per tam tikrą delegaciją.

1896 m. kovo mėn. 21 d. delegacija nuvyko į Berlyną, bet prie karaliaus negalėjo prieiti ir peticiją turėjo įteikti per kanceliariją. Tada delegacija apsilankė pas švietimo ministerį von Bosse. Ministeris pranešė, kad gavęs karaliui paduotą peticiją su parėdymu ištirti lietuvių norus. Jis sulygino įstatymų nuostatus su lietuvių reikalavimais ir pareiškė savo nusistebėjimą, kad, įstatymams tiek leidžiant dėstyti ir lietuvių kalba, lietuviai dar vis turi priežasties nusiskundimams. Delegacijai nurodžius, kad ir esamieji įstatymai kraipomi lietuvių nenaudai, ministeris teisinosi, kad nėra lietuvių mokytojų. Bet delegacijai paaiškinus, kad ir lietuviams mokytojams inspektoriai draudžia lietuviškai dėstyti, ministeris prižadėjo pats Lietuvon atvažiuoti ir, ištyręs reikalą, duoti reikiamus parėdymus.

Ši peticija sukėlė nemažą susidomėjimą. Konservatorių atstovai nuo Maž. Lietuvos, kurie buvo išrinkti daugiausia lietuvių balsais, telegrama iš Lapaičio paprašė peticijos nuorašo ir jį gavę apie peticiją pranešė seime ir ten prašė švietimo ministerį lietuvių prašymus išklausyti. Artinosi mat rinkimai į seimą, todėl norėta lietuviams prisimeilinti. Liberalinė vokiečių spauda šia proga apie lietuvius taip pat palankiai atsiliepė. Rašytojas Ferdinand Runkel „Berliner Tageblatt“ skiltyse rašė, kad „vokiečių garbės pareiga yra lietuvių giminę ir jų seną kalbą išlaikyti“. Germanizatoriams ši peticija įvarė baimės. Imperijalistų organas „Alldeut. Blätter“ rašė, kad nereikia leisti augti tautinių mažumų geiduliams, kad švietimo ministeris lietuviams turi taip pat griežtai atsakyti, kaip anksčiau buvę atsakyta lenkams.

Nežiūrint susidomėjimo, kuris buvo susidaręs dėl peticijos, atsakymas į ją buvo vilkinamas. Švietimo ministeris į Lietuvą, kaip buvo žadėjęs, neatvažiavo. Tik po pusantrų metų, būtent 1897 m. rugsėjo mėn. buvo gautas atsakymas, kuriame ministeris pranešė, kad atsakomingųjų valdininkų liudimu mokslas lietuviškose mokylose statomiems reikalavimams atitinkąs ir todėl jis nerandąs priežasties ką nors taisyti. Vadinasi, lietuvių prašy-

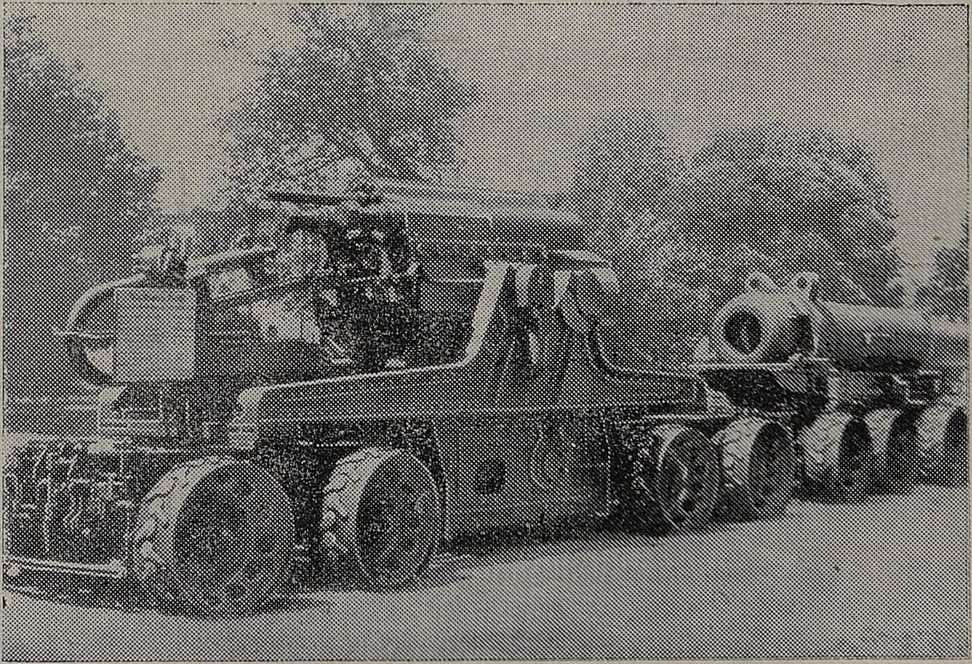
mas buvo palaikytas nepamatuotu bei melagingu. Lietuviai pamatė, kad tuo keliu jie nieko nepasieks. 1898 m. kaip tik buvo rinkimai į Reichstagą. Anksčiau lietuviai rinkdavo vokiečių konservatorių atstovus. Bet šie jiems menkai tepagelbėdavo. Todėl daugumas lietuvių nutarė rinkti savo pastatytus žmones. Bet kadangi nemažai lietuvių davėsi vokiečių suvedžiojami, tad lietuviai sudarė su vokiečiais liberalais susitarimą, kad Klaipėdos—Šilutės apygardoje liberalai rinks lietuvių kandidatą, o Tilžės—Lankos apygardoje lietuviai rinks liberalų kandidatą. (Tada kas dvi apskritys sudarė rinkimų apygardą, nuo kurios buvo renkama po vieną atstovą). Lietuviai išstatė Joną Smalakį iš Tilžės, o liberalai — dvarininką Bresicką iš Ežerupių. Klaipėdos—Šilutės apygardoje antruose rinkimuose Smalakis gavo 55% balsų ir buvo išrinktas.

Išsirinkę savo atstovą, lietuviai vėl sumanė peticiją rašyti, tikėdamiesi, kad su savo atstovo užtarimu peticija duos kokių nors vaisių. Vėl susidarė komitetas. Lietuviams šitą paticiją ruošiant, vokiečiai vėl pradėjo nerimauti. „Elbinger Zeitung" rašė: „Kokią vertę turi tautiniai lietuvių prašymai, kad ta tautelė vistiek pasmerkta prapulti. Netrukdomai augdama, ji per keliasdešimts metų vistiek prapultų. Bet dabar ateina agitatoriai ir dėl asmeniško pasimėgimo ar dėl gešeftiškų priežasčių žadina iki tol visai nepažįstamus lietuvių tautos jausmus. Mums rodos, kad vienintelis kelias sulaikyti tokiai agitacijai yra tas, kuriuo Šiaurės Šlezvige einama".

Tačiau nežiūrint tokių vokiečių spaudos balsų, lietuviai savo peticiją rengėsi per delegaciją, lydint ją atstovui Smalakiui, švietimo ministeriui įteikti. Delegacijai besirengiant iškeliauti, jos pirmininkas Strekys gavo iš švietimo ministerio laišką, prašantį atsiųsti peticiją, kurią pasižadėjo pats vietoje atvažiavęs ištirti. Peticija ir buvo 1900 m. pavasarį nusiųsta su 13.000 parašų. Bet atsakymas, kaip į ankstyvesnes peticijas, buvo vilkinamas. Tuo laiku, 1901 m. gegužės mėn. 8 d., mirė lietuvių atstovas Jonas Smalakis. Tai buvo energingas lietuvis. Per savo šeimynines šventes prašydavo svečius vartoti tik lietuvių kalbą, už ką jį kai kurie vokiečių laikraščiai, kaip, pav., „Elbinger Zeitung", buvo užpuolę. Į Smalakio vietą nuo lietuvių 1901 m. liepos mėn. buvo išrinktas Friedrichas Martynas Mačiulis iš Mickų. Po to lietuviai gavo atsakymą į savo 1900 m. peticiją, kur švietimo ministeris pranešė, kad patikrinęs rado, jog lietuvių vaikų mokymas atliekamas naudingu būdu ir kad nėra pamato ką nors keisti. Tai, rodos, buvo paskutinė didesnė lietuvių

„TAIKOS PAUKŠTELIS"

Austrija Didžiojo karo metu buvo žymi tuo, kad ji turėjo didžiausią pasaulyje patranką, vadinamą „Berta", kuri svėrė 81.700 kg, o jos šūviai lėkė 25 kilom. Vaizdely matome didžiuliais sunkvežimiais vežama „Berta" karo muziejun.

peticija. Lietuviai suprato, kad valdžia nori juos suvokietinti, todėl maža kas benorėjo tokiomis bergždžiomis pastangomis užsiimti.

Lietuviai ėmė daugiau dėmesio kreipti į savo atstovų išrinkimą. 1903 m. turėjo įvykti rinkimai į Prūsijos Landtagą, į kurį buvo renkama po du atstovus nuo vienos rinkimų apygardos. Nuo Klaipėdos — Šilutės rinkimų apygardos lietuviai, susiblokavę su vokiečiais konservatoriais, išrinko dr. Vilių Gaigalaitį, kuris kelis kartus buvo perrinktas ir atstovavo lietuviams iki pat didž. karo pabaigos. Dr. Gaigalaitis Prūsijos Landtage mėgino lietuviams daromas skriaudas nurodyti ir jų teisę užtarti. Pavyzdžiui, savo 1904 m. kovo mėn. 23 d. kalboj jis nurodė, kad į grynai lietuviškas apylinkes atkeliami mokytojai, kurie visai nemoka lietuviškai, kad lietuviai mokytojai į vokiškus kraštus perkeliami ir kad mokytojai norintiems lietuviškai mokytis iš kart užduoda tiek daug, kiek negalima išmokti, ko pasekoje tėvai, nenorėdami matyti savo vaikus užkankintus, esti priversti atsisakyti nuo lietuviško mokymo. Tuo būdu ir ta maža dalis lietuviško mokymo, kuri įstatymų leidžiama, daugumoje mokyklų nepildoma. Todėl jis meldė nevartoti smurto prieš lietuvių kalbą. Žinoma, kitoks tonas tada nebuvo galimas. Bet lietuviuose jau buvo sustiprėjusi tautinė savigarba. Todėl dėl tos Gaigalaičio kalbos vietos lietuviški laikraščiai rašė, kad „ne prisiruošimas mirčiai verčia mus kilti iš miego. Atsikėlėme, kad pradėtume iš naujo gyventi. Šiandienis lietuvių troškimas yra ne nykti kitų tautų bangose. Jie šiandien nori matyti savo vaikus tikrais lietuviais, kurie lietuvių garbę išlaikytų per amžius... Mes turim teisių reikalauti lietuviškų mokyklų, kaip vokiečiai vokiškų",— rašė „Naujoji Lietuviška Zeitunga".

Deja, lietuviams nepavyko tada savo teisių atgauti. Jėgos buvo perdaug nelygios. Valdžia turėjo aiškų tikslą — suvokietinti visus nevokiškai kalbančius gyventojus. Ir nuo to tikslo ji nenorėjo atsisakyti, neatsižvelgdama į visą jo negarbingumą ir neteisingumą. Lietuviams kovoti su valdžios užsimojimais buvo sunkiau. Bet vistiek kovojo. Čia ne vieta būtų nagrinėti tos kovos metodų tinkamumą. Reikšmingas ir daug pasakąs yra pats kovos faktas. Vadinasi, jie suprato, kad valdžia neturi teisės atimti jų gimtosios kalbos, kad jie turi būti ištikimi savo prigimčiai. Tad garbė kovotojams už gimtą kalbą. *J. K.*

VLADAS RADZIULIS

Lietuviškos juostos

Iš rinkinio „Pirmais Sparnais".

Kai pavasaris lekia pilnas gėlių,
kai lakštingala plieno balsu
pilną mišką ir sodą prisuokia, —
tu pripink, tu priausk man lietuviškų juostų.

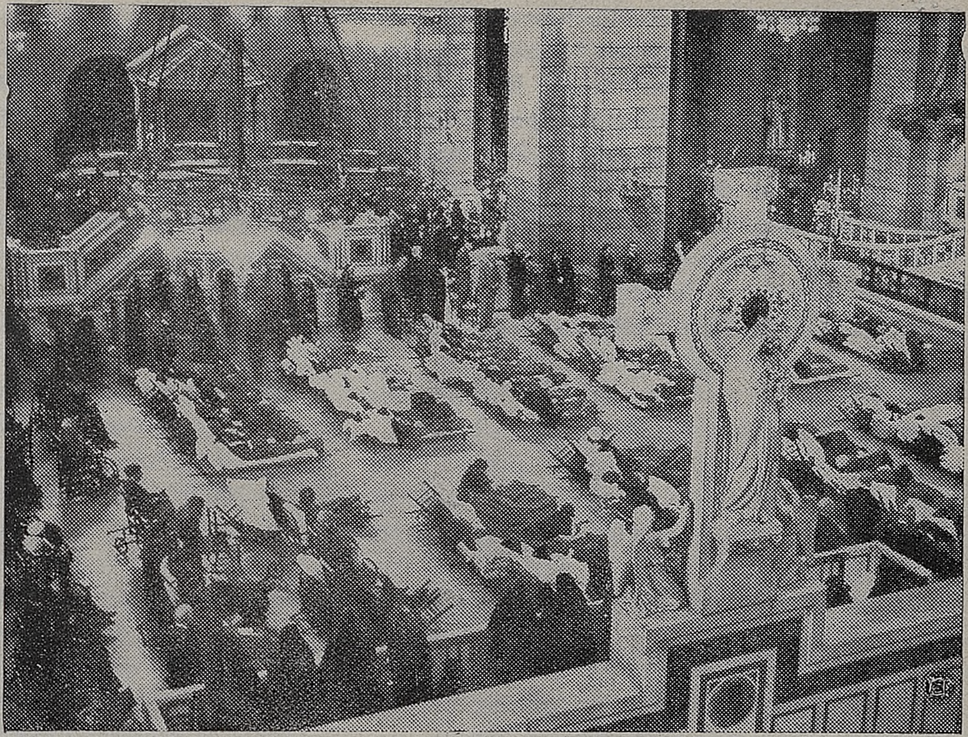
Kai už lango klabena gegužės lietus,
ir pasaulio skausmai lengvesni man perpus,
aš — žinai — kambary nenusėdžiu.

Rodos, eičiau vien ten: alksnynai kur žali,
kur lietuvišką žodį laukuose girdi,
kur lietuvišką dainą dainuoja net medžiai...

Aš ištiesčiau tada po plačiuosius laukus
daug margų — geltonų ir žalių —
daug lietuviškų juostų.

Pasakyk tik: — Kada tu geltonas švelniąsias gijas
ištiesi ir išmarginsi raštais? —
Gal tada ir ašen išeisiu; išeisiu,
kad praskaidrinčiau nuotaiką prastą.

MALDOS UŽ SVEIKATĄ

Prancūzijos sostinėje Paryžiuje yra keletas garsių ligoninių, į kurias atvyksta iš įvairių kraštų ligonys pasigydyti. Tos ligoninės žymios dar tuo, kad jose rūpinamasi ir dvasiniais ligonių reikalais. Vaizdely vienos ligoninės ligonys sunešti į bažnyčią, kur klausosi iškilmingų ligoninės kapeliono pamaldų.

PRANCŪZIJOS PADANGĖJE

(Iš ciklo: „Mūsų kelionė po Europą").

Laba diena visiems, kurie su mumis keliauja! Laikykimės krūvos—važiuojame toliau.

Esame šiuo kartu Prancūzijoje.

Prancūzija mūsų laikais yra viena kultūringiausiųjų Europos šalių. Prancūzai yra labai daug nuveikę visose žmonių darbo srityse: literatūroje, moksle ir mene.

Prancūzijos gyventojai yra romanų giminės. Bemaž visi katalikai. Iš viso Prancūzijoje yra apie 40 milijonų gyventojų. Mokslininkų pastebėta, kad Prancūzijoje vis labiau ir labiau mažėja gyventojų prieauglis. Todėl prancūzai tuo yra labai susirūpinę, nes, nesant prieaugliui, prancūzų tauta galinti ilgainiui visiškai išmirti. Suprantama, kad Prancūzijos valdžia ir įvairios organizacijos daro viską, kad galima būtų padidinti gyventojų prieauglį.

Savo geografine padėtimi Prancūzija yra jūros valstybė. Pietuose ji prieina prie Viduržemio jūros, o vakaruose ir šiaurėje įsiremia į Atlanto vandenyną. Tokiomis sąlygomis Prancūzija gali vesti labai plačią prekybą su visais pasaulio kraštais.

Daugiausia Prancūzija išveža užsieniuosna prabangos dalykų ir vyno, nes šių dalykų daugiausia tenai pagaminama. Prabangos dalykai — tai visoki brangūs vilnoniai ir šilko audeklai, įvairūs, ypač moteriški, papuošalai, kvepalai ir panašūs daiktai. Tuo Prancūzijos pramonė ir skiriasi nuo Vokietijos pramonės, nes pastarojoj gaminama daugiau paprastų prekių. Vokietijoje yra išaugusi sunkioji pramonė, kuri apima visokius plieno dirbinius.

Apskritai imant, Prancūzija nėra pramoningas kraštas. Pramonė daugiausia yra išsiplėtusi Prancūzijos šiaurės rytuose, gretimose su Belgija srityse, kur yra daug geležies ir akmens anglių.

Kitose Prancūzijos dalyse gyventojai daugiausia verčiasi žemės darbu, gyvulių auginimu, sodininkyste ir vynuogių auginimu. Vynuogynai, teisingiau pasakius, ištisi laukai, kuriuose auga vynuogės, traukiasi ištisus kilometrus, kaip pas mus rugių laukai. Vynuogių derlius — didžiausias prancūzų ūkininkų rūpestis, nes vyno spaudimas duoda ūkinin-

kams labai daug pelno. Miestuose visur įkurtos vyno darymo mokyklos. Svarbiausi vyno darymo ir prekybos centrai yra: Reimso miestas šiaurės Prancūzijoje, Šampanės provincijoje ir Bordo miestas vakarų Prancūzijoje. Vynas laikomas didelėse žemės rūsyse, kai kurios tų rūsių yra ligi 13 kilometrų ilgio. Prancūzų vynas yra garsus visame pasaulyje.

Prancūzai yra darbštūs ir labai taupūs žmonės. Dėl to Prancūzija yra tapusi turtingiausia Europos šalis. Dideli prancūzų kapitalai yra įdėti į įvairias pramonės ir prekybos įstaigas kitose šalyse.

Ligi antros 19-jo šimtmečio pusės Prancūzija buvo karalių valdoma valstybė, vadinas, buvo monarchija, nuo 1875 metų Prancūzija yra jau respublika su parlamento renkamu prezidentu priešakyje.

Prancūzijos sostinė — Paryžius. Paryžius yra didžiausias Prancūzijos prabangios pramonės, prekybos ir kultūros centras. Čia yra universitetas ir daugybė kitų aukštųjų mokyklų, knygynų, muziejų, paveikslų galėrijų ir mokslo įstaigų. Čia gyvena daugumas rašytojų, mokslininkų, dailininkų, žymesniųjų Prancūzijos žmonių. Čia ir iš kitų šalių atvažiuoja dailinininkų savo mokslo pabaigti, pagilinti. Paryžiečiuose labai ryškios prancūzų tipo žymės: inteligentiškumas, žvitrumas, švelnus skonis, dailės jausmas, mokėjimas gyventi ir dirbti.

Gyvenantiems pasaulio užkampiuose, atvykus Paryžiun, esti labai daug ir netikėtumų. Panašiai buvo ir su mumis.

Visą laiką, rodos, važiavome traukiniu žemės paviršiumi, o sustoję Paryžiaus paskutinėje stotyje (ten yra kelios stotys, kaip ir kituose didmiesčiuose), pastebėjome esą požemyje.

Viršuje, ant mūsų, girdėti, ūžia mašinos, bilda, o mes lyg maži kirminėliai, šliaužiojame žemėse, ne patys žemėn įsirausę, bet nepastebėtai į žemę įtraukti su visais daiktais, su vagonu ir visu traukiniu.

Važiavusieji tuo pačiu traukiniu prancūzai greitai iš požeminės stoties išnyko, mes dairėmės, grupavomės būreliais, tarėmės, kur eisime ir kame apsistosime. Tuo tarpu atsirado ir vienas prancūzas, kuris pasišovė mus išvesti iš požemių.

— Atsargiai, čia laiptai, — įspėjo jis mus.

— Na, jau visai mus vaikais laiko, kad prie laiptų įspėja, ar mes laiptais nesame vaikščioję ar ką — urzgė kažkuris iš mūsų.

Tačiau pasirodė, kad laiptai nepaprasti. Laiptais nereikia lipti, nes patys laiptai po kojomis bėga.

— Lipti nereikia, lipti nereikia, — šaukė vadovas, kai neįpratęs vienas kitas mūsų mėgino kelti kojas, atsistoję ant bėgančių laiptų.

— Stokite ant laiptelio ir stovėkite ligi galo, užneš, nereikia lipti!

Stovime net paraudę ant laiptų ir važiuojame su lagaminėliais (čemodanais) iš požemio į viršų draug su visais laiptais.

— Na ir patogumas! Tikrai paryžiškai, — džiaugėsi kažkas.

— Uū! Uū! — šaukė beveik kiekvienas, privažiavęs laiptų galą, keldamas be reikalo kojas, kada laiptai staiga iš po kojų kažin kur pranykdavo ir galima buvo žengti lygia, išmarginta gražiomis plytomis, žeme.

Išėję iš stoties, einame pėsti lygiomis ir švariomis gatvėmis, plačiais ir slidžiais šaligatviais, patenkame į didžiulę Konkordijos aikštę su didžiulėmis kolonomis, gražiais paminklais.

Vakarui atėjus, daugelis mūsų pakilo eiti pasižiūrėti miesto.

Žmonių judėjimas Paryžiaus gatvėse yra, gal būt, dar didesnis negu Berlyne. Zvimbia, ūžia įvairios mašinos — automobiliai, klega žmonės, bėga visi vienas paskui kitą, vienas kitą aplenkdamas, palikdamas kitus ir pats nuo kitų atsilikdamas.

Kai bėgi drauge su minia, tai ir nepajunti, kad kiti drauge bėga, skuba. Tačiau, kai sustoji vietoje, kai įsižiūri į judančią gatvėj žmonių upę, tai pastebi tuomet nepaprastą judėjimą, pastebi tai, ko nėra Lietuvos laukuose.

Gera gyventi dideliame mieste. Čia tavęs niekas negaudo, niekas į tave nekreipia dėmesio. Čia ne kaimas ar koks mažas miestelis, kur visi visus pažįsta, kur kiekvieno elgesį šimtai bobelkų (ir ne tik bobelkų!) aptaria. Dideliame mieste visi užimti savais reikalais ir kitų reikaluosna nesikiša.

Vakare, ligi vėlyvos nakties Paryžiaus gatvėse žėri ir šviečia mašinų prožektoriai, atsispindi viskas, lyg vedrodyje, lygiame, blizgančiame gatvės asfalte.

Kaip žemai, asfaltuose bėga, rieda motorų ugnys, motorų prožektoriai, taip ir aukštyn galvą pakėlęs matai vėl bėgančias reklamų šviesas: bėga elektrinės raidės paskui raidę, bėgdamos žodžius ir sakinius audžia, sakiniai ir žodžiai taip pat labai greitai nubėga, užleisdami vietą kitoms raidėms ir žodžiams.

Tai didieji prekybos namai ir prekybos reklamos. Dar gražiau išreklamuotos įvairios kavinės, nakties restoranai, vėlyvieji teatrai su įvairiais ugniniais malūnų ratais ir sparnais, su įvairiomis gražiomis, maloniomis ir baisiomis figūromis.

Paryžiuje yra garsus visame pasaulyje Luvro muziejus. Stovi, kaip didingas milžinas, apie 200.000 kvadratinių metrų žemės plotą pridengęs. Šiame muziejuje yra sukrauta nesuskaitoma daugybė paveikslų, įvairių paminklų ir senienų, kurios yra labai brangios. Luvro muziejus traukia į save viso pasaulio mokslininkus ir meno mėgėjus, kiekvienas ten randa sau tinkamo dvasinio peno, tinkamo sustiprinimo ir sielai, ir širdžiai, ir protui.

Antra labai garsi Paryžiaus įdomybė—tai Švenčiausios Panelės bažnyčia, prancūziškai vadinama Notre-Dame bažnyčia. Šią bažnyčią talentingai yra aprašęs prancūzų rašytojas Viktor Hugo.

Švenčiausios Panelės bažnyčia yra nepaprastai aukšta, tačiau jos nukirptieji bokštai sudaro neperaukščiausios įspūdį. Atrodo, kad bažnyčia suspausta, suplota, kad jos aukštumas pasidavė į storumą. Mūsų laikraščio antrame šių metų numeryje yra šios bažnyčios fotografija. Kas nori, gali pasižiūrėti, kaip ji atrodo.

Notre-Dame bažnyčia pastatyta prieš 700 metų.

Amžiams slenkant, įvairaus būta šios bažnyčios likimo. Siaučiant Prancūzijoje visokioms suirutėms, bandyta buvo nekartą ši bažnyčia išgriauti, padegti, tačiau nesugriuvo ir nesudegė. Išliko iki mūsų laikų kaip brangiausias meno paminklas.

Esant Paryžiuje būtinai reikia dar pamatyti Eifelio bokštas. Tai yra aukščiausias pa-

NAUJOJ „TĖVYNĖJ“

Praradus Abisinijai nepriklausomybę, jos valdovas — karalius Haili Selase buvo priverstas palikti savo tėvynę ir ieškoti prieglaudos svetur. Paveikslėly Abisinijos karalius su savo šeima ir artimaisiais Anglijos uoste.

statas pasaulyje. Netgi Naujorko dangorėžiai dar nepralenkė Eifelio bokšto. Aukščiausias Amerikos statinys turi 229 metrus aukščio, Eifelio gi bokštas turi 300 metrų aukščio.

Eifelio bokštas — tai daili plieno poezija. Jis stovi ant keturių milžiniškų kojų, viena nuo kitos apie 120 metrų nutolusių. Visos keturios geležinės kojos atsirėmusios į stiprų 26 kvadratinių metrų didžio akmeninį pamatą, kuris yra įkastas 9 ir 14 metrų gilumo žemėje. Visos keturios kojos kryžiuojasi apie 55 metrų aukštumoje ir pagaliau ant šių susikryžiavusių ir stipriai susirišusių didžiuliais geležies gabalais, laikosi pirmas Elfelio bokšto aukštas, kurio plotis skersai ir išilgai siekia 65 metrų.

Nuo pirmojo aukšto ligi antrojo, visos keturios kojos kyla viršun nepriklausomai viena nuo kitos, kyla skyrium, nuo antrojo aukšto, nuo 116-tojo metro pradeda labiau viena prie kitos artėti ir 179-tame metre visos kojos visai susijungia ir toliau rėžiasi į padanges vienu dideliu pirštu, ligi 300-tojo metro. 276 metrų aukštumoje iš tikrųjų baigiasi Eifelio bokštas, ir ten, jo viršūnėje, yra trečias, mažiausias aukštas, kur vis dėlto dar gali susirinkti apie 800 žmonių.

— Ne, ne, aš nelipsiu į bokštą — spiriasi vienas mūsų draugas.

— Žiūrėkite, žiūrėkite, tikrai siūbuoja, bėkime, nes gali griūti ir sutrinti mus į tešlos gabalą.

Stovint žemėje, mat, atrodo, kad bokštas siūbuoja.

Eifelio bokštas statytas 1889 metais inžinierio Eifelio, todėl jo vardu šis bokštas ir tebevadinamas.

Bokšto viršun galima lipti ir važiuoti vežimėliais arba keltais.

Sumokėję po 10 frankų (frankas = 35 sk.) ir įsėdę į keltą, netrukus atsiradome pirmajame bokšto aukšte. Čia yra didžiulis restoranas, daugybė žmonių, gerenčių vyną ir kavą, tarp žemės ir dangaus. Čia pat nemaža teatro salė, kurioje statomi veikalai ir rengiami koncertai.

Antrame aukšte nėra restorano, bet yra čia bufetas. Iš čia mes matome daugybę tiltų ant Senos upės ir didžiulę miesto dalį.

Iš trečio aukšto galima matyti ne tik visas Paryžius, bet ir jo apylinkės per 90 kilometrų. Žiūrint iš tokios aukštumos žmonės atrodo, kaip krutantieji taškeliai, kaip skruzdės. Baisu ir žemyn pažiūrėti, nes galva sukasi, rodos, griūsi su visu bokštu.

Greta Paryžiaus yra garsus Versalio miestas su 70 tūkstančių gyventojų. Versalyje, kaip žinia, buvo pasirašyta taikos sutartis po Didžiojo karo. Todėl ta sutartis ir vadinama Versalio sutartimi, kurios pamatus vokiečiai baigia jau griauti.

Seniau Versalyje gyveno Prancūzijos karaliai. Todėl nenuostabu, kad Versalyje yra dabar užsilikusių labai gražių, meniškų rūmų ir kitokių paminklų, kurie stebinte stebina atvykusį tenai žmogų...

Taip jau išėjo, kad ilgiau užtrukome Paryžiuj ir negalėjome aplankyti garsaus savo stebuklais Liurdo miesto. Aplankysim betgi šitą šventąjį miestą kitą kartą. *A. P.*

L. AUKŠTAITIS

Dirbk...

Štai, laukuose, plačios pievos,
Ryto saulė žiedus kaišo,
Kur žydėjo baltos ievos,
Šiandien broliai dalgius taiso.

Ei, jaunime, tik pažvelki,
Tavo rytas jau pražydo,
Ir giružė, žali sodai
Darbo giesmę tau pragydo.

Dirbk Tėvynei, savo kraštui,
Jam jėgų nesigailėki,
Aukso rytą paaukojęs
Dar daugiau jam pažadėki.

Tavo darbščios tvirtos rankos
Te sugriauna vargo dieną,
Kurk geresnį sau rytojų
Ir į darbą šauk kiekvieną.

Vilniaus lietuvių skautų, „Gedimino Vilkų", pirmoji stovykla miškuose ties Vilnium. Vaizdely skautai prie bendro skautiško stalo, toliau dvi skautų palapinės.

VILNIAUS LIETUVIŲ SKAUTŲ DEŠIMTMETIS

Šiemet nepersenai minėjo savo gyvavimo dešimtmečius: Lietuvių Šv. Kazimiero D-ja, Lietuvių Studentų ir Lie. Mokytojų Sąjungos, o dabar mini savo veiklos dešimtmetį ir judriausia mūsų jaunimo organizacija—Vilniaus Lietuvių Skautų Gedimino Draugovė. Ta proga nors trumpai susipažinkime su skautų ideologija, skautystės skelbiamais šūkiais, auklėjimo priemonėmis ir mūsų skautų atsiradimo bei jų veiklos eiga.

XVIII šimtmečio gale ir XIX pradžioje buvo pastebėta, kad jaunuomenė pradeda vis labiau nusigyventi dvasios ir kūno atžvilgiu. To nusigyvenimo vaisiai buvo tie, kad tuomet jaunimas mažai teparodydavo valios, energijos ir kilnių idėjų. Dėlto daugelis pedagogų ir mokslo vyrų pradėjo rimtai galvoti, kaip jaunimas pataisyti, patobūlinti. Jie aiškiai matė gero ir tinkamo auklėjimo reikalingumą. Paskiros tautos savaip sprendė to nykstančio jaunimo gelbėjimo ir jo auklėjimo uždavinį, tačiau visi pedagogai ir visos tautos nulenkė galvas prieš garsaus anglų generolo Roberto Baden - Povelio sugalvotą auklėjimo sistemą. Jo auklėjimo sistemos tikslas — lavinti jaunuolio dvasios, proto ir kūno jėgas, atsitolinant nuo miesto triukšmo, besinaudojant gamtos grožybėmis, tyru oru, laukais, miškais... Jis ėmė reikalauti, kad jaunuoliai būtų apsukrūs, drąsūs, užgrudyti. Jo auklėjimo mokykla — skautystė, skautų organizacija, o jos auklėtiniai — vaikai ir paaugliai jaunuoliai — skautai.

Skautystės tikslas—išauklėti jaunuolio riteriškumo dvasią ir įskiepyti jam Dievo ir Tėvynės meilę. Ji siekia, kad jaunuolis diena dienon tobūlėtų, būtų kilnesnis, stiprus gyvenimo žvalgas ir šiurkščių jo bangų lygintojas. Tam tikslui Baden-Povelis surašė skautų įstatus, nustatė jaunuolio skautėjimo laipsnius, programą, uniformą, organizacijos ir garbės ženklus, skautiškas tradicijas, papročius ir bendras šventes. Tokia auklėjimo sistema rado pritarimo visam pasauly. Visų tautų jaunuoliai, susipažinę su skautystės reikalavimais, pradėjo savo kraštuose steigti skautų organizacijas ir gražias bei kilnias skautystės idėjas skleisti jaunimo tarpe.

Šie gražūs šūkiai, kilni idėja ir kasdien tobūlėjanti skautų organizacija rado pritarimo ir mūsų jaunimo tarpe. Štai, šiemet suėjo dešimts metų, kai Vilniuje įsikūrė ir pradėjo viešai veikti atskira lietuvių skautų draugovė.

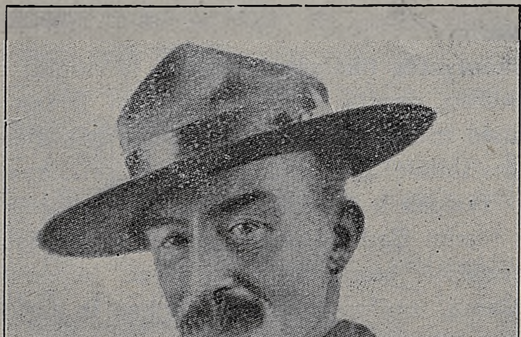
Pirmieji Vilniaus lietuvių skautų būriai pradėta organizuoti daug anksčiau, bet jie veikė slaptai. Pirmasis skautų idėjos skleidėjas lietuvių tarpe P. Jurgelevičius savo atsiminimuose šitaip rašo:

„1918 m. lapkričio 1 d. Vilniaus ateitininkų kuopos susirinkime laikiau paskaitą apie skautystę ir raginau jaunuolius stoti į mano steigiamą skautų draugovę. Surinkau 12 „apaštalų"; 10 jaunuolių ir 2 mergaites. Prieš Kalėdas jau veikė 2 draugovės: 1 skautų ir 1 skaučių... Pradžioje, esant vokiečių okupacijai, mums teko veikti nelegaliai, slapta. Čia mums gelbėjo prof. M. Biržiška ir kun. K. Čibiras. Jie abu uoliai ir nuoširdžiai rėmė mus ir aukštai vertino mūsų veikimą bei rengimąsi patriotiškai tarnybai".

Kaip matome, pradžia buvo sunki ir pavojinga. Bet skautų idėja mokinių tarpe plito sparčiai. Po dviejų mėnesių abejose draugovėse buvo 120 skautų ir skaučių.

Lietuvai pasiskelbus nepriklausoma valstybe, kraštas reikėjo ginti nuo priešų. Vyresnieji skautai su savo vadais išvyko savanoriais laisvojo krašto sargybon. Likęs mažas

DIDYSIS AUKLĖTOJAS

Generolas Robertas Baden-Povelis — skautų įkūrėjas, daug nusipelnęs viso pasaulio jaunimui. Šiandie beveik kiekvienoj pasaulio valstybėj yra skautų, kurie stengiasi būti geriausi tautos sūnūs, tarnaudami Dievui ir Tėvynei.

jaunųjų būrelis, lyg vorai, audė naujos skautų organizacijos planus. Pradėta vėl veikti, organizuotis, bet neramūs laikai, sunkios gyvenimo sąlygos privertė skautus veikti slaptai.

Taip buvo iki 1926 m. vasario 16 dienos. Tą dieną Vilniaus lietuvių moksleiviai, susirinkę Pranciškonų bendrabutin, įkūrė „Gedimino Vilkų" skiltį, kuriai ėmėsi vadovauti buvęs Kaukazo skautas Pranas Žižmaras.

Pradžioje „Gedimino Vilkų" sueigos ir susirinkimai buvo daroma slaptai. Netgi mūsų visuomenės veikėjai apie skautą įsikūrimą nieko nežinojo, žinojo tik a. a. Dr. Jonas Basanavičius, kuris buvo išrinktas „Gedimino Vilkų" garbės nariu.

Skautai veikė slaptai visus metus. Nekartą buvo rašoma valdžiai ir vyriausiam skautų štabui prašymai, kad būtų leidžiama lietuvių skautams veikti viešai, bet vis gauta neigiami atsakymai.

1927 m. „Gedimino Vilkus" ištinka skaudus smūgis — miršta jų garbės narys a. a. Dr Jonas Basanavičius. Prie jo karsto skautai stovi garbės sargyboj. Jauni, augaloti, pilni energijos ir pasiryžimo, raudonais kaklaraiščiais pasipuošę, su juoda vėliava rankoje, visą laiką budi prie savo rėmėjo karsto. Susikaupę, didžiuliais šviesos žibintais nešini, uniformuoti lydi Jį miesto gatvėmis į amžinojo poilsio vietą. Tai buvo pirmas viešas mūsų skautų pasirodymas. Su įvykusiu faktu sutiko Vilniaus miesto skautų štabo vadovybė, kuri nuo to laiko leido „Gedimino Vilkams" veikti viešai. „Gedimino Vilkai" buvo pakrikštyti II Vilniaus Lietuvių Gedimino draugovės vardu. Jos pirmuoju draugininku buvo paskirtas Pranas Žižmaras.

Mūsų skautų eilės diena dienon didėjo. Jau apie vidurį 1927 metų buvo 4 skiltys: 3 berniukų ir 1 mergaičių.

Tų metų vasarą buvo suorganizuota pirmoji skautų stovykla netoli Vilniaus, Valakumpio miške. Rudenį dar labiau suaktyvintas mūsų skautų veikimas. Įkurta atskira skaučių draugovė, kuri pasivadino „Živilės" vardu. Naujajai draugovei vadovavo Stasė Nedzveckaitė.

Draugovių vadovybės pasiryžo arčiau supažindinti su skautų ideologija ir kitą jaunimo dalį, kuri dar nebuvo skautų eilėse.

Tam tikslui pradėjo leisti šafiragrafuotą laikraštį „Vilniaus Skautą". Tų pačių metų gale išleido gražiai ir sumaniai paruoštą 1928 metams „Skautų Kalendorių".

1928 metais Vilniaus skautų postangomis buvo įkurta skautų skiltis Švenčionyse. Vėliau ji tiek išaugo, kad lengvai buvo sudaryta draugovė, kuri ir šiandie tebegyvuoja kaipo Vytauto Didžiojo draugovė.

Tų metų gegužės mėn. pradžioje Vilniaus tuntas buvo surengęs Vilniaus miesto gatvėmis 10 kl. bėgimą. Rungtynėse dalyvavo 13 draugovių. Pirmąją vietą laimėjo mūsų skautai.

Tų metų vasarą per 40 mūsų skautų buvo išvykę į Lietuvos Skautų Brolijos jubiliejinę stovyklą, kur išbuvo visą mėnesį.

1929 metai atnešė netikėtumų. Mokyklų Kuratorija pareikalavo atskirti nuo Gedimino draugovės, kur daugumą skautų sudarė Vytauto Didžiojo gimnazijos mokiniai, studentus, amatininkus ir visus kitus. Studentai netrukus įsisteigė Mindaugo draugovę, bet neilgam, nes, universiteto rektoriui įsakius, buvo panaikintos visos studentų skautų draugovės. Taigi ir mūsų studentų skautų draugovė turėjo susilikviduoti. Pasiliko vien tik Gedimino draugovė. Pasitraukus vyresniesiems skautams, draugovės veikimas sumažėjo. Bet vis tik ir jaunesnieji parodė ištvermės ir organizacinių gabumų. Dirbo, kiek galėjo: rengė iškilmes, sueigas, pratimus, stovyklas ir kitus skautiškus bandymus. Ir taip 1928 m. buvo surengta stovykla Asavoje, 1930 m. Ramaškonyse, po to buvo 2 savaičių klajoklių išvyka. 1931 metais panaši stovykla buvo Apse, o 1932 m. netoli Vilniaus Valakumpio miške.

1933—4 mokslo metai mūsų skautams buvo vieni iš liūdniausių: įvairūs varžymai, įžodžio pakeitimas, draugininko Žižmaro pasitraukimas — dar labiau susilpninino veiklą. Bet kitais metais vėl prasidėjo aktingesnis ir planingesnis draugovės veikimas. 1934—5 mokslo metais vėl surengta Valakumpio miške stovykla ir klajoklių išvyka po Vil.-Trakų ir Švenčionių apskritis.

Dabar nuo 1935 metų rudens Gedimino Draugovei sėkmingai vadovauja mokinys Bronius Sliekas. Šiais metais Draugovėje yra per 60 skautų ir būrys (gauja) jaunųjų skautų, vadinamųjų vilkiukų.

SKAUTŲ ORGANIZATORIUS

Skautininkas Pranas Žižmaras, „Gedimino Vilkų" organizatorius, ilgametis Vilniaus lietuvių skautų vadas.

Nors ir iš kuklios šios mūsų skautų pirmojo dešimtmečio apžvalgos matome, kad skautų gražiai veikta ir daug savo srityje nudirbta. Dešimtmečio proga linkėtina, kad ir toliau mūsų skautai nepabugtų gyvenimo audrų, o savo rižtingu, pilnu entuzijazmo žingsniu žengtų gražesnio rytojaus angon.

Jaunieji kurie turi galimumo, turėtų stoti skautų eilėsna, semtis ten ištvermės, žmoniškumo ir kitų jaunąją kartą tobulinančių gėrybių. Visi kiti, kuriems šiandie nėra galimumo būti skautų eilėse, privalėtų vistik pažinti skautizmo dvasią, gražius jų šūkius ir padėti jauniesiems skautams siekti kilnaus jų tikslo.

Visas mūsų krašto jaunimas netik turėtų įsidėmėti, bet ir stengtis įgyvendinti bent tokį skautų įsakymą:

„Kur tik atsidursi, ką tik darysi, ką tik manysi — visa skirk Dievui, Tėvynei ir artimui".

Romuvietis.

ARĖJAS VITKAUSKAS

Artojas

Išėjau į dirvonus aš neribotus,
Arklą — išmiklintą plunksną turiu,
Ja aš išarsiu, vagas išvagosiu
Ir sėsiu ten grūdus geriausių javų.

Kaip džiaugiasi lauką plačiai išvagojęs
Artojas, sustojęs po darbo sunkaus,
Taip aš nusidžiaugiu, kai tai, ką svajojęs,
Išdėstau ant popierio — lauko švaraus.

Skaitytojau, spausdintą žodį išvydęs,
Artoją — augintoją jų atsimink:
Kiekvienas čia grūdas jo rankų paliestas,
Jo duona tu savąjį stalą dabink.

O aš pasiliksiu, kaip buvęs, artojas,
Gaunąs įkvėpimo iš lauko vagų:
Ariu aš dirvonus ir mintis pasėju,
Išrinkęs geriausias, tauriausias iš jų.

Šis tas apie medžiagą

Kur tiktai atsistosi ar atsisėsi, kur atsiremsi, ką darysi ir į ką žiūrėsi, — vis turėsi reikalo su medžiaga (materija). Iš medžiagos yra tavo suolas, kedė, stalas, namas ir darbo įrankiai; iš medžiagos sudaryta žemė, akrnens, įvairūs metalai, vanduo, oras, medžiai, gėlės, žolė, gyvulių ir žmonių kūnai.

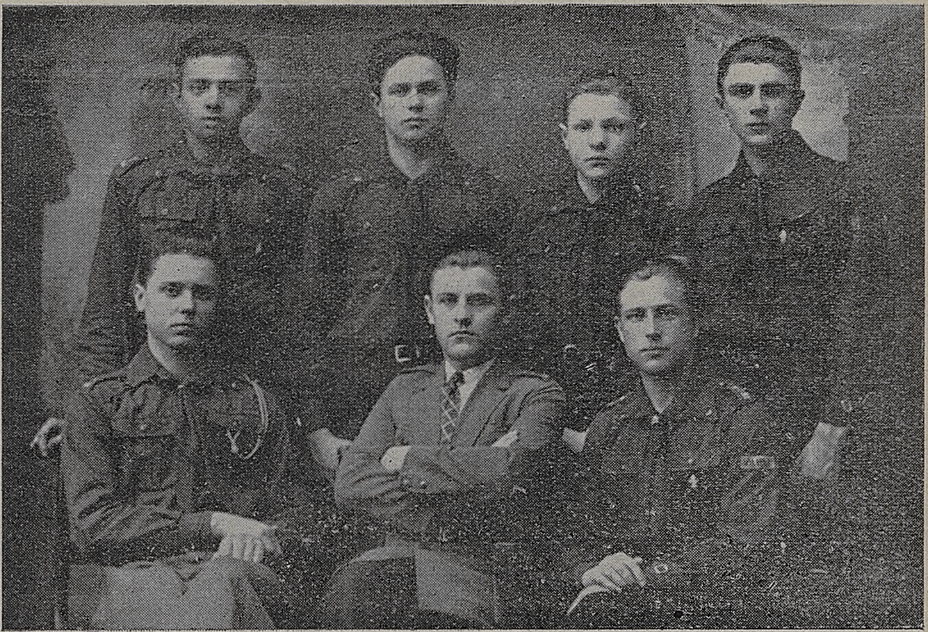
Jei palyginsime žmogaus kūną su medžiu arba vandeniu, tai pamatysime labai didelį skirtumą; jeigu kas išdrįstų pasakyti, kad žmogaus kūnas, gyvulių kūnai, augalai, žemė, vanduo ir oras sudaryti iš tos pačios medžiagos, tai galima būtų prieš tokį pasakymą piestu atsistoti. Kur gi? Visai kas kita mano ranka ir, pavyzdžiui, geležinis pagaikštis (kačerga) arba gėlės ir vanduo. Taip, skirtumas yra, tačiau ranka ir pagaikštis, gėlės ir vanduo yra iš tos pačios medžiagos.

Imsime pavyzdį. Pažiūrėkime į pastatytus iš plytų trobesius. Čia tovi puikus namas, o ten paminklas, čia pilis, tvirtovė, o ten bažnyčia. Visi jie pastatyti iš tokių pačių plytų, bet iš vienų susidarė namas, o iš kitų pilis ir t.t. Viens į kitą visai nepanašūs, nors ir iš tos pačios medžiagos. Todėl susidarė skirtumas, kad kiekvienas pastatytas pastatas pagal atskirą planą, kad kiekvienas jų turi kitą struktūrą ir kad kiekvienam jų paimta ne tas pats plytų kiekis.

Panašiai yra ir su kitais daiktais. Jie visi sudaryti iš tų pačių plytelių, tiktai jų esti ne vienodas kiekis ir jos skirtingai sujungtos.

Medžiaga priimta vadinti tai, kas turi svorį (sunkumą) arba masę. Mūsų mintys ir jausmai neturi nei svorio nei masės, todėl jų nepriskaitome prie medžiagos, bet prie žmogaus sielos reiškinių. Visi gi kūnai turi svorį, tūrį ir masę, todėl juos vadiname medžiaga.

Medžiaga esti trijų pavydalų. Iš jos sudaryti kieti kūnai, skysčiai ir dujos. Pavyzdžiui, geležis, akmuo, medis — tai kieti kūnai; vanduo, degtinė, žibalas — skysčiai; oras ir kiti gazai—dujos. Medžiaga kartais esti gryname stovyje, pav., grynas auksas, arba išvalyta geležis, bet dažnai esti įvairių skirtingų kūnų mišinys arba junginys. Mokyti žmonės jau senai pastebėjo, kad kai kurie kūnai galima cheminiu būdu suskaldyti į tuos kūnus, iš kurių jie sudaryti, o kiti suskaldyti jokiu būdu negalima. Pavyzdžiui, skaldydami geležies gabalą, gauname mažesnius geležies gabalus, bet tai bus toji pati geležis, o niekuomet nei auksas nei vanduo. Tuo tarpu skaldydami druską, gauname visai skirtingus kitus kūnus: chlorą ir natrių. Chloras ir natrius visai nepanašūs į druską ir jų visai kitas skonis negu kad druskos, bet kai juos sujungsime, ir vėl gausime druską. Tokie kūnai, kurių jokiu būdu, jokiais prietaisais, negalima suskaldyti į jų sudėtingas dalis, vadinasi ***elementais***. Surasta, kad viso tokių elementų pasaulyje yra 92. Tokio elemento, kuris būtų 93-asis, niekas turbūt nesuras ne tiktai mūsų žemėje, bet, gal būt, ir visoje visatoje. Taigi,

Vilniaus lietuvių skautų Gedimino draugovės dabartinis štabas. Sėdi iš kairės: P. Sereičikas — draugovės raštininkas, Br. Sliekas — draugininkas, M. Bernatavičius—adjutantas. Stovi skiltininkai: V.Petruškevičius, Br. Gurskas, Al. Kisielius ir Vl. Savickas.

medžiaga yra arba gryno pavydalo, arba kaipo junginiai. Visa, kas nėra elementas, bus tų elementų mišinys arba junginys.

Nežiūrint į tai, kokio didumo medžiagos gabalą paimsime į rankas, geležis, auksas, anglis ir t. t. savo išvaizdos nepakeis. Iš jų kito kūno negausime. Vadinasi, kūnai: geležis, auksas, sidabras, chloras, fosforas, azotas ir kiti yra elementai. Kiti kūnai: medis, cukrus, vaisiai, vanduo, riebalai, oras, nebus elementai, nes jie sudaryti iš kelių elementų. Pavyzdžiui, druska sudaryta iš dviejų elementų: chloro ir natriaus, vanduo—taip pat iš dviejų elementų: vandenilio ir deguonies. O kad žinotumėt, iš kelių elementų sudarytas žmogaus kūnas! Jų ten yra apie 30. Žmogaus kūne visko rasime: kalkių (vopnos), anglies, deguonies, azoto, fosforo, geležies ir daugybę kitų elementų.

Tų elementų mes savo kūne nematome; nematome kauluose kalkių arba fosforo ir kraujuje—geležies, nors jų ten yra gana daug. Kodėl gi jų nematome? Todėl, kad jie susijungę su kitais elementais ir jų dalelytės tokios mažytės, kad jokiu būdu ne tiktai savo akimis, bet ir stipriausių aparatų pagelba negalima įžiūrėti. Tos nematomos dalelės vadinasi *atomais*. Kaip mūrinis namas pastatytas iš daugybės vienodų plytelių, taip kiekvienas daiktas ir kiekvienas elementas sudarytas iš daugelio tų mažyčių dalelių — atomų.

Kiekvieno elemento atomai labai panašūs, o skirtingų elementų atomai labai skirtingi. Pavyzdžiui, dviejų geležies gabalų atomai panašūs, bet geležies ir aukso atomai bus visai skirtingi. Žodžiu, kiekvienas elementas sudarytas tiktai iš savų atomų. Kadangi yra 92 atomų rūšys, todėl ir elementų yra iš viso 92.

Skirtingų elementų atomai, kaip sakėme, yra nevienodi; jie skiriasi savo svoriu arba mase. Lengviausias iš visų yra vandenilio atomas. Vandenilio atomas daug lengvesnis už orą, todėl jau seniai žmonės ėmė jį vartoti balionams pripildyti. Nors vandenilis lengvesnis už orą, bet nepatogus tuo, kad gali užsidegti, todėl imta vartoti balionams kitos dujos—helis. Tiesa, jis daug sunkesnis už vandenilį, bet tikresnis, nes nedega. O reikalingiausias elementas mūsų gyvybei palaikyti, deguonis, yra 16 kartų sunkesnis už vandenilį. Geležies atomas sunkesnis beveik 56 kartus už vandenilio atomą, o aukso 197 kartus. Sunkiausias iš visų elementų yra uranas; jo atomas sunkesnis už vandenilio atomą 238 kartus.

Jau iš to matome, kad daikto masę nustato svoris atomų, kurie tą kūną sudaro.

Garuose ir visose dujose medžiagos da-

lelytės nesusijungusios, bet skraido vienos apie kitas ir nenori susitikti, lyg būtų ko susipykusios. Skysčiuose jau yra kitaip. Čia medžiagos dalelės jungiasi, grupuojasi ir vienos apie kitas trinasi.

Kai šaldome kokį daiktą, tai jis susitraukia, nes jo dalelės tuomet ne laksto, bet prisispaudžia arčiau vienos prie kitų. Iš to jau suprantame, kodėl, saulei kaitinant, vanduo garuoja ir pakyla į padanges, sudarydamas debesis. Kadangi padangėse šalčiau, tai ten vandens dalelytės susiglaudžia ir sudaro lašelius, kurie ir krenta žemėn. Tuomet sakome, kad lietus lyja. Panašiai atsiranda ir rasa po šaltos nakties. Kaip matome, šiluma sujudina atomus, o šaltis jų judėjimą sulaiko.

Ne vienodas kūno reagavimas į šilumą duoda galimybės paversti garus skysčiais. Pavyzdžiui, jeigu orą šaldysime ligi 200 laipsnių, tai iš jo pasidarys skystimas, kuris galima pilti į indus, kaip vanduo.

Kietuose kūnuose atomų susigretinimas yra panašus kaip ir skystimuose, bet čia medžiagos dalelės dar labiau susispaudusios, be judesio, lyg būtų apmirusios. Čia kiekvienas atomas turi savo nuolatinę vietą, susidūrimo punktus su kitais atomais, nuo kurių kaimynystės nenori lengvai pasitraukti.

Nesunku dabar suprasti, kodėl įkaitintas kūnas ima šalti nuo paviršiaus, o ne iš vidaus. Todėl, kad paviršiaus atomai susiduria su šaltu oru, greičiau netenka šilimos ir jie tuomet paduoda viens kitam ranką, prisiglaudžia ir nusiramina, kai tuo tarpu viduje esantiems atomams dar nėra galimybės įšalti. Panašiai atsitiko su mūsų žeme. Jos paviršius įšalo, susidurdamas su erdvės šaltąja beribe, o vidus ir dabar nuolatos verda, kunkuliuoja, vienur kitur retkakarčiais išmesdamas viršun įkaitintų medžiagų.

Yra tokių tingių kūnų, kuriems reikia labai didelių karščių, net 2000 laipsnių, kad galėtų judėti. O yra ir tokių, kuriuos reikėtų pavaišinti 200 laipsnių šalčiu, kad nustotų lakstę, nusiramintų ir sudarytų bent skysčius. Visa tai pareina nuo atomų savybių ir jų tarpusavio bendravimo, apie kurį pakalbėsime kitą kartą.

J. M.

SEKMINIŲ VAIZDAI

Kitų metų papročiu, ir šiemet Sekminių pirmąją dieną Vilniaus lietuviai drauge su atvykusiais iš provincijos tautiečiais lankė Kalvarijas. Vaizdely iš viršaus apačion: 1) Maldininkai eina miesto gatvėmis. 2) Procesija už miesto. 3) Lanko kryžiaus kelius. Dalis maldininkų klausosi kun. K. Čibiro pamokslo. 4) Pamaldžios moterys nuo Cedrono upelio iki kalno viršūnės eina keliais. 5) Maldininkai, aplankę kryžiaus kelius, ilsisi. 6) Skautas teikia maldininkei pirmąją pagalbą.

Vilniaus Lietuvių Labdarybės Draugijos Valdyba. Sėdi: kun. Pr. Bieliauskas, V. Budrevičius, kun. K. Čibiras (pirminin.) ir K. Stašys. Stovi: adv. A. Juknevičius, mgr. V. Martinkėnas ir inž. K. Blažys.

Parduotas kalno vėjas

To žmogaus burna buvo pilna auksinių dantų. Snukis gerai nuskustas. Kalbėdamas su kaimiečiais jis rūkė didelę, baltą pypkę.

Kai jis atsirado kaime, jį tuojau visi ponu apšaukė. Ponas liepė sušaukti vyrų sueigą.

Sumarmėjo Stadalnyko grinčion vyrai. Viso kaimo galvos.

— Kas jis? Ką jis pasakys?

— Išgirsime.

Pilvotas ponas išsitraukė iš dantų pypkę ir vėptelėjo:

— Na, vyrai, ar jūs žinote, ko aš noriu?

— Nežinom, pone, — choru atsakė.

— Nagi, parduokit, vyrai, man kalno vėją.

— Vėją? — užrietė galvas klumpiuoti ir vyžuoti.

— Najo, vyrai. Aš noriu nupirkt jūsų vėją ant tos kalvos.

Valstiečiai suūžė. Šaipytis, baydtis viens antrą alkūnėm. Kai kas patyliau:

— Ar jis durnas, ar iš Prūsų.

— Na, vyrai, tik jūs pagalvokit! Tokį nieką.

— Tai kad, ponas, šneki apie tokius daiktus, — vėją parduok! Ugi, kad toks gudrus, nueik ir pasiimk tą vėją,—atsakė vienas senis.

Daugelis: — kva-kva-kva.

Pagaliau paaiškino plikasis ponas, kad jis nori tą kalvą vidury kaimo nupirkt. Tik tą kalvą.

Valstiečiai beveik veltui atidavė plikiui ponui kalvą.

Vėją įkinkė sukti dideles trejas girnas.

Iš viso krašto vežė į malūną grūdus. Vėjo malūnas greičiau ir geriau sumaldavo, negu Struibio garu varomos girnos. Dienų dienas vežimų kirbinės laukdavo savo eilės.

Šventadieniais, kada malūną atsukdavo į priešingą vėjui pusę, malūnininkas sukviesdavo Agliuonos jaunimą pasišokti, arba pats nueidavo į kaimą. Ponas pasakojo jiem apie tolimus kraštus, apie marias, laivus ir miestus, kuriuos jaunas aplankė. Kai kurie iš vyrų ir patys keikė: — Donnerweter!

Žodžiu, iš malūno ėjo nauja kalba, naujos dainos, nauji keiksmai. Malūnininką sutikę visi su pagarba lenkdavosi:

— Labą vakarą, pone!

— Jo, gražus abendas. Galima pasišpacyruot.

Antrą ar trečią metą vėjui malūną sukant, buvo paskelbta jaunų ir tvirtų vyrų, jaunų ir tvirtų arklių mobilizacija.

Prie stulpų, prie namų sienų iškabino popierius. Ten rinkosi žmonės pametę laukų darbus, žiūrinėjo ir liūdni skirstėsi.

Toli nebe griaustinis dundėjo,—karas kaip didelis mirties viesulas artyn ėjo.

Greitai į kaimus atėjo svetimi kareiviai ir pasistatė šautuvus. Tie kareiviai su kuodais. Jie taip pat kalbėjo mušdami kaimiečius:

— Donnerwetter!

Jų štabas apsigyveno dvare. Jie įsakė valstiečiam pasveikinant okupantus nusiimti kepures, nusilenkti iki žemės. Jie įsakė sunešti į dvarą sviestą, kiaušinius, atiduoti mėsą, paskutinius javus, surinkti iš girių visas uogas, apvynius, sunešti nupiautas dilges, be žinios nė vienam neišeiti ne tik į kitą kaimą, bet ir pas kaimyną. Be to, kas mėnuo reikėjo mokėti šuns, avies, arklio, karvės, vyro, bobos pagalvio mokesčius. Šunim išdalijo ir liepė prisirišti po kaklu asmens liudymus, ir šunys be reikalo neprivalėjo valkiotis. O jei kuris nesiklausęs jų kareivį lojo — vietoje nudėjo.

Pagaliau visoje apylinkėje pasiliko gal vienas, gal du šunės.

Žiburius degti irgi buvo užginta. Net ir dainą užgynė. Žmonės lindėjo rūsiuose. Kentė badą, šaltį, skurdą. Laukuos retai kuris vagą vertė. Geresnius arklius išmainė okupantai į plėškių nutrintus, parako uždusintus, aklus, spangus, vokiškai žvengiančius.

Vieniem į atimtų gyvulių vietą išdavė kvitus ir guodė jų valdžia brangiai užmokėsiant. O kvituose svetima kalba buvo tik tokie žodžiai rašomi: „Durnas, asilas aš“.

Iš dvaro kartais kuoduotų kareivių vežimas pasukdavo ir Agliuonos keliu.

— Slėpkite galvijus!—bėgdamas per kaimą pranešinėjo Stadalnyko Jurgis.

Į kaimą atvažiavo ginklų ieškoti. Vokiečių vežime ir malūnininkas. Ant malūnininko pilvo didelis sidabrinis medalis. Uniforminė kepurė. Snukis dar raudonesnis, dar labiau išpurtęs.

Malūnininkas okupantam vertė valstiečių žodžius. Ir nesiskaitė su tais žodžiais.

Tą pačią dieną išvedė iš Agliuonos paskutinius gyvulius. Kai iš mažažemio, daugiavaikio Prūdžiaus atrišo nuo pasaito paskutinę telyčią, o jo žmona puolė malūnininkui ašarodama į kojas, — niekas negelbėjo.

Čia pat stovėjo nuleidę galvas ir Stadalnyko trys vyrai.

Vieną dieną didelę galvijų kaimenę varė kareiviai vieškeliu. Į nelaisvę paimtų. Išplėštų. Didelė biednų galvijų kaimenė bliovė ir baubė vieškelyje. Agliuonos sodžiuje, prie bandos, prisijungė dar viena kita karvė, avis. Vieškeliu slinko dulkių debesys. Ir jau temo.

Pro krūmus varant kareiviams galvijus, iš gilumos, iš dulkių debesio suspengė paeiliui keli šautuvo šūviai. Ir dar keli šūviai.

Galvijai pasklido. Kareiviai juos stumdyt.— Ir dar šūviai! Kareiviai palikę gyvulius nupyškėjo kiek tik arkliai įkabina tolyn.

Tą pačią naktį Jurgis Stadalnykas slankiojo iš rūsio į rūsį. Ir pasakojo, kad galvijai laisvi. Jie dabar eglynuose. Ten galima nueiti mergom i pamelžti karves.

Vieną rudens naktį, puolus rūkui, kada, kaip paprastai, staugė Paagliuony vienišas šuo, tarp dviejų kaimų, prie eglyno vaikščiojo apsivilkęs kailiniais žmogus.

Tirštas rūkas šliaužė pažeme. Žmogus su šautuvu ramiai vaikščiojo prisiklausydamas balsam ore. Tą vakarą turėjo įvykti eilinis okupantų plėšimas. Bet nesigirdėjo nei arklių kanopų balso, nei ratų.

Toks tirštas rūkas aplink, kad žmogus su šautuvu nė nepastebejo, kai tąja pačia lysve atėjo kitas žmogus. Kostelėjo.

Sustojo. Priėjo Stadalnykas artyn, leisdamas už peties šautuvą.

— O, ponas malūnininkas!

— Tamsta?

Malūnininkas pastebėjo šautuvą.

— Tamsta nesibijai?

— Et, niekam blogo nedarau. Čia tokį užrūdijusį nešioju. Šiuo laiku labai patogu antis šaudyti. Į šiltas šalis skrenda jos.

Malūnininkas išsiėmė papirosų. Užsirūkė abu. Atsisveikino.

Neilgai gynėsi ant tvarto apsuptas Stadalnykas. Paleido kareiviai į jį šviną, sužeidę vyrą, nuvilko žole kaip meitelį, ir į vežimą kruviną.

Surišo dar du brolius ir senį Stadalnyką. Nedavė namiškiam nė kepurių kilstelėti, — išvežė. Ratuose malūnininkas. Vis su tokia šu-

niška šypsena, su tąja pypke, su medalium ant pilvo. Vyrus išvežė. Vyrai grįžo vėliau,—Jurgis negrįžo.

Viskas pasikeitė: išsikraustė okupantai. Atėjo savi žmonės savų reikalų rėdyti.

Jurgis tik negrįžo.

Malūnas vėl pradėjo ūžti! Vėl malūnininkas pasirodė kaime. Kai kurie geraširdžiai stengėsi užsimiršti jiem padarytas plikio skriaudas. Tik vienas Stadalnykas senatvės prilenktas prie pat žemės keikė neprakeikdamas malūnininką. Už sūnų, kuris negrįžo.

Ir atėjo vasara, kita. Tokios kaitros, tokios tylios vasaros dienos.

Malūnininkas kasdien keikė:

— Donnerwetter!—bet vėjas jo neklausė.

Staiga Galulauky beržų šakos kėlėsi ir linko, linko ir kėlėsi. O varnas viršun girių raižydamas orą rėkė ant visos parapijos.

Šniokštelėjo viesulas. Į banguojančias marias pavirto laukai. Viesula švilpė, raudojo, dainavo.

Praėjo vėtra kai kur stogus pašiaušusi, žirnių kūgius išvarčiusi, girioj medžius išrovusi. Prašniokštė mažai angliuoniečius nuskriaudusi. Tik rytą nieks negalėjo atsistebėti: dingęs malūnas. Subėgo vyrai, moterys: dingęs malūnas! Kelios lentos, grūdais ir miltais nuberta dirva. Rado malūną kitoje pusėjo kalvos. Sukniūbusi, sulindusi sąnariais į Stadalnyko žirnieną.

Malūnininko niekur nesimatė. Kaimynai atplėšė lentas, surankiojo nuolaužas. Ten pat stovėjo ir senis Stadalnykas, su lazdos galu lentgalius barškinąs.

— Štai ponas malūnininkas! — riktelėjo Stadalnykas nušvitusiu veidu.

Malūnininkas gulėjo prispaustas girnų, volų ir šeštarnių sutriuškinta galva. Burna jo buvo apnešta žemėm, kraujais ir miltais.

Visi prisiartino. Stadalnykas pasilenkė ir pakėlė nuo žemės sidabrinį malūnininko medalį.

Ir visi aplinkui žinojo už ką, už kieno pralietas ašaras malūnininkas tą medalį gavo.

Vieniem medalis priminė išplėštą galviją, atimtą duonos kąsnį. Stadalnykui atsiminė sūnus. Dingęs Jurgis.

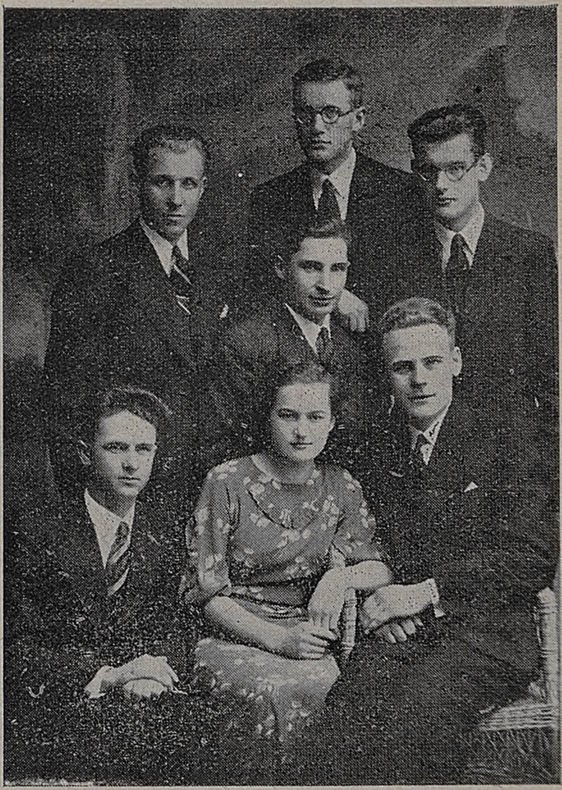
Pamiršo žmonės iškentėtą vargą. Naujos nelaimės, nauji rūpesčiai jiem galvas suko.

Vėjo daugiau nieks nebekeikė. Jis stūgavo laisvais kaimo laukais ir kalne, kur malūnas stovėjo. Švilpė ir ten, kur po girnų akmeniu, po ąžuoliniais volais gulėjo vėją keikęs ir vėją nupirkęs plikis ponas.

Kaime vėl priviso šunų, kurie lojo naktis, lojo valkatas, bernus pas mergas traukiančius. Ir iš šunų bendro alaso pirmuoju baritonu skalijo pasenęs Stadalnyko kudlius, su okupantų pašauta koja. Stadalnyko kudlius vienintelis išlikęs nuo vokiečių okupacijos laikų ir išsaugojęs šunų laisvę, graudžiai storu balsu kaukė kaime.

O po kaklu, už pasižymėjimą, kabojo sidabrinis medalis. Tas pats malūnininko medalis. *(Iš P. Cvirkos raštų).*

AKADEMIKŲ VADOVYBĖ

Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungos Valdyba. Pirmoj eilėj iš kairės: Vl. Blažys—kasin., O. Lemešytė—ūkio vedėja, P. Viščinis—pirmin. Antroj eilėj: Br. Uziela—knyg.in. Stovi: J. Mocka — sekret., Br. Račinskas—vice-pirmin. ir P. Čibiras — savišalpos referentas.

K. Č. LIETUVIS

Daukšių eglynėly

Lieknos eglės, lyg mergelės,
Apsidengę žaliom skraistėm,
Galvas lenkia, aukštyn kelia,
Tiktai šoka, tiktai švaistos.

Liemuo liemenį vis glosto
Glebėsčiuojasi viršūnės,
Gal nuo vėjo jos apsvaigo,
Supas tartum laivo būrės.

Nusijuokia tik eglutės
Vėjo paslaptį nugirdę,
Pasisako, lyg sesutės,
Nesupras, jei kas ir klauso.

Taip nuo vakaro lig ryto,
Vėjui pučiant, žaidžia visos.
Išbučiuoja viena kitą,
Dangun stiepias, saulei šypsos.

JAUNUOLIO LAIMĖS PRIEŠAI

Mūsų žemiškoji laimė turi tris svarbiausius priešus: abejojimą, savimylą ir pavydą.

Abejojimas yra kiekvieno įsitikinimo priešas. Kaip įsitikinimas yra laimėjimas mūsų pasamonėj stiprios sugestijos (įtaigos), taip abejojimas yra jos pralaimėjimas.

Kiekvieno sėkmingo žmogaus darbo sąlyga yra įsitikinimas, tikėjimas, ir kiekvieno neveiklumo pradžia abejojimas. Tu negalėtum ir savo rankos pakelti, jei netikėtum, kad tai gali. Kad ir mažiausiai bijodamas, tu nieko jau nebenuveiksi, jei tik abejosi. 99 kartus tu gal jau būsi žaisdamas peršokęs per platų upelį, bet šokant per jį šimtąjį kartą, jei tik suabejosi savo šuolio pasiekimu—įkrisi į jį!

Niekad neabejok savo laime, ir tu ją turėsi!

Negi tu kiši savo galvą dėl skausmo, kurio priežastis tu žinai, į smėlį, kaip strausas. Nesistenk niekad pats save apgauti. Ir niekad tas tau nepavyks, o tavo abejojimai tik dar padidės.

Tikėdamas į savo laimę, tikėsi į tiesą, nors tuo akimirksniu tavo būklė būtų jau tokia bloga, kokią tik galima įsivaizdinti!

Tikėdamas į saulę, į jos veikimą visam mūsų gyvenimui, į jos galingą šviesą, gaivinančią jėgą ir grožį, — tu tiki į tiesą, nors ji ir apdengta tvirčiausiais tamsumais, tamsiausiais debesimis. Tu dar tiki, kad ji lygiai visiems žmonėms pasaulyje taip laiminančiai šviečia, kad iš jos plaukia žemėje visas gyvenimas.

Kodėl tu abejoji savo laimės saulute, jei kartą ji liko tirštų debesų apdengta? Šią tavo klaidą paaiškina tik tavo abejojimas.

Tavo laimė yra tiesa, o nelaimė — melas!

Laimės ieškotojau, kurs kenti dabar nuo savo rūpesčių ir abejojimų, greitai kalbėk su savim:

„Aš žinau, kad saulė yra tikrenybė man gaivinti. Aš į saulę tikiu ir naktį, ir kai jos pro debesis nematyti.

Žinau, kad mano skausmai, kaip ir viskas, pereis ir kad laimė nors ir rūpesčiuose mane gaivina.

Mano skausmai ir rūpesčiai yra apgavimas, mano abejojimų melas, o mano laimė yra tiesa!“

Šiuo išpažinimu atversi savo sielai kelią išganymui ir kartu su abejojimais nutildysi savo skausmus.

Savo tą tikėjimą laikyk visur kasdieniniame gyvenime! Būk visur sargybinis savo darbuose ir mintyse ir plak savo abejojimus aštriausiom rykštėm, kur tik jas pamatysi, jos yra mirtini tavo laimės priešai!

Savimyla yra antras laimės priešas. Negalima būti laimingam, kito nedarant laimingą.

Kas mąsto tik apie save ir neatsimena kitų, tas nepažįsta gyvenimo esmės, nepažįsta įvykių viens nuo kito priklausomo — tas klaidingai galvoja. Jis yra panašus į ūkininką, kurs ramiai, nieko neveikdamas, žiūri į kaimyno liepsnojantį stogą, ir tik paskui per vė-

lai susipranta, kad dėl to paties gaisro užsidegė ir jo namas.

Bet duodamas savo artimui, būk atsargus ir tėmyk. Žiūrėk, kad tu jam pagelbėtum ko geriausiai, ko tinkamiausiai. Su teikiamom dovanom elkis, kaip su sutaupytais savo skatikais. Atmink, kad tu turi artimą ne apdovanoti, bet jam padėti. Kitu atveju tu jo skurdą nemažinsi, bet didinsi.

Tavo bus didelis egoizmas ir abejingumas, jei prašančiam duosi kiek pinigų, bet nesistengsi, kaip gydytojas, surasti jo ligą ir kiek galėdamas ją negydysi.

O, kaip daugelis tų, kurie nori rodytis duosnūs, nusideda, nes nepažįsta tikro pagalbos darbo!

Geradarys, kurs be nuožiūros savo geradarystę visur ir visaip svaido, yra panašus į gydytoją, kurs užrašo ligoniui vaistus, jo ligos dar nepažinęs.

Tikriausia ir tiksliausia visados pagalba yra ta, kuri padeda jos ieškančiam pačiam sau pasigelbėti. Tik tada pagelbos teikėjas ir jos priėmėjas yra tikrai laimingas.

Savimyla yra pavojingiausias po abejojimo laimės priešas, nes kas mąsto tik apie save, tas atkerta save nuo amžinosios ir visuotinosios gyvenimo srovės. Tas lieka, tartum, nevaisingas. To užkietėja širdis. Vis labiau jis tampa nustumtas nuo bendruomenės, nuo draugystės, meilės, jaunystės ir džiaugsmo. Jis labai brangia kaina turi nusipirkti tai, kas kitiems taip džiaugsmingai ir dėkingai yra dovanojama. Diena iš dienos su savo turtais jis bus vis nelaimingesnis ir mirs vienišas, apjuokiamas savo įpėdinių.

Kas myli tik save, tas laimės neras! Kas atkerta save nuo srovės su visuomene ir Visata jį jungiančios, to siela miršta!

Trečias laimės priešas yra pavydas. Jis yra savimylos pusbrolis. Ir jis myli tik save.

Pavydas yra liga. Pavyduolis nenori laimės kitam, ir dėlto jis pats jos neranda.

Pavyduolis galvoja ir vertina tik savo artimo turtus ir tuo būdu užmuša savy džiaugsmą savais turtais. Pavyduolis kankinasi dėl artimo laimės, nesistengdamas pats joje dalyvauti ir save stiprinti.

Niekados, matydamas kitą turtingesnį, nemąstyk: „A, šis irgi turtingesnis už mane. O, kad ir aš būčiau taip „laimingas"! Bet aš toks elgeta..." Ne! Mąstyk taip: „Išorinai žemės turtai dar toli gražu nėra laimė. Aš daug didesnių davinių turiu būti laimingesnis, negu tas turtuolis, kuriam pavojus graso jo širdį paversti akmeniu".

Jeigu tas turtuolis įsigijo turtus, žinodamas apie tikrąją laimę, elgdamasis pagal jos reikalavimus, tai tu tik džiaugkis, nes jis yra

DAINOS MĖGĖJAI

Didžiulių ir Navinykų (Suvalkų apskr Krasnavo vals.) jaunimas. Jis skambia lietuviška daina, rimtu ir ištvermingu kultūriniu darbu užtikrina sau šviesią ateitį.

JAUNIEJI MUZIKAI

Lietuvišką Valkinyko apylinkės jaunimą dažnai palinksmina Čižiūnų sodžiaus jaunuolių dūdų orkestras, kuriam vadovauja M. Skerla.

tik įrodymas to, į ką tu tiki. Tesutvirtina jis tavo laimę, kuri tavęs dar laukia, — jis, kurio laimės dailininkas tu jau esi.

Nes laimė yra vertybė pati savyje, nepriklausanti nuo išorinių turtų. Sielos būvis, kurs vadinamas laimė, niekad negimė iš turtų—jis užaugs ir tau tavyje pačiame, iš tavo sielos.

Argi tu tikrai žinai, kad artimo nuosavybė ir yra jo laimė? Ką rodo gyvenimas? Jis turtingas, tu vargšas. Jis su savo turtais daro visokius biznius, juos praranda ir... griebiasi revolverio. Argi turtai jo laimė?

Suprask, kaip kvaila yra artimui pavydėti to, kas tave, dar nežinai ar padarytų laimingą? Suprask, kad pavydas kenksmingas tavo paties laimei, nes jis tave trukdo padėti artimui — savo paties laimei.

Jei tik suprasi tų išorinių turtų tuštybę, tai visus pavydus su juoku palydėsi.

Tu matysi žmonių, kurie darosi papročių aukom, kurie savo gyvenimą aukoja, kad tik įsigytų turtų, kurių jų įpėdiniai gal ir nevertins. Matai žmonių, kurie savo sielą pardavė dėl garbės prieš minią, kuri juos dar nenumirusius pamiršo. Matai ir tautas kraujuose braidžiusias dėl svetimų gėrybių.

Bet tu matai ir paprastą ūkininką, dirbantį saulės spinduliuose, krykštaujantį vaiką; tu matai du mylinčiuosius miško keliu einančius, apsikabinusius, rankom tau mojančius; matai ir jaunikaitį ant ledinės kalnų viršūnės, išskėčiantį rankas tyliame džiaugsme; matai ir laimingos, kūdikio laukiančios moters drėgnas akis, kuriose atsispindi dangaus žvaigždės...

Kas pažįsta laimę, tas ją atras ir varge, ir sielvartuose, ir kovos su laimės priešais: abejojimu, savimyla ir pavydu, juos nugalėdamas!

Šaltenis.

JAUNAS KŪRĖJAS

Vladas Radziulis, mūsų laikraščio bendradarbis, šio mėnesio pradžioje išspausdino pirmąją savo eilėraščių knygą, pavadintą „Pirmais Sparnais".

VLADAS RADZIULIS

Mana šalis

Iš rinkinio „Pirmais Sparnais"

Mana šalis — vien kryžių kryžiai, —
net reikia pasidyvyt, —
o mes išėjome į kryžkeles,
kaip talizmano rasti dyvino.

Mano šalis — Golgotos kalnas,
maldavimų joj nieks negirdi,
nėra paunksmių joj po palmėmis,
oazės juodbėriui pagirdyt.

Mana šalis — vargų vargeliai,
o mes, kaip girioje šešėliai,
dienos vis ieškojam suklupę keliais,
vis keliamės ir klumpam vėliai...

Mana šalis — tik kryžių kryžiai...
Bet eikim, ženkim į jos gilumą,
nors nustatysim visą savaïs kryžiais,
laimėtojais didžiais sugrįšim!

Vidurių šiltinė

Vidurių šiltinė dažnas mūsų krašto svečias. Ji pasitaiko miestuose ir sodžiuose. Paprastai dažniau ja susergama pavasarį ar rudenį, bet pasitaiko ji ir kitais metų laikais.

Užsikrėsti vidurių šiltine galima tik pro burną, kartu su valgiu ar gėrimu, apkrėstu vidurių šiltinės bakterijomis. Vidurių šiltine susergama po 1—2 savaičių po užsikrėtimo jos bakterijomis. Liga paprastai prasideda iš lėto. Dažniausiai ligonis dar 2 — 3 dienas vaikščioja, paskui betgi būna priverstas atsigulti lovon.

Svarbiausios ligos žymės: aukšta temperatūra, nenoras valgyti, galvos skaudėjimas ir bendras nusilpimas. Liežuvis būna baltas ir sausas. Ligos pradžioje kartais skauda strėnos ar kitos kūno dalys, be to, būna ir vidurių sukietėjimas. Vėliau būna viduriavimai. Ligos metu skauda viduriai ir kiek išsipučia pilvas.

Vidurių šiltinė trunka apie 4 savaites. Liga baigiasi paprastai iš lėto. Susirgęs šiltine turi ta ilga persirgti, pertraukti jos negalima.

Pasitaiko žmonių, kurių ši liga nenugali. Apsikrėtę jos bakterijomis patys nesuserga, bet būna pavojingi visai aplinkumai, nes jie plečia ir išnešioja šios ligos bakterijas.

Ligonio priežiūra būtina. Ligonį maitinti reikia skystu neriebiu valgiu. Tinka avižinių kruopų klijus, skysta manos košė, šutintas, per pus su arbata maišytas, pienas, uogų kisielius, žali ar vos apvirinti kiaušiniai, bulijonas, uogų ar vaisių sunka. Patartina duoti ligoniui gerti daug saldžiarūgščio su citrina ar uogų sunkomis. Ligonio dantys ir burna reikia valyti kelius kartus per dieną ir plauti boro rūkšties skiediniu.

Jei liežuvis sausas ir sutrūkęs, patartina tepti jį glicerinos su vandeniu mišiniu, be to, gera dar įspausti keletą lašų citrinos sunkos.

Ligoniui sveikstant, karščiui nukritus, dar apie savaitę reikia maitinti apyskyščiu maistu. Ligonis neprivalo tuojau iš lovos keltis, nes liga gali pasikartoti.

Pirmomis ligos dienomis išvalyti vidurius laisvinančiais vaistais, pav., ricinos aliejumi (ricina), karčiąja druska ar kuo kitu. Bet po 5—7 ligos dienų vartoti laisvinančius vaistus pavojinga. Kai ligonis sunkiai serga ir liga užtrunka, ligonį reikia paguldyti į minkštą patalą, išlyginti paklodės raukšles. Ligonio strėnas ir šonus reiktų kasdien ištrinti spiritiniu kamparu.

Ligonio išmatas ir šlapumą visada surinkti į indą, užpilti karboliumi ar kalkėmis (negesintomis) ir užkasti giliai į žemę, toli nuo vandens. Tą indą visada laikyti uždengtą, kad prie atmatų neprieitų musės, nes prie jų kojų prilimpa šiltinės sėklos-bakterijos ir musės gali nunešti jas ant valgomų daiktų bei indų.

Ligoniui reikėtų turėti gėrimui ir valgymui atskirus indus, o taip pat ir atskirą patalinę.

Apie ligonį patriūsęs žmogus visada turi nusimazgoti rankas virintu vandeniu su muilu, be to, gera būtų nuplauti rankas karboliaus ir vandens mišiniu.

Namuose ir apylinkėje, kur pasirodo vidurių šiltinė, negalima gerti žalio vandens, valgyti žalių vaisių, daržovių ir senų valgių. Pieno indus ir kitus vartojamus valgiui daiktus reikia mazgoti virintu vandeniu. Ligonio vartotus indus ir skalbinius būtinai reikia išvirinti. Pagalves ir neskalbiamus rūbus iškaitinti karštoj krosny.

St. Č—lis.

L. BUROKAS

Tegul skamba...

Tegul skamba mūsų dainos,
Išblaškys tamsias naktis,
Grįš vėl dienos laisvos, žvainios,
Vyturėliai vėl pragys.

Neliūdėkime tik, broliai,
Minkim kojomis vargus
Ir tą skausmą, ką lig šiolei
Žiauriai kremta mus visus.

Tegul aidi skambios dainos
Po mūs' tėviškės laukus,
Nors buitis mūs' nesimaino...
Amžinai juk taip nebus!

Daugiau savarankiškumo

Juo mažiau kuri valstybė kultūringa, juo sunkesnis jos piliečių gyvenimas. Įvairios priespaudos, nelaisvė, žmonių išnaudojimas, teisių apribojimas—aiškiai kalba apie valdovų kultūros stoką. Tokioje valstybėje dažniausiai prisilaikoma vieno primityvaus dėsnio: kieno galia—to ir valia.

Nenuostabu tad, kad ir gilioje senovėje, kada tautos buvo mažiau kultūringos, moters gyvenimas buvo varžomas, apribojamas. Nei visuomeniniame gyvenime nei valstybės tvarkymo darbuose moterys negalėjo pareikšti savo žodžio, pridėti rankos. Nors senovės kultūringose valstybėse, (Graikijoje ir Romoje) moterys buvo ypatingai gerbiamos, tačiau ir čia ilgus amžius į jas buvo žiūrima kaip į silpnus padarus, nesugebančius atlikti didesnių darbų bei žygių. Ilgus laikus moteris nesistengė atleisti jos gyvenimą varžiančių raikščių. Ji priprato prie savo asmens paneigimo, prie savo nelaisvės. Ji buvo kukli namų saugotoja, vaikų motina. Liūdniausias likimas ištikdavo tas, kurios neištekėdavo, nesukurdavo savo šeimos. Tačiau mokslas, tas amžinas žmonijos šviturys, nušvietė ir moters gyvenimo klaikiuosius namus, įnešė pavasario gaivą. Moterys pradėjo daugiau įgauti drąsos, savo darbu apriepti vis didesnius gyvenimo plotus. Šiandien jau didesnioji moterų dalis—savarankiškos, drąsios asmenybės, kurios žino savo teises, supranta savo pareigas šeimai, visuomenei ir tautai.

Nepasiriksime pasakę, kad mūsų kaimo moterys vis dar tebegyvena pirmykštį gyvenimą. Daugumas nūdienių mergaičių vienintelis tikslas ir pareiga—ištekėti. Ir dar kuo greičiau. Netgi nesistengia pagalvoti, ar tas, už kurio ji teka, yra rimtas, teisingas žmogus, mylis savo tautą, kalbą, ar jis sugebės savo vaikus išauklėti gerais, sąžiningais žmonėmis, naudingais Dievui ir tėvynei. Jai svarbu ištekėti, nes ji gerai žino, koks neištekėjusių, vadinamųjų „senų panų" likimas. Jos nemeilios nei saviems nei svetimiems. Kiekvienam smagu iš jų pasijuokti, pasakyti joms aštrų žodį. Nieko joms nebelieka kaip tik bažnytėlė ir „pletkų" maišelis. Apie nieką kitą jos ir nenusinamo, nežino ir nesistengia sužinoti, kad kiekvieno žmogaus gyvenime yra begalės pareigų, ir kam neteko jas atlikti šeimos gyvenime, tas privalo dirbti už šeimos ribų: savo kaimui, visuomenei, tautai. Kiekviename sodžiuje rasime našlaičių, nelaimingų vaikų, kurie reikalingi jautrios moters širdies ir globojančios rankos. Rasime taip pat nelaimingų senelių ir vaikų apleistus tėvus. Skleisti šviesą, skiepyti savo tautiečiams tikrą krikščioniškos meilės idėją, meilę savo tautai, kalbai—vis tai darbo plotmė, kurioje moteris galėtų pasirodyti už šeimos ribų. Kultūringų kraštų kiekviena moteris įstengia rasti sau darbo ir jį sąžiningai atlieka. Ji negalvoja vien apie ištekėjimą, ji randa daug kitų, lygiai svarbių žmogaus gyvenime siekių. Ir todėl nieks neištekėjusių moterų nepajuokia, nevadina pašaipos vardais. Jos dirba drauge su visais, ir visiems jų darbo vaisiai reikalingi.

Mūsų moterys tesugeba rasti pareigų tik savo šeimos gyvenime, toliau jos nesiekia. Tai nėra dar savarankiškos asmenybės, sugebančios gyvenimą tvarkyti, bet baikštūs vaikai, besislapstą už kitų pečių. Jos jaučiasi esančios menkesnės už vyrus. Joms, girdi, esąs nereikalingas mokslas, joms daugelio dalykų

nevalia daryti. Kai jaunuoliai naktimis girtauja, daužosi, kortomis pralošia paskutinį skatiką, jų žmonės nebado pirštais, bet jei mergaitė vieną, kitą kartą kiek vėliau grįžta iš šokių, kyla įvairios kalbos, kurias dažnai net visa parapija išgirsta. Blogi darbai visuomet palieka blogais, neatsižvelgiant kas juos atlieka. Tai tik mūsų motušių nesupratimo požymis, kada jos, mokydamos savo dukras, sako: „To nedaryk, nes tu mergaitė, vyrų nesužiūrėsi, jiems visa galima". Kiekvienas blogas darbas lygiai suteikia negarbę vyrui kaip ir moteriai. Jaunos sesės privalo skintis naują gyvenimo kelią, turėtų parodyti, kad jos sugeba sumaniai, savarankiškai pasielgti kiekvienu atveju. Manymas, kad nieko kito mes negalime gyvenime atlikti, kaip tik ištekėti ir išauklėti vaikus—nevieną mūsų padaro nelaiminga. Tiesa, moters tiesioginė pareiga yra šeimos auklėjimas, bet negera yra, kada jaunų sesių mintys niekur toliau nesiekia kaip tik šio vieno „magiškojo taško". Taip yra todėl, kad ji neišmoksta rūpintis kitais dalykais, neištekėjus nustoja lygsvaros, neranda kuo užimti atsiradusią jos gyvenime tuštumą. Toks žmogus tampa visiems nemalonus, įkyrus, vertas pajuokos. Vienas garsiųjų žmonių (Svett Marden) sako apie šių dienų mergaites: „Dar nesenai vedybos buvo vienintelis mergaičių likimas; neištekėjusią mergaitę visi pajuokdavo. Dabar viskas pakitėjo. Seniau tik berniukas galėjo pasirinkti sau amatą; šiandie jo sesuo gali padaryti tą patį. Bet su teisėmis kartu eina ir pareigos; su laisve ir atsakingumas. Mūsų laikai reikalingi kitokių mergaičių. Reikalinga mergaičių išmintingų, turinčių savo pažiūras, nepaisančių kitų nuomonės. Reikia mergaičių, kurios mokėtų apsirengti gražiai, bet sugebėtų nesiskaityti su mada, jei ji yra negraži ir juokinga.

Esame reikalingi gerų mergaičių, malonių, kalbančių atvirai tai, ką mano, nekaltų ir skaisčių mergaičių, mažai besierzinančių ir kilnaus elgesio. Duokite mums mergaičių su širdžia, pilna jausmų, su užuojautos ašaromis kitų skausmui, bet drauge ir pilnų džiaugsmo, reiškiančio jų pačių gražias mintis. Jau mažai saujelei tokių mergaičių gyvenant aplink mus, gyvenimas visiems atsimainytų, kaip oras kad atsimano pavasario rytą". *M.*

TAUTOSAKOS TURTŲ SAUGOTOJA

Kristina Skrebutėnienė (Kuksų sodž., Tverečiaus parap., Švenčionių apskr.), 79 metų senelė, mokanti daugybę senų lietuviškų dainų, pasakų, mįslių ir kit. Lietuvių Mokslo D-jos atstovas yra užrašęs iš jos 380 dainų, 50 pasakų, 100 mįslių ir daug įvairių burtų. Jau 25 metai, kai ši senelė yra netekusi akių šviesos—beregė.

PIRMOJI IŠPAŽINTIS

Didelės ir nelengvos tėvų, o ypatingai motinų pareigos savo vaikams. Viena tokių pareigų—savo vaikus mokyti melstis jų gimtąja kalba. Bet kai kurios mūsų motušės, ar tai nesuprasdamos ar iš apsileidimo, mažai kreipia dėmesio, kokia kalba jų vaikai mokosi garbinti savo Sutverėją. Joms atrodo, kad tai yra nesvarbus dalykas.

Gyvenimo patyrimai rodo, kad tai, kokia kalba vaikas išmoksta žegnotis ir tarti pirmus maldos žodžius, kokia kalba jis savo pirmus nusikaltimus išpažįsta kunigui, yra labai svarbu. Tas nulemia, kad paskui ir suaugęs žmogus neišsižada savo gimtosios kalbos. Dėl to daroma didelė klaida, kai vaikas mokomas melstis svetima kalba. Jis juk ir gimtąja kalba mokomas sunkiai supranta išpažinties ir katekizmų prasmę bei svarbą, o ką jau besakyti, kai jam visa tai aiškinama mažai suprantama, svetima kalba. Bet jeigu

vaikas poterių ir katekizmų išmoksta gimtąja kalba, tai tikėkimės, kad su laiku trukumus papildys ir ko nesuprato, supras, nes, kaip paprastai pas mus daroma, motina prieš gulsiant arba pasikėlus liepia vaikui sukalbėti poterėlius. Jeigu mato, kad vaikas ko nors nesupranta—paaiškina; ir pačiam vaikui tie žodžiai, kuriuos jis, besimokydamas poterių, tardavo nesuprasdamas jų reikšmės, nuolat vartojami kasdienėje kalboje, pasidarys aiškūs. Visai kas kita, kai vaikas mokomas maldų ir tikėjimo tiesų ne savo tėvų, brolių ir kaimynų kalba. Tuomet maldos ir tikėjimo tiesos jam būna nesuprantamos. Jeigu vaikas turi gerą atmintį, tai tą visa, ko jis atmintinai išmoksta, kartos ir suaugęs, o jeigu turės silpnesnę atmintį, tai užmirš ir visai nesimels. Jis taps bedieviu, atšalėliu... Kad taip iš tikrųjų yra, liudija kai kurie mūsų seneliai, kurie kalba poterius ir meldžiasi iš nelietuviškų maldaknygių, beveik nieko nesuprasdami. Pagalvoję rimčiau, turėtumėm suprasti, kad tokia malda nei Dievui maloni, nei pačiam naudinga.

Dažnai pasitaiko, kad jaunavedžių porai duodant užsakams tenka sakyti kun. klebonui: „Tėveliuk, lenkiškus poterius užmiršau, o lietuviškų nieks neišmokė“. Taip gali būti ir toliau, jeigu tuo nesusirūpins mūsų tėvai, o ypatingai motinos.

Pirmoji vaiko išpažintis yra pirmas viešas jo pasirodymas. Tiesa, jis pasirodo tik vienos parapijos ribose, bet vistik svarbu yra pasirodyti tuo, kuo jis yra. Jeigu jis lietuvis, tai ir tenesislepia, bet visiems tepasirodo, kad toks yra. Mes negalime skųstis, kad mūsų tėvai neprisipažįsta esą lietuviai. Dėl to turėtumėm stengtis, kad ir vaikai eitų jų pėdomis. Todėl reikėtų išmokyti vaikus kalbėtis ir melstis jų gimtąja kalba.

Jeigu dabar mūsų vaikai kai kur mokyklose nemokomi lietuviškai, tai galima pasistengti ir juos pamokyti lietuviškų poterių kokiu nors kitokiu būdu. Pv., jeigu pati motina nemoka lietuviškų poterių, arba jeigu ir moka tai senus, pilnus įvairių svetimų žodžių, (žyvatų, Poncijų Pilotų ir t. t.), tai galėtų pamokyti vyresnės dukterys ar sūnūs, kurie dar mokėsi skaityti ir melstis lietuviškai.

Tad jūsų, sesės, pareiga išmokyti savo jaunesnius broliukus ir sesutes poterius kalbėti lietuviškai ir melstis iš lietuviškos maldaknygės, už ką jums bus ne tik jie patys paūgėję dėkingi, bet ir visa mūsų visuomenė džiaugsis. Suprantama, yra tai nelengvas darbas; kartais ir kantrumu reikia apsišarvoti, nes mažą vaiką bemokinant jam žodžiai pro vieną auselę įeina, o pro kitą išeina...

Patogiausia vaikas mokyti žiemą. Tada ir moterys, ir vyrai turi pakankamai laisvo laiko ir gali porą valandų pašvęsti mokymui skaityti arba poterių ar katekizmų.

Jeigu jūs, mūsų sesės, pačios mokyti negalėtumėte, ar nesugebėtumėte, tai nors netingėkite savo mažuosius broliukus ar sesutes nuvesti ten, kur jie gali būti pamokomi lietuviškai. Tėvai, o ypatingai motinos tegul nesigėdina paprašyti jų kaime atostogaujančius mokinius, studentus ar kokį kitą asmenį, kad jie pasirūpintų jūsų vaikų katekizacija; nelaukite, kol jums kas nors pats pasisiūlys, nes dabar visi savo rūpesčių turi pakankamai. Savo vaikais jūs pačios turite pasirūpinti. Ką gi padarysi, kad ir priežodis sako: „Kieno vaikai—to ir vargai“. Jeigu daugumas mūsų motinų iki šiol išlaikė lietuvių dvasią, jeigu jos visą laiką jautėsi esančios tikros lietuvės, tai argi jos leis, kad jų vaikai jau dabar būtų mokomi ir lavinami nelietuviškoj dvasioj?

Tad, lietuvės, nuo jūsų pareina, kad dabar yra taip, o ne kitaip, tad nuo jūsų pareis ir ateitis.

Baigdama norėčiau patarti, kad geriausia vaikus mokyti poterių ir katekizmų iš naujausios knygelės. Joje yra visi reikalingi poteriai ir katekizmai. Tinkamiausias vaikų katekizacijai vadovėlis yra vysk. K. Paltaroko „Tikybos pirmamokslis“ 1930 m. kaina 25 sk., gaunamas Lietuvių Švento Kazimiero Knygyne Vilniuje ir pas kiekvieną lietuvį kleboną.

Labai būtų gražu, kad visi mūsų vaikai, jų pirmosios išpažinties proga, būtų aprūpinti lietuviškomis maldaknygėmis, kurių galima įsigyti ten pat. Tai būtų vaikams graži ir kartu atmintina dovana.

Varpūnė.

SEKTINOS MOTERYS

Darbščios ir tautiškai susipratusios Randamonių sodžiaus (Marcinkonių vals. Gardino apskr.) lietuvės moterys š. m. gegužės mėn. 25 dieną surengė iškilmingą motinos dienai paminėti susirinkimą, kuriame pasiryžo namie pamokinti savo vaikus skaityti ir rašyti ir gimta kalba priruošti vaikučius pirmajai Komunijai.

KAIP PRIIMTI SVEČIUS

Daug kas iš mūsų, turėdami laisvo laiko valandėlę, pasikviečia pas save arba patys stengiasi atlankyti savo gimines, kaimynus, draugus ir pažįstamus. Bet pažiūrėkime, kaip mūsų sodžiuje sutinkami svečiai. Vos suloja kieme šuo, sudarda ratai ar suskamba varpelis, grįčios lange susikemša vaikai ir įsisikverbia pačios šeimininkės nosis. Svečiai atvažiavo! Kyla triukšmas. Motina — šeimininkė vaikus subruka į užkrosnį, iš kur jie tik paslapčia dirsčiojas į atvažiavusius, o pati bėgioja, tvarko, viską slėpdama į užkampius. Su didžiausiu triukšmu, griebiasi šluotos, vandens ir šukų. Toks trankymasis nereikalingas. Per kelias minutes nei kambario nei savęs nesutvarkysi. Svečiai šį triukšmą vistiek pastebės. Jie viską supras iš debesio dulkių ir iš šeimininkės išsiblaškymo. Ar negeriau nuolatos laikyti sutvarkytą kambarį, kur visuomet be jokios baimės ir nervų gadinimo galima būtų ramiai priimdinėti svečius? Iš šeimininkės niekas nesijuoks, jei jos purvinos rankos, kai bulves skuta, ar priejuostė sutaškyta drabužius beskalbiant. Kitaip ir būti negali. Todėl geriau svečius pasitikti taip, kaip stovi, negu laikyti juos ant kiemo tol, kol pati susitvarkysi. Gražu yra, kai svečius sutinka pati šeimininkė, bet jei ji užimta, ar svečių nepastebi, gali pasitikti juos kas pamato.

Pakvietus svečius į kambarį, reikia paprašyti nusivilkti ir atsisėsti. Šeimininkė, jų atsiprašiusi, gali tuomet susitvarkyti — pakeisti drabužius, susišukuoti plaukus, nusiprausti. Jei svečiai atvažiavę iš tolo, reikia kiek galint greičiau parūpinti užkandžio ir arbatos, kad pasistiprintų. Vėliau galima pagalvoti ir apie pietus ar vakarienę. Kai svečiai atsitiktinai užeina trumpam laikui, šeimininkė, rodydama savo nuoširdumą ir palaikydama gražų lietuvišką vaišingumo paprotį, turi pavaišinti juos tuo, ką turi įdomesnio, greitai patiekiamo. Vasarą ir rudenį gali pavaišinti įvairiais vaisiais, uogomis, daržovėmis ar medum su agurkais. Žiemą—mėsa, kepsniais ir pigiai gaminamu vaisių sunkos vynu. Nereikia stengtis patiekti daug ir ką nors nepaprasta. Galima papraščiausiais dalykais švariai, skaniai pagamintais ir gražiai patiektais geriausiai pavaišinti.

Šeimininkė, sulaukusi svečių, turi paslėpti savo susirūpinimus, smūgius ir nelaimes; turi būti švelni, maloni ir nuoširdi. Visas vaišinimas ir ruošimasis turi būti toks, kad svečiai nesijaustų, jog jie apsunkina. Geriau viską daryti paprastai, pagal savo išgales, bet nesinervinti ir nepykti — nerodyti savo nepatenkinimo.

Kai svečiai yra kviesti, tuomet pasiruošimas turi būti didesnis. Reikia iš anksto rūpestingiau sutvarkyti kambarius, net ir virtuvę. Turi būti apskaičiuota, kiek reikės indų,

peilių, šakučių. Jei nėra tiek, kiek numatoma svečių, reikia geriau pasiskolint iš anksto, kad nereikėtų paskui lakstyti. Pasižiūrėk, ar turi švarių staldengčių, pasirūpink, kad čia pat po ranka būtų švarus rankšluostis, šepetėlis ir muilas,—gal kas norės drabužius nuvalyti ar rankas nuplauti. Pasistenk vaikus nuprausti, sušukuoti ir švariai aprengti.

Kai svečiai turi nakvoti, reikia paruošti nakvynei kambarys. Reikia pakeisti lovų baltiniai, nors ant jų būtų tik kartą kas nors miegojęs. Būtų didžiausias svečio įžeidimas, jei guldytumėm jį į nešvariais baltiniais paklotą lovą ar duotumėm sušluostytą rankšluostį. Kai svečių yra daug ir neužtenka visiems lovų, tuomet drąsiai galima pakloti ant švariai nuplautų grindų (žiemą) arba klojime (vasarą) ant šieno. Bet visur turi būti švarios paklodės, antklodės ir pagalvės. Kambaryje turi būti vandens, nevartoto muilo, rankšluostis, šukos, šepetys, veidrodys ir kedė drabužiams padėti.

Gražiau yra, kai virtuvėj ruošiasi ir į stalą valgius neša ne šeimininkė-motina, bet jos duktė ar tarnaitė. Motinai vieta prie svečių, prie stalo. Rengėja turi susirišti plaukus balta skarele, prisijuosti švarią prejuostę; kai ruoša jau baigta, skarelę ir priejuostę padėti.

Pačiomis vaišėmis — valgiais — nereikėtų rūpintis; juk ne valgyti į svečius važiuojama. Jau pasenęs ir varytinas laukan paprotys, svečius laikyti visą laiką prie apkrauto stalo. Valgyti duodama kaip paprastai: pusryčiai, pietūs, vakarienė.

Kad svečiai būtų patenkinti vaišėmis, reikia juos taip užimti, kad nebūtų kada nuobodžiauti. Šeimininkė turi mokėti pasijuokti su jausmu, pakalbėti apie vaikus su motinomis, apie ūkį su vyrais ir t. t. Jaunimui galima leisti padainuoti, pažaisti ar šiaip surengti kokią pramogą. Besilinksminantiems svečiams gera duoti ką nors užkąsti, pv., vaisių, uogų, sausainių, giros, riešutų. Tik niekados nesistenkime pavaišinti svečius degtine, nes tuomet vaišės brangiai atsieina ir pasigėrę svečiai prikalba visokių niekų. Nežiūrėkime, kad svečiai mėgsta ir nori gerti — mūsų pareiga juos nuo to atpratinti. Daugiausia ką galima duoti — tai savo darbo alaus ir vaisių vyno, bet ir tai labai nedaug. *V—tė.*

LIETUVĖS BŪDAS

Dabartiniais nacionalizmo laikais kiekviena tauta ieško, brangina ir kelia aikštėn savo tautinius bruožus, asmens (individualius) polinkius, nes žino, kad tik ta linkme eidami kultūros ir tautos auklėtojai išsiaugins tikrųjų sūnų-dukterų. Juk negalima versti viščiukus plaukioti kartu su ančiukais, o ančiukus versti voliotis saulės atokaitoje. Tai yra priešinga jų prigimčiai. Tad ir lietuvio-ės švelnioj, melancholingoje sieloje auklėti vokišką šiurkštumą ar ispanišką karštumą yra nereikalinga ir neprotinga: vistiek iš to nieko gero neišeina. Kiekviena tauta turi surasti savo tautinius bruožus ir juos auklėti tautiečiuose. Bet kaip pažinti tuos bruožus? Iš ko pažinti mūsų tautos esmines ypatybes? Jaunieji mūsų menininkai nuolatos yra puolami, esą, per maža duodą lietuviškumo dabartinėje kūryboje. Ir kiekvienas mes su tuo sutinkam: mūsų kūrėjai dar nėra davę tikros lietuvės moters tipo, nors daug turim lietuviškų romanų ir apysakų didvyrių.

Tad kame gi rasti lietuvės moters būdo pagrindinius bruožus? Mūsų pirmasai istorikas S. Daukantas savo „Būde lietuvininkų ir žemaičių“ nurodo tauriuosius mūsų būdo ypatumus, bet kiekvienas mes juntam, kad tai yra idealių lietuvių tipai. Ten trūksta gyvo kūno su gyvu krauju, kas padarytų tas vaikščiojančias dorybes gyvais žmonėmis, Lietuvos žemėje gimusiais ir Lietuvos duona mitusiais. Be to, ten yra kalbama daugiausia apie vyrus. Apie moteris vos keliolika eilučių teprisiminta.

Tikresnių šaltinių pažinti mūsų moteriai yra tautosakoje, dainoje.

Seniai žinoma, kad kūrėjo dvasia yra išreikšta jo kūryboje. Taigi mūsų liaudies dainose, kurių daugumas yra moterų sukurtos, atsispindi lietuvės siela. O kokią mes ją čia matome?

Lietuvė yra teisi ir nesuvedžiotoja:

Tave lydėti tegaliu
Tik lig kiemo vartelių.
Turiu ant rankos aukso žiedelį
Nuo savo mylimo —

atsako ji berneliui, kurs prašosi mylimas ir gyvenimo keleliu lydimas.

Bet ji ir mylimąjį myli protingai, pritariant tėveliams. Ji nesislapsto naktimis medžių šešėliuose, bet „Tyliais vakarėliais laisto rūtytėles, laukia bernužėlio visą rudenėlį“.

Ji myli giliai: mylimasis yra jau paguoda po sunkių darbelių. Jis vienas ateina jos vaduoti iš vargelio:

Suklyko gulbelė ant marių;
Pravirko mergelė nevalioj...
...Nors visus dvarelius išparduosiu,
Bet savo mergelę išvaduosiu“ —

pasako jis, kai tėvas, motina, sesuo ir brolis— visi atsisako ją vaduoti.

Už ką bernelis ją taip myli? Ji graži? Be abejo: „kaip rytų saulelė skaisti užtekanti“. Bet svarbiausia: ji darbininkė. Ji moka austi, moka siūti, moka kalne rugelius piauti, darže kopūstus ravėti, žlugtelį žlugti, plonas drobeles austi, anksti rytelį kelti vandenėlio atsinešti. Ne kurs nors puikiame sode susitinka mylimąjį, bet:

Pagiry mergelė linelius rovė,
Jaunasai bernelis keleliu jojo.

Arba, išėjus jai į ežerėlį žlugtelio žlugti:

Kol vandenėlis nusistovėjo,
Bernelis mergelę perkalbinėjo.

Berneliai labiau myli mergeles gražiadarbėles, kurios moka gražias juosteles austi, žalią šilkelį sukti:

Jei neduosi dukterėlės,
Kuri žalią šilką suka —
Aš numirsiu sielvartėliu.
Kur jūs mane pakavosit? —

sako bernelis motinai, rinkdamasis iš 3-jų dukrelių vieną, sugebančią gražiausiąjį darbelį dirbti.

Be grožio, ištikimumo, darbštumo—lietuvės būdo ypatumas labai žymus — tai sugebėjimas visur dainuoti. Už dainas ją ir bernelis myli:

Ta puikioji bagotoji lovoje dejavo,
O ta biedna siratėlė
Dirbdama dainavo —

sako jis tėvui, paklaustas, kodėl vargšę mergelę yra pamilęs.

Bet lietuvė žino ir savo vertę. Ji yra išdidi. Kai bernelis ją kalbina ir prašo būti žmona, bet stato daug reikalavimų, ji jam drąsiai, tačiau mandagiai, atsako:

Neklauskì, berneli, ar moku darbelio,
Tik klauski, bernelì, ar eisiu už tavęs.

Lietuvė yra dėkinga savo augintojams ir neužmiršta, nors ištekėjusiai tenka daug verkti:

Vai tau dėku, močiute,
Vai tau dėku, senute,
Kad tu mane užauginai
Tokią slaunią dukrelę —

sako ji, išvažiuodama iš motinos namų pas vyrą.

Ji yra nepaprastai kantri. Kam paslaptis, kad lietuvis mėgsta išgerti degtinės? Bet žmona lietuvė kantriai neša kryželį ir tyliai kenčia, matydama kaip bernelis:

...pragers namelius
Ir nuo lauko javelius.
Jis pragers mane jauną
Ir nuo rankų žiedelius.

Motina ją kviečia grįžti namo. Bet ji žino savo vietą. Ji žino, kad kartą ištekėjus, grįžimo pas tėvus nebėra. Tad motinai atsako simboliškai:

Kad brolelis rugius sės,
Ant rytojaus piaut galės —
Tai tada, motinyte,
Aš pas tamstą sugrįšiu.

Pasitaiko kartais, kad bernelis ją apvilia. Tada ji rauda, bet nekeikia bernelio ir jam peiliu bei nuodais negrasina. Ji yra pamaldi ir, kaip įprasta silpniesiems, pasitikinti Dievu, nors ir jo neprašo atkeršyti suvedžiotojui. Bet savaime nedoras darbas, suvedžiojimas, būna nubaustas:

Tas žirgelis bebėgdamas
Nulūžo kojelę.
Už gailiąsias ašarėles —
Bernelis galvelę.

Lietuvė yra estetė. Kiek jausmo įdėta į dainas, apdainuojančias pavasario grožį!

Lietuvė parodė visam pasauliui, kad moters sieloje yra kūrybinės jėgos, jei ne daugiau už vyrą, tai nė kiek ir nemažiau. Lietuvių dainos, sukurtos daugiausia moters, jau prieš porą šimtų metų atkreipė pasaulio akis. Ir dabar lietuviškos juostos svetimšalių menininkų vertinamos yra aukščiau, nekaip persų kilimai, nes jose yra daug daugiau tikro meniško skonio spalvų suderinime.

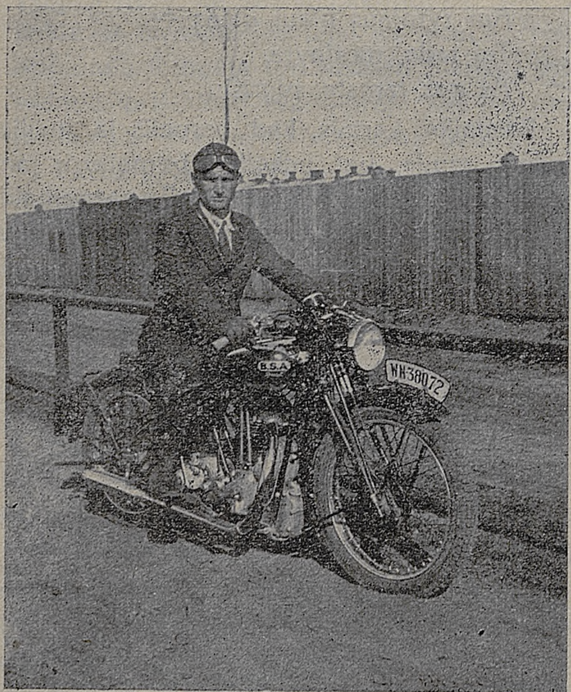
P. Valentinaitė.

ŽAIDIMAI LAUKE

Vasara nors atneša nemaža darbų, bet teikia daug ir malonumų. Šventadieniais jaunimas renkasi būriais ir kartu traukia parugėn, pavasarojėn ar pamiškėn. Ten šoka, dainuoja, linksminas. Pasišokus, padainavus malonu ir pažaisti. Čia paduodame porą žaidimų, kuriuos noriai žaidžia miesto jaunimas išvykose. Manau, kad lengvai galės pasinaudoti jais ir kita mūsų jaunimo dalis, kuri taip pat mėgsta žaidimus.

ŽYMUS SPORTININKAS

Leonardas Palevičius, Viln. Liet. Sporto Klūbo vicepirmininkas, paskutiniuoju metu aktyviai dalyvauja įvairiose motociklistų rungtynėse. Gegužės 10 d. Pruškave, dalyvaujant 111 mašinų, laimėjo—II vietą; gegužės 31 d. Naugardėlyje — I vietą ir dar dovanų už akrobatinį važiavimą; šio mėnesio 7 d. Lodzėje laimėjo I vietą.

Paskutinė pora, bėk! Žaidikai sustoja poromis vienas už antro ir susiima rankomis. Jiems priešpriešais atsistoja vienas žaidikų, kuriam trūksta poros. Pastarajam neleistina žiūrėti atgal. Žaidimą pradedant, priešais stovįs žaidikas šaukia: „viens, du, trys! paskutinė pora bėga!" Paskutinė pora pasileidžia, ir kiekvienas pagal savo pusę bėga pro pirmutinį į priekį, stengdamiesi paduoti vienas antram rankas. Pirmasis stengiasi vieną iš jų pasigauti.

Jei jam tai pavyksta, tai gaudytojas su pagautuoju atsistoja prieky. Nesugautas žaidikas lieka gaudytoju, ir žaidimas pradedamas iš naujo. Žaidžiama atvirame ore. Šis žaidimas patinka ir dideliems, ir mažiems. Žaidikų skaičius nuo 10 iki 30.

I. Variantas. Gaudytoju lieka paliestasis, o nesugautasis su buvusiu gaudytoju atsistoja priešais.

II. Variantas. 20 žingsnių nuotoly užbrėžiama linija, kurios gaudytojas negali peržengti. Paskutinė pora stengiasi perbėgti liniją nepaliesta. Tą patį daro ir kiti žaidikai, kol visi subėga už linijos. Žaidimui prasidedant iš naujo, siena (linija) yra ta vieta, kur anksčiau stovėjo žaidikas.

Dviejų maža, trijų daug. Žaidikai sustodami po du vienas už antro padaro ratą. Tarpai—2-4 žingsniai. Du žaidikai pradeda žaidimą. Vienas bėga, antras bėgiką gaudo. Jei pirmasis atsistojo kurios nors poros užpakaly ir sušunka: „trijų daug"! tai šios poros antram numeriui, kuris dabar pasidarė jau trečias,— reikia bėgti ir atsistoti kitos poros užpakaly.

Jei antrasis numeris (gaudytojas) paliečia pirmą numerį, tai jie pasikeičia pareigomis: pirmasis turi gaudyti antrąjį. Šis žaidimas patinka bet kokio amžiaus asmenims, nes yra labai gyvas.

Žaidimo prižiūrėtojas žiūri, kad pirmasis

Kasmet įvairiose valstybėse rengiamos tarptautinės raitelių rungtynės. Šiemet tokios rungtynės buvo surengtos Varšuvoje, kuriose pirmas vietas laimėjo vokiečių raiteliai. Vaizdelyje raiteliai prieš rungtynes sveikinasi su gausiai susirinkusiais žiūrovais.

numeris neilgai bėgiotų, nes juo greičiau sustoja, juo daugiau žaidikų gauna bėgioti. Kad žaidikai būtų atidesni, kartais reikalinga įsakyti, kad tretysis, kuriam tenka bėgioti, nebėgtų, bet kuo greičiausiai atsistotų prieš savo porą. Tada trečiuoju lieka tas, kuris visiškai to nelaukė.

Jei žaidikų daug, tai galima leisti net kelioms poroms bėgioti iš karto, pav., trys bėgioja ir trys gaudo, bet kiekvienas savo žaidiką. Tokiais atsitikimais ratas turi būti didelis. Tarpai ne mažesni kaip 4 — 5 žingsniai. Žaidimas patinka ir vyresnio amžiaus žmonėms. Žaidikų skaičius nenustatytas.

Viens, du, trys ir bėk. Žaidikai sustoja plačiu ratu. Kiekvienas pažymi savo vietą, apibrėždamas ratą. Vienas atsistoja vidury rato, rankas uždeda už galvos ir vieną koja ant sviedinio. Taip stovėdamas jis skaičiuoja:

Viens, du, trys ir bėk!
Arba vietoje stovėk!"

Tuo laiku visi išbėgioja po aikštę. Vidurinis stveria sviedinį ir sušunka: „Stok!" Visi turi sustoti. Gali, jei nori, į vidurinį atsigrįžti nugara. Vidurinis iš tos pačios vietos meta į kurį nors sviediniu. Jei nepataiko, tai patsai sviedinį ir pasiima. Visi žaidikai eina į savo vietas ir žaidimą pradeda iš naujo. Jei vidurinis pataiko, tai pastarasis pagauna sviedinį ir taiko juo iš tos pačios vietos į vidurinį. Jei tai pavyksta, tai vidurinis vėl iš naujo pradeda žaidimą. Jei nepataiko, tai tas, kuris nepataikė, eina pradėti žaidimą.

Jei vidurinis tris kartus iš eilės nepataiko, tai į jo vietą eina tas, į kurį paskutinį kart taikė.

Vytauto Didžiojo gimnazijos sporto kuopos rūpesniu birželio 6—7 dienomis kuopos nariai rungėsi su Prekybos mokyklos mokiniais dėl dir. M. Šikšnio dovanos. Mūsų sportininkai kai kuriose srityse puikiai pasižymėjo.

C. Skrodzkis paėmė pirmą vietą kulės stumimu, St. Čelna—granatos metimu. Pažymėtina, kad mokin. St. Čelna mokinių granatos mėtimu laimėjo I-mą vietą Vilniaus vaivadijoj.

ŽMONIŲ REIKALAI

Šį kartą nurašiau, ką rašo kiti. Ir už tai tenekrenta ant manęs jokia atsakomybė. Jei kas norėtų dėl to kabintis, tesikreipia tokiu adresu: Vilnius, Teisybės gatvė, naujausi namai. Ten bus paaiškinta.

Taigi va ką žmonės rašo savo svarbiausiais reikalais.

I.

Brangioji Magdute!

Imu į savo baltąsias rankeles plieno plunksnelę ir rašau Tau margąjį laiškelį. Tik nežinau, ar tau patiks, nes menkas popieris ir išblukęs rašalas. Nesuspėjau nusirpirkti. Jau buvo uždaryta Mauškės krautuvė. Pas mus kooperatyvo dar nėra. Nesusikalbame: vyrai nori kooperatyvo, kur būtų tabako, žibalo, druskos ir visokių geležinių dalykų, o moterys spiriasi įsteigti pieninę. Brangioji, aš esu sveikas, ko ir tau iš tikros širdies linkiu. Mūsų sodžiuje serga vienas vyras ir penkios moterys. Užsikrėtė uždegimais ir gumbu. Aš dar laikausi. Tik po to vakarėlio dar neužgijęs suplotas kojos pirštas. Tas Klibių griozdas visada taip daro. Per užgavėnias besikėsodamas kai dėjo alkūne į vieno nosį, tai tas žmogelis dar ir dabar gėdinasi žmonėms pasirodyti. Tiesa, Ašmenų Marčius gulėjo tris dienas. Tai ką daro degtinė! Kad kiek, visai būtų sudeginęs vidurius. Brangioji, o ką tu dabar veiki ir apie ką galvą džiovini? Aš šendien skaldžiau malkas, o tėvas taisė grėblius. Magdute, aš jau pasiilgęs tavęs. Ir pas mus jau uždaryta skaitykla ir skyrius. Vakar buvo lietus. Vasarojus ir daržai jau visai buvo sunykę. Bet kopūstų dar buvome nepasodinę: neturėjome rasodos. Magdute, ar tu manęs nepamiršai? Tada tėvas mane pabarė, kad per ilgai neparėjau. Bet kai pasakiau, kad jau noriu ženytis, tai ir suminkštėjo. Brangioji, aš esu matęs daug gražių merginų, bet tu labiausiai man kritai į akis. Tu man labai patinki, nes žmonės Tave labai giria ir sako, kad Tavo tėvo netuščios kišenės ir turi daug gyvulių... Brangioji, ar tiesa? Žinai, po to vakarėlio Tu dabar tik ir stovi mano akyse. Mano tėvas dar stiprus, bet motina duonos pakepti jau nebegali. Ką gi, dvylikos vaikų motina! Išliko tik keturi: aš ir trys seserys, kurios jau ištekėjo. Brangioji Magdute, aš bijau, kad prie tavęs neprisikabintų kitas, tad ženykimės. Tiesa, aš dar galėčiau palukėti, bet kad tėvas užsisėdęs. Mat, šiemet blogai su pinigais, o čia jau reikia statyti nauja pirkia. Kai ima lyti lietus, tai taip ir čiurkia pro lubas. Magdute, o kada dabar mes pasimatysime? O gal ateitum per Petrines į mūsų parapijos atlaidus? Aš būčiau laimingiausias žmogus! Brangioji, girdėjau, kad Tavo tėvas turi prisipirkęs rąstų. Ar tiesa? Širdele, myliu tave. Ar tie rąstai aptašyti? Tai tuo ir baigiu. Nekantriai laukdamas Tavo maloniausio atsakymo bučiuoju Tavo skaistųjį veidelį ir baltąsias rankeles po tūsktantį kartų.

J. B.

II.

Pareiškimas.

Šiuo pareiškiu Didžiai Gerbiamajam Pirmiminkui, kad visi man daromi priekaištai yra blogos valios žmonių pramanyti arba iš piršto išlaužti. Aš esu nekaltas visai. Su šio sodžiaus gyventojais sugyvenu kuo geriausiai. Švietimo darbas varomas su didžiausiu pasisekimu. Tik yra vienas mažas nesusipratimas. Dalykas tokis. Atvažiavęs į šį sodžių nevalgęs negi būsi. Ėmiau ieškoti mėsos. Išvaikščiojęs visą sodžių, radau tik vieną kumpį. Prasidėjo derybos. Aš prašiau parduoti tik pusę, o ūkininkas užsispyrė, kad pirkčiau visą. Aš ir

nupirkau. Kadangi tomis dienomis dar nebuvau gavęs algos, tai priverstas buvau kumpį paimti bargan. Po kelių dienų ūkininkas pareikalavo arba sumokėti visus pinigus arba sugrąžinti kumpį. Bet kumpis jau buvo sušveistas. Dėl to kilo nesusipratimas. Mane palaikė tik mano buto savininkas, o kumpio pardavėją — jo giminės ir kaimynai. Jėgos buvo nelygios. Aš, bijodamas pavojaus, pasirengiau iš šio sodžiaus pabėgti. Bet tas ūkininkas pajuto ir susigriebė už kumpį visus mano daiktus. Aš netylėjau. Ūkininkas ir jo šalininkai taip pat ėmė rėkti. Sujudo visa apylinkė. Bet kai atbėgę kitų vietų švietėjai įsikišo ir užtikrino, kad aš esu teisingas žmogus, o, be to, kai paskui dar atėjo alga,—tai gyvenimas ir vėl įėjo į normales vėžes. Bet pareiškiu Didžiai Gerbiamam Pirmininkui, kad aš čia ilgiau būti jau nebegaliu, nes dėl to kumpio nustojau pasitikėjimo ir dabar niekas man nebeduoda bargan mėsos.

Liaudies švietėjas P.

III.

Gerbiamoji Ministerija!

Mes, žemiau pasirašę Paraiščių sodžiaus gyventojai, prašome Gerbiamąją Ministeriją panaikinti arba nors sumažinti mokesčius. Mes esame labai neturtingi. Pavyzdžiui, Jonas Kašėta turi tik 3 ha žemės, vieną arklį, vieną karvę, vieną pačią ir 3 vaikus. Petras Aludis turi du su puse ha žemės ir gyvena tik su vienu arkliu, viena karve, viena pačia ir 4 vaikais. Be to, jį šiemet buvo ištikusi nelaimė: sugriuvo kluonas, sugedo girnos ir vanagai suplėšė vištas. Kiti taip pat laikosi negeriau. Prašome pasigailėti, už ką būsime dėkingi dabar ir visados ir per amžių amžius amen. (Parašai).

Surinko Urbulis.

TRUPINIAI

Vienoj įstaigoje valdininkui per klaidą buvo išmokėta algos 10 skatikų daugiau. Valdininkas, nieko nesakęs, nuėjo namo. Bet kai kitą mėnesį jam išmokant algą buvo sulaikyta 10 auksinų, jis pakėlė triukšmą ir pasiskundė įstaigos viršininkui. Kasininkas paaiškino, kodėl taip yra padaręs. Tuomet viršininkas klausia valdininko:

— Kodėl, tamsta, pirmą kartą nieko nesakei?

— Dėl tokios nedidelės klaidos aną kartą aš turėjau kantrybės tylėti, bet kai klaidos daromos nuolatos, tai jau perdaug — atsakė valdininkas.

Kaune pas vieną žymų profesorių atvažiuoja iš provincijos studentas ir sako:

— Ponai profesoriau, atvažiavau ant lietuvių kalbos egzaminų.

— Ant egzaminų?!

— Taip.

— Na, jei tamsta atvažiavai ant lietuvių kalbos egzaminų, tai prašau važiuoti ant stoties, sėstis ant traukinio ir važiuoti ant namų. Jau Tamsta egzaminų neišlaikei.

Mieste kažkoks storas ponas sėdasi į vežimą ir sako vežėjui:

— Važiuok greičiau, nes daktaras man liepė daugiau judėti...

Moterėlė perka krautuvėje mėsą. Nupirkusi sako:

— Tamstėle, prašau šituos kaulus sulaužyti ar sukapoti.

Pardavėjas į savo padėjėją:

— Ciprai, sutrupink šitai poniai kaulus...

— Žinai, esu įsitikinusi, kad Petras nemyli manęs.

— Iš ko sprendi?

— Iš to, kad jis vis kalba apie tokius dalykus, kurie man visai nerūpi.

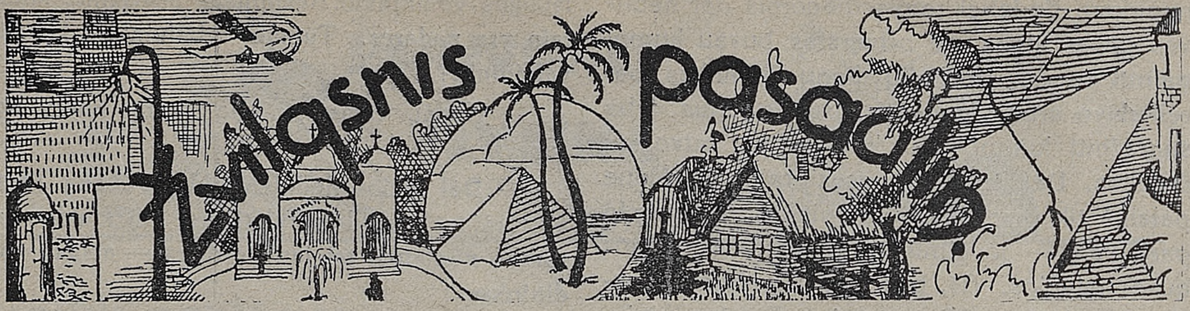
— Apie kokius?

— Apie save.

Istorijos pamoka. Mokytojas, pastebėjęs dėl ligos ilgai nebuvusį mokinį, klausia jo:

— Eglini, nuo kurio laiko nesilankai į pamokas?

— Nuo Žalgirio mūšio — atsako mokinys.

EUROPA — NESANTAIKOS ŽEMYNAS

Praėjusio mėnesio pradžioje, kaip jau esame rašę, italų kariuomenė užėmė Abisinijos sostinę Adis-Abebą. Nors dar ne visos Abisinijos žemės yra italų rankose, bet sostinės užėmimas reiškia šios valstybės nugalėjimą, juo labiau, kad negusas Haile Selassie atsisakė toliau kariauti ir pabėgo su savo artimaisiais bendradarbiais užsienin.

Laimėjusi karą, nieko nelaukdama, Italija paskelbė Abisinijos prijungimą. Tai reiškia, kad Abisinija buvo paskelbta be jokių pastabų Italijos valstybės neatskiriama dalimi. Tuo pačiu laiku Musolini pareiškė, kad, jeigu kas mėgintų šį Italijos žygį užginčyti ir tiestų ranką į Abisiniją, tai italai būtų priversti imtis ginklo tokiam pasikėsinimui atremti.

Abisinijos cesoriumi paskelbtas Emanuelis III,

dabartinis Italijos karalius. Tuo būdu Italija virto dabar galinga valstybe arba imperija. O tai juk buvo didžiausia Musolinio svajonė, kuris stengiasi eiti senovės romėnų galingų valdovų ir kariautojų pėdomis.

Vicekaraliumi paskelbtas maršalas Badolio,

kuris valdys Abisiniją, kaip vyriausis gubernatorius. Šią vietą, aišku, Badogio gavo už savo nuopelnus. Jis, mat, daugiausia prisidėjo prie Abisinijos nugalėjimo. Bet čia gali būti ir tam tikrų Musolinio sumetimų. Musolini, kaip žinia, yra Italijos diktatorius, jis iš tikrųjų valdo visą Italiją. Kaipo diktatorius, visada stengiasi būti vienas. Kitaip tariant, jis nepakenčia tų asmenybių, kurios jį galėtų nustelbti. Savo metu įtakingas buvo Italijoje ministeris Grandi. Bet dėl aukščiau minėtų sumetimų Musolini paskyrė jį ambasadoriumi Londone. Buvo taip pat įtakingas gen. Balbo. Jį taip pat Musolini išisiuntė iš Italijos, paskirdamas Libijos gubernatoriumi. Na, o dabar kada marš. Badolio asmens garbė gerokai pakilo, Musolini paskyrė jį Abisinijos vicekaraliumi. Paskutiniu metu maršolas Badoglio gavo Adis Abebos kunigaikščio titulą. Abisinijos vicekaraliumi paskirtas marš. Graziani. Pats

Musolini gi paskelbtas Romos imperijos atstatytoju.

Šį vardą suteikė jam didžioji fašistų taryba. Tai yra vyriausias fašistų patrijos štabas kuris daugiau reiškia, negu visas Italijos parlamentas.

Norėdamas sušvelninti Italijos santykius su kai kuriomis valstybėmis, ypač su Anglija, Musolini pareiškė anglų spaudai, kad dabar, vadinas, po Abisinijos prijungimo,

Italija linkusi darniai bendradarbiauti su visomis Europos valstybėmis.

Kadangi Anglijoje yra pasklidusi nuomonė, kad Italija galinti grėsti Anglijos reikalams rytinėje Afrikoje, tai Musolini pareiškė, esą Italija neturinti jokių piktų planų nei Egipto, nei Sudano, nei Palestinos atžvilgiu. Šie kraštai, mat, yra Anglijos globoje.

Anglai betgi italams netiki.

Nes mano, kad Italija nepasitenkins tiktai Abisiniją užėmusi. Be to, anglai kaltina italus, kad jie prisidėję prie to, kad paskutiniuoju laiku ėmė labai bruzdėti arabai anglų globojamoj Palestinoj. Bruzdėjimai, tiesa, nukreipti prieš žydus, bet tai kenkia, žinoma, ir Anglijos reikalams. Šią anglų nuomonę Italijos vyriausybė greižtai užginčijo. Apskritai,

Anglijos—Italijos santykių klausimas

yra šiuo metu labai neaiškus. Pirmiausia Anglijai nepasisekė reikiamai suorganizuoti

sankcijų prieš Italiją. Jau čia Anglija daug pralaimėjo. Italija gi kaip tik laimėjo, nes, užimdama Abisiniją, parodė, kad Anglijos organizuojamos ir karštai remiamos sankcijos pasibaigė niekais. Tai viena. Antra, Italija pradės dabar organizuotis Viduržemio jūroje. O tai taip gi labai kenkia Anglijos reikalams, kuri stengėsi ir tebesistengia pati viena viešpatauti vandenynuose. Todėl pastaruoju laiku Anglija suskato didinti savo karo laivyną.

Italų—prancūzų santykiai

yra švelnesni. Prancūzija visą laiką buvo ne taip griežtai nusistačiusi Italijos atžvilgiu, negu Anglija. Šis anglų—prancūzų nesutarimas ir palengvino Italijai nukariauti Abisiniją. Prancūzija, mat, nenorėjo ir dabar nenori visiškai nutraukti santykių su Italija, nes tada Prancūzija liktų Vakarų Europoje visiškai be sąjungininkų, juo labiau kad ir Anglija nelabai palaiko prancūzų pusę.

Spauda rašo, kad pasikalbėjime su Prancūzijos ambasadoriumi Romoje.

Musolini pasiūlė sudaryti 6 valstybių paktą,

vadinasi, tam tikrą didžiųjų valstybių sutartį. Į siūlomą paktą įeitų: Anglija, Prancūzija, Vokietija ir Italija, kurios prieš keletą metų pasirašė vadinamą keturių paktą. Be to, įeitų dar į šešių paktą Sovietai ir Lenkija. Tuo tarpu nieko tikra nežinia, ar Prancūzija priėmė Musolinio pasiūlymą. Greičiausia iš to nieko neišeis, kol nebus sutvarkyti

Pancūzijos—Vokietijos santykiai,

kurie, kaip žinia, įvedus vokiečių kariuomenę į Pareinės kraštą, smarkiai pašlijo ir iki šiol nepaklibėjo iš vietos. Be to, laimėjus paskutiniuose Prancūzijos parlamento rinkimuose socialistams ir komunistams, prancūzų—vokiečių santykiai, reikia manyti, dar labiau paaštrės, nes socialistai ir komunistai baisiai nekenčia hitlerininkų.

Užėmus italams Abisiniją, tuojau buvo susirinkusi Ženevojo Tautų Sąjungos Taryba susidariusios padėties apsvarstyti. Pasirodo betgi, kad

Tautų Sąjunga yra bejėgė.

Savo bejėgiškumą Tautų Sąjunga nekartą jau yra parodžiusi. Bet italų—abisinų karas parodė, kad Tautų Sąjunga iš viso neturi jokios reikšmės, nes nepajėgia išlaikyti visuotinės taikos, pradėtojo gi karo negali sustabdyti.

Paskutiniame gi Tautų Sąjungos Tarybos posėdyje buvo šitaip: nors Abisinija yra nugalėta, bet buvo leista jos atstovui dalyvauti Tarybos posėdyje. Tam labai pasipriešino Italijos atstovas, kuris įrodinėjo, kad Abisinijos atstovo Tautų Sąjungoje nebegali jau būti, nes nėsą jau Abisinijos valstybės, Abisinija esanti jau Italijos valstybės dalis. Kadangi niekas nepalaikė Italijos atstovo reikalavimo,

italų delegacija pasitraukė iš T. S. Tarybos posėdžių

ir netrukus visiškai išvažiavo iš Ženevos. Tikimasi, kad Italija visiškai galės pasitraukti iš Tautų Sąjungos narių tarpo, jeigu ji nepatenkins Italijos reikalavimų. Tie reikalavimai yra šitokie: 1) Tautų Sąjunga turi pripažinti Abisinijos prijungimą prie Italijos, 2) turi būti atimta Abisinijai teisė dalyvauti Tautų Sąjungoje ir 3) turi būti panaikintos sankcijos prieš Italiją.

Ryšium su tuo, kad Tautų Sąjunga negali reikiamai apsaugoti visuotinės taikos iškilo tarptautinėj plotmėj

Tautų Sąjungos reformos klausimas.

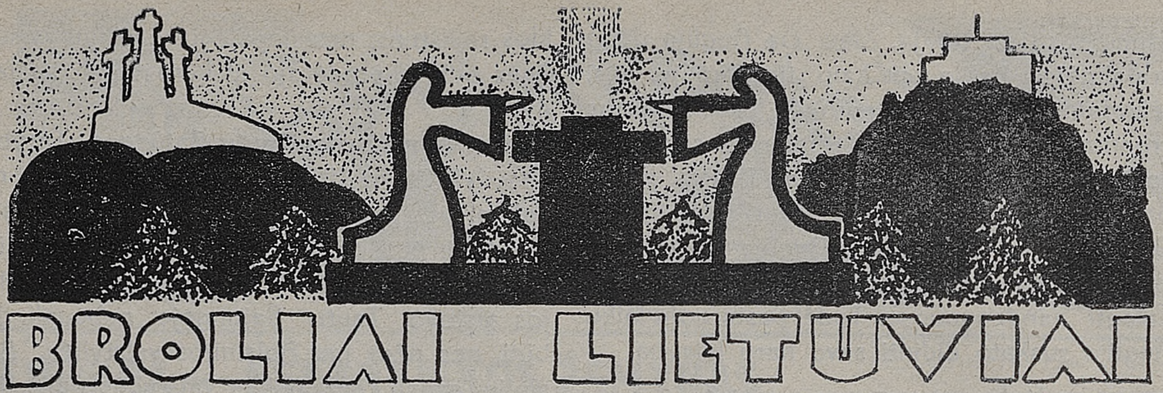
Šią mintį remia visų pirma Italija. Tam pritaria taip pat Anglija ir Vokietija. Ši pastaroji reikalauja atskirti Versalio sutartį nuo Tautų Sąjungos statuto. Apskritai, keliama mintis, kad Tautų Sąjunga turi būti suorganizuota kitokiais pagrindais, negu dabar yra.

Dabartine Tautų Sąjunga nepatenkintos yra ir kai kurios Amerikos, ypač Pietų Amerikos valstybės, kurios dabar tariasi, kaip galima būtų suorganizuoti atskira

Amerikos Tautų Sąjunga.

Suorganizavus šitokią sąjungą, visos Amerikos valstybės pasitrauktų iš Europos Tautų Sąjungos. Tačiau Amerikos ir Europos Tautų Sąjungos galėtų palaikyti artimus ryšius.

Amerikos valstybės dėl to nori atsiskirti nuo Eurupos, kad ji paskutiniuoju laiku virto didelės nesantaikos žemynu. Amerikos gi valstybės nori gyventi taikingai ir nesikišti į Europos reikalus.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Gegužės mėnesį Lietuvos užsienių reikalų ministeris St. Lozoraitis priėmė Vokietijos, Prancūzijos ir Anglijos atstovus Kaune, su kuriais aptarė šių dienų bendrus politikos reikalus.

— Lietuvos armijos generalinio štabo pulk. Dulksnys šiuo metu lankėsi Baltijos valstybėse. Kartu su pulk. Dulksniu važinėjo ir Lietuvos karo atstovas Pabaltėje pulk. Jakutis. Jie apsilankė Elsinkyje, Taline ir Rygoje. Visa Baltijos valstybių spauda pulk. Dulksnio kelionei priduoda svarbios reikšmės.

— Gegužės 24 d. į Kauną buvo atvykęs Suomijos užsienių reikalų ministeris Hackzellis, kuris revizitavo Lietuvos užsienių reikalų ministerį S. Lozoraitį.

— Šiomis dienomis Kaune prasidėjo Lietuvos ir Vokietijos atstovų pasitarimai dėl mažojo susisiekimo Lietuvos ir Vokietijos pasienyje. Kaip žinia, paskutiniu laiku mažasis pasienio susisiekimas per Lietuvos ir Vokietijos sieną buvo sulaikytas.

— Lietuvos žemės ūkio rūmai šiemet duoda ūkininkams pašalpą žemės ūkio mašinoms įsigyti. Pašalpos duodamos įsigyti mašinas pievoms arti, akėti, trijerius, fuktelius, linų džiovykloms įrengti ir kit. Ūkininkai gauna pašalpą 50 proc. tų įrankių vertės.

— Čekoslovakijos atstovas Kaune įteikė Lietuvos Prezidentui A. Smetonai Čekoslovakijos Prezidento Benešo dovaną — didelį geografinį Čekoslovakijos atlasą.

— Lietuvos valstybės pajamos per š. m. pirmus 3 mėn., palyginus su pernai metų tuo pat laiku, padidėjo 17%, kas išaiškinama visos ūkio koniunktūros pagerėjimu.

— 1935 m. Lietuvos geležinkeliai turėjo apie 31 mil. lit. pajamų ir apie 27 mil. lit. išlaidų, tad 1935 m. geležinkeliai turėjo apie 4 mil. lit. pelno.

— Per š. m. pirmus 3 mėn. į užsienius išvežta 10.705.680 kiaušinių, o pernai per tą pat laiką buvo išvežta tik 2.698.920 kiaušinių.

— Per š. m. pirmuosius 4 mėn. Lietuva įvairių prekių į užsienius išvežė už 48.113 mil. lit. Tad š. m. pirmųjų 3 mėn. Lietuvos užsienio prekybos aktyvas siekia per 16 mil. lit.

— Lietuvos kooperatinė bendrovė „Maistas" per 13 metų išvežė į užsienį įvairių žemės ūkio gaminių už 235.015.816 litų ir pardavė vidaus rinkoje už 66.567.076 litus. Vadinasi, iš viso ūkininkams sumokėjo 301.582.892 litus.

— Iki šiol Lietuvoje kiekvienas ūkininkas galėjo savo reikalams pasisodinti tabako nedaugiau kaip 50 diegų. Dabar jau leidžiama kiekvienam ūkininkui savo reikalams užsodinti tabaku iki 40 kvadratinių metrų žemės sklypą.

— Šiomis dienomis buvo renkama Vytauto Didžiojo universiteto vadovybė. Rektoriumi vėl išrinktas prof. Mykolas Roemeris. Prorektoriumi išrinktas prof. A. Purėnas, sekretoriumi—prof. J. Blažys.

— Š. m. pradžioje Didž. Lietuvoje buvo 2.308 pradžios mokyklos su 4.648 komplektais, kur mokėsi 258.997 mokiniai. Pagal atskiras tautybes lietuviškų mokyklų—2.144 su 241.497 mokiniais, žydiškų—108 su 13.607 mokiniais, vokiškų—11 su 698 mok., lenkiškų — 15 su 540 mok., latviškų—13 su 475 mok., rusiškų—3 su 453 mok. ir mišrių tautų — 14 su 1.726 mok.

— Praėjusį sekmadienį Klaipėdoje buvo šio krašto tautiškojo jaunimo „Santaros" organizacijos atstovų suvažiavimas, kuriame tartasi organizaciniais, kultūriniais ir sporto reikalais.

— Lietuvos studentų choras buvo nuvykęs į Švediją, kur dainavo švedijos karaliaus rūmuose, girdint pačiam švedų karaliui.

— Šių metų liepos mėn. 1 d. Klaipėdoje bus įsteigta valstybinė amatų mokykla. Joje bus metalininkų, stalių, dailydžių ir tekstilininkų specialybių skyriai.

— Nidos sklandymo mokyklos viršininkas J. Pyragius pasiekė naują sklandymo rekordą. Jis šiomis dienomis su sklandytuvu (bemotoriniu lėktuvu) išsilakė ore 22 valandas.

LATVIJOJE

— Gegužės mėn. Lietuvių gimnazijos salėje „Šviesos" jaunimas ir Tėvų draugija surengė Motinai pagerbti aktą, kurio programą sudarė: kun. S. Deksnio įžangos žodis, Ad. Raulinaičio paskaita ir koncertinė dalis.

— Lietuvių Moterų Komitetas atidarė vasaros koloniją vaikams II Malužiuose. Kolonijos pašventinimas buvo šio mėn. 14 d.

— Žemgalės Lietuvių draugijos narių visuotinis susirinkimas buvo šio mėn. 3 d., kuriame pririnkta keletas trūkstančių valdybos narių ir revizijos komisija. Valdyba referavo apie draugijos atliktus darbus ir apie paskutinį vakarą, kuriame viešėjosi Lietuvos valstybinis teatras iš Klaipėdos. Susirinkimas pareiškė norą vasaros metu dažniau rengti ekskursijas ir gegužines. Tą dieną pral. K. Jasėnas atlaikė mišias už Žemgalės lietuvių d-ją ir jos narius.

— Liepojoje, „Šviesos" draugijos narių susirinkime, įvykusiame šio mėn. 3 d., aptarti bėgamieji draugijos reikalai ir darbuotė ateityje. Išrinkta valdyba su pirmininku Zauka priešaky.

VOKIETIJOJE

— „Naujasis Tilžės Keleivis" praneša, kad Rytprūsių oberprezidento nutarimu šiomis dienomis du lietuviški vietovardžiai pakeisti vokiškais. Trečiokų kaimas, Pilkalnės apskr., pavadintas Treufelde, o Tilžės — Pakalnės apskr. Ožnugarių kaimas pakrikštytas Rehwalde vardu.

ANGLIJOJE

— Gegužės mėn. Škotijos lietuvių penkių stambesnių organizacijų atstovai sudarė lietuvių tarybą. Lietuvių tarybos tikslas, atstovauti Škotijos lietuviams, kur bus reikalo, sueiti į glaudžius santykius su Draugija Užsienio Lietuviams Remti, rūpintis Škotijos lietuvių kultūros reikalais ir derinti atskirų draugijų veikimą. Lietuvių tarybos pirmininku išrinktas kun. J. Gutauskas ir sekretoriumi — V. Kriščiūnas.

LIUKSENBURGE

— Liuksenburge gyvena apie 100 lietuvių, kurie beveik visi yra darbininkai ir keletas amatininkų. Kai kurie darbininkai gerai įsitaisę, turi nuosavus namus ir žemės sklypus.

Š. A. JUNGT. VALSTYBĖSE

— Balandžio mėn. suėjo lygiai 30 metų, kai Bostone leidžiamas lietuvių laikraštis „Keleivis". „Keleivio" įkūrėju buvo Antanas Žvinglys, dabar nuolatiniu jo redaktoriumi yra Mikelsonas. „Keleivio" 18 Nr., kaip jubiliejinis, išėjo padidintas.

— Vanda Byanskienė organizuoja Š. Amerikoje gimusių lietuvių jaunuolių ekskursiją į Lietuvą. Ši ekskursija Lietuvoje bus 30 dienų ir aplankys šias vietas: Kauną, Pažaislį, Žemės Ūkio Akademiją Dotnuvoje, Birštoną, Alytų, Zarasus, Palangą, Juodkrantę, Nidą ir iš Klaipėdos plauks atgal į Š. Ameriką. Pakelyje ekskursija sustos Berlyne ir Paryžiuje. Šios rūšies Amerikos lietuvių jaunuolių ekskursija bus pirma Lietuvoje.

BRAZILIJOJE

Lietuvių kooperatyvas „Grūdas" Sao Paulėje nori dar šiais metais nupirkti didelį žemės plotą, kur būtų galima įsikurti vietos lietuviams ūkininkams. Norinčių čia verstis žemės ūkiu yra nemaža lietuvių. Lietuvių kooperatyvas „Grūdas" sumanė bendromis jėgomis mėginti didesnį žemės plotą pirkti ir tikisi galėsiąs šiam reikalui gauti paskolą. Taigi, lietuvių Kooperatyvas „Grūdas" nori tikrai didelį ir vertingą darbą atlikti.

— Sao Paulo lietuvių klūbas, kurio tikslas yra kelti Brazilijoje gyvenančių išeivių tautinis susipratimas ir skatinti jų kultūrinis darbas, pereitą mėnesį atidarė pirmąją Sau Paulo mieste lietuvių skaityklą. Skaitykla įsteigta Lietuvių namuose ir būna atidara dvi dieni per savaitę. Skaitykla gauna daugumą lietuvių laikraščių.

ARGENTINOJE

— Buenos Aires Dariaus ir Girėno vardo lietuvių mokyklos vadovybė jau sudarė tam tikrą komisiją, kuri atlieka paruošiamąjį darbą suaugusiųjų kursams įsteigti. Kai tik bus reikiamas klausytojų skaičius, kursai pradės veikti.

— Argentinoje, Buenos Aires mieste, lietuvis P. Čekauskas šiais metais, jau pasitaręs su inžinieriais, įsteigs vinių fabriką. P. Čekauskas susipratęs ir pasiturįs lietuvis.

— Pietų Amerikos lietuvių spauda plačiai rašo apie neseniai iš Brazilijos miškų gelmių į Argentiną atvykusį lietuvį Juozą Stanevičių, kuris 20 metų išbuvo Rio Negro upės piratų nelaisvėje. Rio Negro upės apylinkės dar civilizacijos nepaliestos. Tenai ir gyveno Juozas Stanevičius nuo 1916 ligi 1936 metų.

Pagaliau, išgudrėjęs, visokiais būdais sutaupęs kiek pinigų, Juozas Stanevičius vis dėlto įsidrąsino pabėgti. Po keliolikos mėnesių vargo, jis atvyko į Argentiną ir kreipėsi į Lietuvos konsulatą. Apie nepriklausomą Lietuvą ir įvykius pasaulyje J. Stanevičius nieko nežinojo, nes per 20 metų nematė jokio laikraščio. Atvykus į civilizacijos centrą, jam viskas atrodo lyg pasaka.

Juozas Stanevičius, greičiausia, išsirūpinęs konsulate dokumentus, parvyks gyventi Lietuvon Jis yra kilęs nuo Skirsnemunės, Raseinių apskr

Iš moksleivių gyvenimo. Gegužės mėn. 17 d. buvo Vytauto Didž. gimnaz. mokinių „Rambyno" kuopos susirinkimas, kuriame skaitė rūpestingai paruoštus referatus: K. Baranauskas—„Klaipėda" ir K. Kudaba—„Priešistorinė Lietuva".

Šio mėn. 4 d. 6 klasės mokiniai su auklėtoja G. Šlapelyte ir mok. A. Petraičiu buvo išvykę Trakuosna atlankyki Lietuvos valdovų pilių.

Skautų dešimtmetis. Gegužės 24 d. Gedimino D-vė minėjo dešimties metų savo gyvavimo ir veikimo sukaktį. Ta proga Vytauto Didž. gimnazijos salėje buvo skautiškas vakaras, per kurį buvo draug. Br. Slieko įžangos žodis, stud. Z. Jurgelevičiaus paskaita, skauto Kukausko deklamacijos, vaidinimas iš skautų gyvenimo ir kita. Dešimtmečio proga skautai susilaukė nuoširdžių sveikinimų.

Studenčių vakarėlis. Sekminių antrą dieną Vil. Liet. Stud. S-gos Studenčių sekcija surengė savybės vakarėlį — „ledus", kuriame narės ir jų svečiai smagiai pasilinksmino ir pažaidė tautiškų žaismų.

Studentų išvyka. Šio mėn. 11 d. lietuvių, ukrainų ir gudų studentų sąjungos surengė Trakuosna išvyką, kurioje dalyvavo gerokas trijų sąjungų studentų būrelis. Aplankė Vytauto gimtinę: pilis, miestelį, kartu pažaidė, padainavo. Gražus bendradarbiavimo žingsnis.

Naujas inteligentų būrelis. Birželio 10 d. pasibaigė Vytauto Didž. gimnazijoje brandos egzaminai, kuriuos laikė šios gimnazijos, Švenčionių gimnazijos mokiniai ir keletas eksternistų. Visus egzaminus išlaikė ir brandos atestatus gavo šie lietuviai abiturientai-ės 1) Griška Albinas, 2) Jakavičius Stasys, 3) Karlonas Jonas, 4) Kurklinskas Vytautas-Kazys, 5) Mockaitė Amelija, 6) Mileišytė Anastazija, 7) Nenartavičius Medardas, 8) Pacenkaitė Agnietė-Magdalena, 9) Plenytė Jadvyga, 10) Ringevičius Edmundas, 11) Savickaitė Elena, 12) Stasiūnas Feliksas, 13) Telyčėnas Julius, 14) Vaitkevičiūtė Genovaitė ir 15) Žemauskas Juozas.

Švenčionių Lietuvių gimnazijos brandos atestatus gavo šios abiturientės 1) Gurskaitė Sofija, 2) Krūminytė Pranciška, 3) Maldžiūnaitė Regina, 4) Taškūnaitė Celestina ir 5) Tyrilytė Steponė.

Be to, išlaikė egzaminus eksternistai: Gustavas Veleckas ir Zenonas Gailiušas.

Visus,išlaikiusius egzaminus, nuoširdžiai sveikiname, linkime jaunuoliškų laimėjimų, podraug kviečiame bendrojo darbo talkon.

Literatūros vakaras. Šio mėn. 9 d. Meno ir Literatūros D-jos valdyba surengė eilinį vakarą, kuriame M. Budrevičiūtė skaitė paskaitą apie R. Mackevičiaus apysaką „Čia mūsų žemė". Po to buvo diskusijos.

Paminėtas Čiurlionis. Gegužės mėn. 16 dieną Vytauto Didž. gimnazijos salėje Meno ir Literatūros D-ja surengė M. K. Čiurlionies 25 metų mirties sukakčiai paminėti akademiją. Per akademiją buvo trys paskaitos: kun. šamb. A. Viskanto, prof. K. Galkausko ir mok. V. Drėmos. Koncertinėje dalyje buvo prof. K. Galkausko parašytoji Čiurlioniui atminti kantata, p. E. Palevičiūtės skambinimas fortepionu, mišrus choras ir moterų bei vyrų trio.

Popiežiui pagerbti akademija. Gegužės 12 d. šv. Mikalojaus parap. salėje buvo surengta popiežiui Pijui XI pagerbti akademija, kurios programoj buvo kun. K. Čibiro įžangos žodis, liter. S. Urbonavičiaus paskaita ir J. Raštikio diriguojamo choro dainos.

Nauja Labdarybės valdyba. Šio mėnesio 7 dieną buvo metinis Lietuvių Labdarybės D-jos narių susirinkimas, kuriame peržiūrėta pereitų metų veikimas ir išrinkta valdyba, kurią sudaro: kun. K. Čibiras, kun. P. Bieliauskas, K. Stašys, V. Budrevičius, advok. A. Juknevičius, mgr. V. Martinkėnas ir inž. K. Blažys.

Be to, išrinkta garbės nariais pirm. Konst. Stašys, kun. K. Čibiras ir kun. Pr. Bieliauskas.

Iš romuviečių veiklos. Birželio 8 dieną buvo „Romuvos" klūbo narių susirinkimas, kuriame nagrinėta ir aptarta inteligento santykiai su sodžiumi ir jo veiklos gairės.

Lankė kalvarijas. Kaip kasmet, taip ir šiemet Vilniaus lietuviai kartu su atvykusiais iš provincijos tautiečiais Sekminių pirmą dieną lankė kalvarijas. Kalvarijos buvo lankomos pasidalinus į tris grupes. Vieną vedė kun. K. Čibiras, antrą kun. prof. V. Taškūnas, trecią kun. P. Bieliauskas ir kun. Tarasevičius.

Sekminių vakaras. Sekminių antrą dieną buvo surengtas maldininkams vakaras, kurio programoj buvo „Onytės vestuvių"—operetės ir J. Kanopkos „Stebuklingo rago" vaidinimas. Režisavo dramaturgas J. Kanopka. Po vaidinimų buvo mišrus choras, kurį vedė mokyt. A. Krutulys.

D-rui Alseikai akademija. Gegužės mėn. 30 d. „Kultūros" D-ja surengė Vyt. Didž. gimnazijos salėje amžinos atminties d-rui D. Alseikai paminėti akademiją, per kurią buvo mokyt. B. Untulio paskaita, p-lės M. Krinickaitės ir stud. J. Markavičiaus deklamacijos, art. St. Audiejaus solo ir prof. K. Galkausko fortepionu skambinimas.

Ištremti lietuviai. Gegužės mėn. Viln.-Trakų apskr. storastos įsakymu ištremta 3 metams už 30 kil. skaityklos vedėja Kildišytė Monika, Vaclovas Biekša, Stakielskis Petras. Be to, Švenčionių storastos įsakymu tremiamas Adutiškio vargoninkas Vincas Baniulis.

Vyskupas Matulionis Vilniuje. Šiomis dienomis atvyko į Vilnių vyskupas T. Matulionis, kuris, kaip žinome, prieš kelis metus sugrįžo iš Sovietų į Lietuvą. Vėliau lankėsi Šiaurės Amerikoje, o iš ten buvo nuvykęs į Rymą. Taip pat apsilankė kitose valstybėse ir dabar, grįždamas į Lietuvą, kelioms dienoms sustojo Vilniuje. Jį lydi kun. Mikšys.

Aukštas svečias, būdamas Vilniuje, arčiau susipažino su vietos lietuviais ir apsilankė kai kuriose mūsų įstaigose.

Vyskupas Matulionis, kaip teko patirti, šią savaitę vyks pro Latviją į Lietuvą.

Religinė akademija. Šio mėn. 14 d. šv. Mikalojaus parapijos klebono kun. K. Čibiro rūpesčiu, Liet. Šv. Jėzaus Širdies D-ja šios parapijos salėje surengė akademiją, kurią atidarė kun. K. Čibiras atitinkama kalba. Po to buvo stud. J. Gimžausko ir mokin. J. Kazlausko paskaitos, daklamacijos ir J. Siniaus vedamo choro religinės giesmės. Akademijos pabaigoje kalbėjo vysk. T. Matulionis, kuris perdavė šv. Tėvo per jį siųstus visiems tikintiesiems lietuviams pasveikinimą ir palaiminimą.

Uždarytos skaityklos. Gardino storastijos parėdymu, uždarytos skaityklos: Marcinkonyse, Kapiniškėse, Margionyse, Šklėriuose, Kabeliuose I, Randamonyse, Darželiuose, Musteikoje, Rudnioje, Ratnyčioje, Dubinyke, Kabeliuose II ir Kašėtose. Lydos storasta uždarė skaityklas Čeglikuose, Butrimonyse, Strielčiuose, Ramučiuose, Ramaškonyse, Ciesliukiškėse, Stanišiuose, Plikiuose ir Naujasėduose.

Ir vėl smūgiai. Per paskutinį mėnesį gauta atitinkami storastų pranešimai, kad uždaryti anksčiau sulaikyti Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyriai šiose vietose:

Rimdžiūnuose, Petrikuose, Mockose, Mikalave, Kalviškiuose, Švenčionėliuose, Vaiškūnuose, Jankaučiznoje, Pliauškiuose, Miežiuonėliuose, Dotinėnuose, Juodiškėje, Kirdeikiuose, Pirktiniuose, Mielagėnuose, Varakaliuose, Kūčiose, Grybuose, Perlojuje, Girdžiūnuose, Jakeliuose, Mociškėje Garniuose, Ceikiniuose, Palušėje, Didžiojoje Saloje, Linkmenyse, Kūriniuose, Pipiriškėse, Biliuose, Didžiuliuose, Maciuciuose, Rymašiuose, Žižmuose, Bajoruose ir Lašiuose.

Sulaikyta skyrių veikimas: Sakališkėse, Oškiniuose, Juodalauky ir Linkonyse.

Naujas „Liet. Baro“ n-ris. Šiomis dienomis išėjo iš spaudos 2 (10) „Lietuviško Baro“ n-ris, kuriame yra nemaža rimtų ir aktualių straipsnių.

Atsiųsta paminėti. Vladas Radziulis— „Pirmais Sparnais“—Pirmoji eilėraščių knyga. Autoriaus leidinys. Vilnius, 1936 m. 62 pusl.

Inž. roln. Maciej Krauźlis — „Ruch Spółdzielczy w Państwie Litewskiem“, Universiteto leidinys. Vilnius, 1936 m. 114 pusl.

VISAME KRAŠTE

Sukūrusiems lietuvišką šeimą draugams Marytei Matiejūnaitei ir Jonui Girdžiušui linki daug laimės

Palieciaus Šv. Kaz. D-jos Skyriaus Valdyba.

Lazinkos, Tverečiaus vals., Švenčionių apskr. Sodžius gana didelis, nemaža jame ir jaunimo, kuris savo veikla pralenkia apylinkinių sodžių jaunimą. Vietinio kazimieriečių skyriaus rūpesniu gegužės 24 d. buvo surengtas vakaras, į kurį atsilankė ir apylinkinių sodžių jaunimas. Po vaidinimo buvo gražiai pašokta, pažaista ir padainuota. *V.*

Mergažeris, Varėnos vals. Viln.-Trakų apskr. Šio sodžiaus jaunimą ištiko nelauktas smūgis. Gegužės 19 d. mirė Liet. Šv. Kaz. D-jos vietinio skyriaus veikliausias narys, gabus artistas, nuolatinis „Jaunimo Draugo" skaitytojas— Jonas Vainalavičius. Kitą dieną buvo gražiai palaidotas. Draugai, skyriaus nariai uždėjo ant jo kapo tris vainikus. *P.*

Čižiūnai, Valkinyko vals. Viln.-Trakų apskr. Šio mėnesio 14 d. šiame sodžiuje buvo kultūrinė pramoga — vakarėlis. Viln. Liet. Meno ir Literatūros D-jos rūpesniu studentai suvaidino 3 veiksmų komediją „Trynukai". Į vakarėlį atsilankė netik visi šio sodžiaus gyventojai, bet ir už keliolikos kilometrų apylinkinių sodžių jaunimas.

Artistai žiūrovų neapvylė. Dramaturgo J. Kanopkos išmankštinta artistų-mėgėjų grupė vaidino taip, kad geresnis vaidinimo poaukštis kuklioje sodžiaus scenoje sunku ir įsivaizdinti. Po vaidinimo buvo žaismai ir šokiai, kurių metu grojo Čižiūnų jaunimo dūdų orkestras. *A.*

Švenčionys. Gegužės 24 d. Lietuvių gimnazijoje buvo surengtas vakaras. Buvo vaidinta „Onutės vestuvės“. Režisavo ir muzikos dalį paruošė Julius Sinius. Vaidinimas buvo atlikta labai gerai, ypač puikiai savo roles išpildė Rastenis, Zabalevičiūtė, Matkevičiūtė ir Gaidelis.

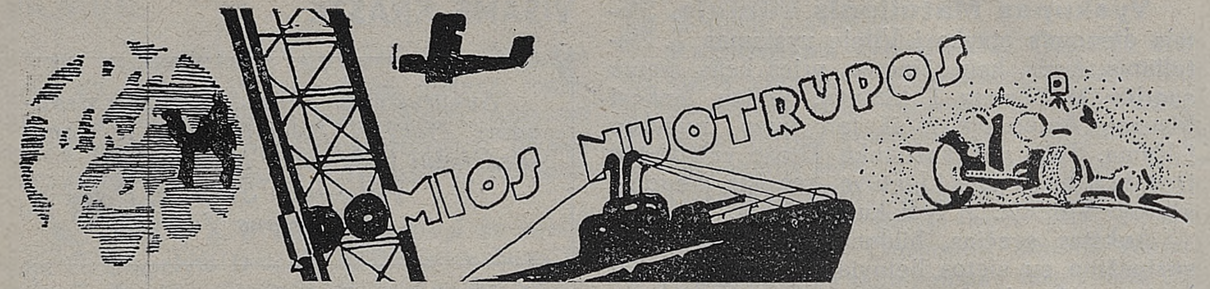
Antroje dalyje buvo baletas, duetas, solo ir fortepionas. Baletą šoko gimnazijos mokinės, duetą padainavo mokiniai: Zabalevičiūtė ir Pundys, solo dainavo mokyt. M. Lužytė ir oper. artis. St. Audiejus, o fortepionu paskambino E. Palevičiūtė.

Po to gimnazijos choras, p. Mikuckio vedomas, padainavo liaudies dainelių.

Rengiant vakarą nemaža pasidarbavo ir panelės Cicėnaitės.

Šio mėnesio pradžioje buvo nuvykusi Vilniun Lietuvių gimnazijos mokinių ekskursija.

Vietinis.

NAMINIS BAROMETRAS

Barometras yra toks prietaisas, kurio pagalba sužinome apie oro stovį, netolimas jo atmainas. Barometrą įsigyti, aišku, ne kiekvienas gali, nes kaštuoja net keletą auksinų. Barometrą galima pasidaryti namie patiems. Imame paprastą butelį ir pripilame iki pusės vandens. Vandenin įstatome stiklinį tuščiu viduriu vamzdelį tokiu būdu, kad apatinis vamzdelio galas būtų pakilęs nuo butelio dugno maždaug per du centimetrus. Viršutinis vamzdelio galas baigiasi ties kamščio viršūne, perverdamas patį kamštį. Kamštį gerai įkemšam butelio gurklin ir apliejam sargučiu— liaku. Neaplieta lieka tik vamzdelio skylutė. Tokį tuščiavidurį vamzdelį galima pirkti už 20 — 25 skatikus kiekvienoje vaistinėje ar vaistų sandelyje.

Sausros dienomis vanduo vamzdely nupuola iki pat apačios, o audros metu pakila iki pat viršaus. Aiškumo dėlei prilipdome prie butelio šono poperį, padalytą į septynias lygias dalis, taip kad pirmasis brūkšnelis sutaptų su apatine vamzdelio dalimi, ketvirtasis su vandens paviršiumi butely, o septintasis brūkšnelis būtų ties butelio kakleliu.

Be to, galime užrašyti ir atitinkamus užrašus. Ties apatiniu pirmuoju brūkšneliu—didelė sausra, ties antru—gera giedra, ties ketvirtu— oro atmaina, ties penktu — lietus, ties septintu — audra.

Šitoksai, pačių padarytas barometras oro atmainas rodo visai taisyklingai, yra pakankamai jautrus ir oro pasikeitimus atspėja 2 — 3 dienas priekin. Tiktai reikia žiūrėti, kad toksai prietaisas nebūtų saulės atokaityje, bet kur nors pavėsyje.

SMEGENYS IR AMŽIUS

Nepaslaptis, kad smegenys su nervų sistema žmogaus gyvenime vaidina labai svarbų vaidmenį. Pastebėta, kad žmogui senstant smegenys nepasilieka tokie pat, bet nuolat kitėja. Šis kitėjimas nulemia gyvūnijos pasenėjimą ir mirtį.

Žmogus gyvena maždaug 60—70 metų. Kai kurie gyviai už žmogų žymiai ilgiau gyvena. Pav., dramblys net nelaisvėj išgyvena daugiau 100 metų, o laisvėj net ir keletą šimtų. Taip pat labai ilgai gyvena krokodilai ir kai kurios žuvys (sakysim, lydekos). Iš paukščių ilgai gyvena gandrai ir kt. Tačiau ilgiausiai, kaip pastebėta, gyvena didžiosios gyvatės. Seniau daugelis manė, kad jos išgyvena net 500 ar net daugiau metų. Dabar nustatyta, kad jos tikrai gali išgyventi 300—400 metų.

Yra dar ilgiau gyvenančių gyvių. Tai rifų koralai. Jie priklauso tam nedideliam gyvių skaičiui, kurių amžius siekia tūkstanties ir daugiau metų.

Kai kurie mokslininkai tvirtina, kad gyvių amžius priklauso nuo jų smegenų išsiplėtojimo. Dramblių smegenys menkai išsiplėtoję, dėl to jie ir gyvena už žmogų ilgiau. Kai kurie paukščiai, kurių smegenys dar menkiau išsiplėtoję, gyvena taip pat žymiai ilgiau. O kam nežinomi visai „besmegeniai" krokodilai. Krokodilai yra, tur būt, kvailiausi iš visų didžiųjų gyvulių. Tačiau jie gyvena ilgiausiai už visus kitus didžiuosius gyvulius. Lydekų ir kitų įvairių žuvų, kurios gali labai ilgai gyventi, smegenys taip pat visiškai menki. O rifų koralai ir kai kurie kiti mažiausi gyviai, kurie visai neturi smegenų ir patys susideda tik iš vienos ląstelės, gali gyventi nuostabiai ilgai (tūkstantį ir daugiau metų). Taigi galima manyti, kad juo kieno smegenys ir nervų sistema menkiau išsiplėtoję, juo jų amžius yra ilgesnis.

IR ORAS KARUI

Didžiajam kare griovimo bei naikinimo tikslams buvo panaudotos beveik visų mokslo šakų žinios. Technikos tobulumo atžvilgiu pirmą vietą užėmė vokiečiai. Jie nebegalėdami žaliavos gauti iš užsieno, sugebėjo reikalingų dalykų pasigaminti iš kitokių medžiagų. Sakysim, šoviniams vietoj parako arba kitos sprogstamos medžiagos pradėjo vartoti suspaustą orą. Sprogstamoji tokio šovinio jėga buvo tokia pat, tik kiek pavojingiau tokius šovinius laikyti. Reikėjo juos laikyti taip, kad oro šilimos jie visai nejaustų.

Dabar suspausto oro vartojimas yra žymiai patobulintas ir jau pritaikintas paprastų šautuvų šoviniams. Suspaustu oru užtaisyti šoviniai yra

mažesni už paprastuosius, lengvesni, šaudo tykiau ir be ugnies. Oras, kaip sprogstamoji medžiaga, nepaprastai pigus ir, svarbiausia, jo ištekliais nėra ko rūpintis.

Be to, suspaustas oras karo reikalams vartojamas ir kaip nesprogdinamoji priemonė, sakysime, patrankų kompresoriuose. Mat, šaudama patranka atsitrenkia. Dėl to jai sulaikyti ir daromi tam tikri prietaisai arba kompresoriai. Jų dėka patrankos vamzdis po iššovimo kiek pasistumia atgal ir po sekundės vėl išsilygina į pirmykštę vietą. Kompresoriams buvo vartojamas glicerinas, tačiau suspaustas oras labiau tinka. Dubar naujosios patrankos turi suspausto oro kompresorius.

NAUJAS GYDYMO BŪDAS

Veisbadeno gydytojas dr. Lencas neseniai surado naują būdą kovoti su apkrečiamomis ligomis. Šiam reikalui jis mano panaudoti ne tas bacilas, kurios susirgina žmogaus organizmą, bet tas, kurios naikina žalingąsias. Tokių bacilų mokslui yra žinoma gana daug.

Anksčiau Mečnikovas siūlė kovoti su kai kuriomis apkrečiamomis ligomis rūgusiame piene esančių bacilų pagalba. Dabar dr. Lencas siūlo taip „išdresiruoti" gerąsias bacilas, kad jos galėtų naikinti žalingąsias bacilas. Pagal Lencą, norint sėkmingai kovoti su tifo liga, reikia įdiegti žmogaus organizmui nežalingų mikrobų į tifo bacilų kultūrą. Tokių bacilų kelinta karta jau puikiai sugeba naikinti tifo bacilas. Jei paimti vad. „dresiruotų" bacilų ir įskiepyti jas tifu sergančiam žmogui, tai jos tuoj puls naikinti tifo bacilas. Manoma, kad gerosios bacilos galima taip „išdresiruoti", kad jos kovos su bet kokiomis apkrečiamomis ligomis. Šio Lenco būdo gerumą parodys tolimesni laboratoriniai tyrinėjimai.

DĖL KO SURŪGSTA PIENAS?

Jeigu melžėjos galėtų taip gerai šviežią pieną apsaugoti, kad į jį nieko nepatektų, tai jis niekuomet nesurūgtų. Bet kur čia apsaugoti. Iš oro ir nuo indo sienų didžiausiais būriais į pieną krinta ne tik dulkių dalelės, bet ir maži, paprasta akimi nepastebimi, gyvūnėliai, vadinamieji mikrobai, bakterijos. Į pieną patenka įvairios jų rūšys, bet čia mums svarbu vadinamieji pieno mikrobai. Jie, patekę į pieną, iščiulpia jame ištirpusį pieno cukrų ir savo viduriuose perdirba jį į rūkštį. Kai jau visas cukrus būna perdirbtas, sakoma, kad pienas surūgęs.

Rūgusis pienas, jei nėra kuo kitu užnuodytas, yra labai lengvai virškinamas ir naudingas mūsų kūnui.

Labai lengva ištirti, kad mikrobai, o ne kas kitas, suraugino pieną. Jei į tik ką pamelžtą pieną įmesim nuodų, kurie užmus bakterijas, arba jį išvirsim ir supilsim į indą, išplautą verdančiu vandeniu ir dar pasaugosim, kad neprieitų oras, tai niekad nesulauksi jo surūgstant. Mat, karštis ir nuodai žudo pieno bakterijas ir tuo pačiu tikruosius pieno raugintojus.

DĖL KO AŠAROJA AKYS?

Apie akies obuolį plaukioja tam tikras skystis, kurį nervai karts nuo karto labai tikslingai iššaukia sudrėkinti akies plėvelei. Mūsų mirkčiojimas ir yra ne kas kita, tik šio skysčio akies paviršiui paskirstymas. Iššauktas akių skystimas, atlikęs darbą, nuteka tam tikru mažu nosies kanalėliu.

Mūsų akys, sakome, verkia kai šio plaunamojo skystimo atiteka tiek, kad jis nespėja nubėgti nosies kanalėliu. Ašarų potvinius iššaukia taip pat tam tikri nervai, kuriuos veikia įvairios išorinės ir išvidinės įtakos, kad ir šiuo atveju paminėtieji svogūnai. Prapiovus svogūną pasklinda kvapas, kuris erzina išsiraizgiusius nosyje uostymo, o šių įtaka ir jausmų nervus, išklostytus akies plėvėse ir blakstienose. Akis pajunta nemalonumą. Suerzinti nervai telegrafuoja apie padėtį smagenims, o šios ašarų liaukoms. Ašarų liaukos ištvinsta, išsilieja į akis, sudaro skystą sluoksnelį ir taip sušvelnina aštraus kvapo erzinimą. Pasidarius ašarų pertekliui dažnai jos ima tekėti ir mūsų veidu — mes ašarojame. Tai ir visa paslaptis.

Pastebėta, kad akys tų žmonių, kurie dėl savo tvirtos valios ar dėl ko kita mažai verkia, daug jautresnės įvairiems erzinimams, nes tokių akių paviršiaus plėvelė mažiau pridengta apsaugos sluoksniu — ašarų skystimu.

AUTOMOBILIŲ KATASTROFOS

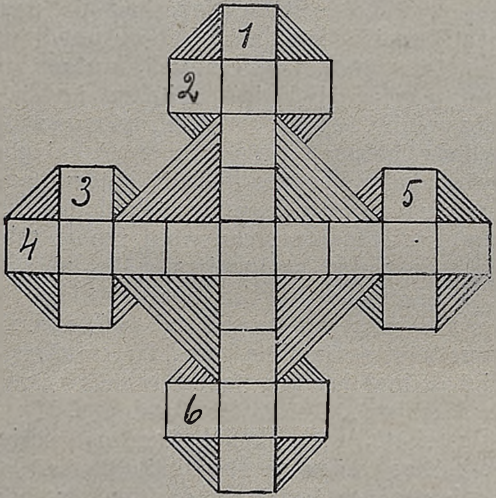
Amerikoje mokslininkai ėmėsi tyrinėti automobilių katastrofų priežastis. Vyriausios nelaimių priežastys yra psichologinio pobūdžio. Išaiškinta, kad 142 automobilių nelaimių kaltininkas buvo baikštumas, 118—orientacijos stoka, 94—nejautrumas, 81—noras greitai važiuoti, 87—refleksų stoka ir 61—susijaudinimas. Tuos davinius patiekdamas „Neujork Times" prideda, kad katastrofų kaltininkų tarpe 156 alkoholikai, 97 — žmonės su sunkiu paveldėjimu, 92 — su pakilusiu nervingumu, 88—pusiau idiotai, 70—žiaurūs žmonės, 70 — nevisuomeniški žmonės.

KIEK ŽYDŲ PASAULY?

Visi pasaulio žydai gyvena 80 valstybių, bet du trečdaliai visų žydų gyvena 3 valstybėse: J. Amerikos Valstybėse—4.450.000, Lenkijoje—3.150.000 ir Sov. Rusijoje—3.080.000. Daugiau milijono—Rumunijoje. Atskirose pasaulio dalyse žydai taip yra pasiskirstę: Europoje—10 mil., Amerikoje—5 mil., Afrikoje—800.000 ir Australijoje — 30.000.

1. KRYŽIAŽODIS

Įrašę į atskirus kvadratukus po raidę, gausime *iš viršaus į apačią* tokios reikšmės žodžius: 1—Lietuvos kunigaikštis, 3—prielinksnis, 5—įvardis.

Iš kairės į dešinę: 2—įvardis, 4—Lietuvos kunigaikštis, 6—klausiamasis žodelis.

A. Urbonavičius 3 t.

2. GERIAU BE CEREMONIJŲ

Kartą susidarė smagi 12 vyrukų draugystė ir nuėjo pietauti.

Kai reikėjo prie stalo sėsti, — nė vienas vyrukas nedrįso užimti pirmosios vietos, bet siūlė ją kitiems. Vienas jų patarė išmėginti visus būdus, kas ir kur turi atsisėsti, ir koks būdas pasirodys patogiausias, tai jo ir laikytis. Pradėjo mėginti ir susimaišė.

Tuomet kitas, turbūt, pats protingiausias, pareiškė, kad toks visų vietų mėginimas taip užsitęsiąs, jog jie visi badu pamirsią ir valgyt nereikės. Pats sunumeravo 12 kortelių ir liepė traukti. Pagal korteles ir sunumeruotas vietas greit visi susėdo ir gardžiai valgė be ceremonijų.

Ar tiesa, kad visų būdų mėginimas taip ilgai užtruktų, kad jauni vyrukai būtų badu numirę?

Pranas 2 t.

3. ŠARADA

Kasdieninį „draugą" imk,
Iš vidaus raidę išimk,
O jos vieton įdėk kitą, —
Gausi juodą, nedažytą.

Nauja raide pamainyk,
Vieton tos kitą statyk, —
Gausi, kurs aukštai svyruoja
Ir kas vakaras dejuoja.

Dar ta raidė reikia keisti,
Vietą jos kitai užleisti, —
Gausi tai, ką visi žino,
Kuo tave visi vadina.

J. Čekauskas 2 t.

4. UŽDAVINYS

Skrido varnų būrys ir nutūpė į medžius-pušis. Jei į kiekvieną pušį nutūps viena varna, tai kiekvienai varnai teks viena pušis, bet jei po dvi, — viena pušis liks be varnos.

Kiek pušų ir kiek varnų?

J. Šliaužys 2 t.

5. MĮSLĖS

a) Lydeka nėrė, visą girią panėrė.

P. Kazūra 1 t.

b) Kai sausa, — esu šalta; kai sušlampu, tuomet — karšta.

J. Paukštė 1 t.

c) Juodas čigonas ant raudono arklio...

G. Bindoraitė 1 t.

Pastaba: Galvosukių sprendimus prašome siųsti ligi liepos mėn. 8 dienos. Sprendėjai laimės gražias dovanas.

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G-VĖ 5—1.
Redaktorius ir leidėjas AUGUSTINAS BUROKAS. „RUCH" spaustuvė Vilniuje.

TURINYS

Moksleivi, akademike, atostogas, ramų poilsio laiką, be abejo, pašvęsi savo brolių tautiečių švietimui.

Atsimink, kad viena geriausių švietimo priemonių — platinti jaunimo laikraštį „Jaunimo Draugą“.

Viršelį piešė J. Kazlauskas.
Vinietes — Z. Urbonavičiūtė ir J. Kazlauskas.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Mūsų krašte metams . . 2 auks.
„ „ pusmečiui . 1 auks.
Lietuvos Valstybėje ir kitur
metams . . . . . 1 dol.

Kaina 20 sk.